

Kalotaszeg Reménye

„Várván a mi boldog reménységünket, a mi nagy Istenünk és üdvözítőnk, Jézus Krisztus dicsőségének megjelenését.” (Titusz 2:13)

44.-45. szám, 2020. január-február

Keresztény szellemiségű lap

A magyarbikali református templom 1401-ben épült. Az időközben megrongálódott templomot 1697-ben újjáépítik. Kós Károly tervezte tornya 1922-ből való. A gyülekezet kb. 300 lelket számlál.

Egészségünk:

**Újfent
az adalékanyagokról
Mik is azok
az „E-számok”?**

A legtöbb élelmiszer csomagolásán az összetevők között többféle vegyszer nevét, vagy E-kódját olvashatjuk. A hírhedt „É-k” sok vitát gerjesztenek. Mindenki felmerül a kérdés: miféle anyagok ezek? Miért vannak benne sok élelmiszerben, a legtöbb élelmiszeripari készítményben, félkész- és készételekben? Az „É”-ket szaknyelven élelmiszer-adalékanyagoknak nevezik.

Népszerűsítő előadások után, legyen szó betegekről vagy egészségesekről, sportolók vagy nem sportolók, túlsúlyosak vagy normális testsúlyúak, kisbábák vagy kismamák táplálkozásáról, az előadás végén az első kérdés általában az „E-számok”-ról hangzik el; az egészséges táplálkozásról zajló bármiféle eszmecsere az első néhány mondat után általában ezeknél köt ki.

(folytatás a 2. oldalon)

Egészségünk:

Újfent az adalékanyagokról

Mik is azok az „E-számok”?

(folytatás a 1. oldalról)

Ártalmasak-e az „E-számok”? Mindegyiket kerüljük-e, vagy csak egyeseket? Ha nem kerülhetjük el őket, legalább semlegesíthetjük-e a hatásukat? Melyek azok, amelyeket el kell kerülnünk? Vajon úgyis annyira vegyszerezett a környezetünk, hogy ezek már nem is számítanak? - általában ezek a kérdések merülnek fel.

A feltett kérdések némelyikére sajnos nincs válasz. Ha valaki tényleg rászánná magát arra, hogy utánajárjon az igazságnak, nem sokat tudna meg. Aki igazi

szakértőt keres a témában, nem talál. Az orvos az élelmiszeripari vegyésztől, a vegyész a biológustól, a biológus az orvostól várna a választ, a kör így bezárul. Én úgy vélem, hogy legkompetensebb az ügyben egy kutató toxikológus volna, aki konkrétan az említett szereket tanulmányozta. Ilyen szakember azonban nagyon kevés van a világon, ráadásul bármit is nyilatkozna az ügyben, szerintem nem lennénk sokkal okosabbak attól, amit mondhatna.

Mióta használnak adalékanyagokat?

Az élelmiszerek konzerválásához, állagjavításához-megőrzéséhez, különböző konyhatechnikai eljárások megkönnyítéséhez mindig is használtak adalékanyagokat. Nyitva áll előttem egy borászati szakkönyv, amely történeti részében Catót idézve oldalakon keresztül sorolja az ókorban a gyümölcsök, szőlő, must és bor

konzerválására, derítésére, minőségük javítására használt eljárásokat, anyagokat: márványpor, gyanta, gipsz, kén stb.

Tehát, ha az ókori Rómában kötelező lett volna az adalékanyagokat a mai módon feltüntetni, a római borosamfórán ezt olvashatnánk: kalciumkarbonát E170, kolofónium E915, nátriumszulfát E514, kéndioxid E220. Olyan anyag, illetve eljárás is akadhatna közöttük, amelyeket rákkeltő hatása miatt ma már nem engedélyeznének: például forró szurkos zsindelet dobni a hordóba. Láthatjuk, hogy adalékanyagokat már régen is használtak.

Házilag is használatosak

Általában a házi készítmények sem mentesek adalékanyagoktól. A házilag eltett befőtt sokszor csíp, mint a halászlé – a „szalicil” miatt; ezt a konzerválószer, a szalicilsavat az iparban vesét károsító hatása miatt már rég betiltották ugyan, de a házi gyümölcskonzervekben azért benne van.

A savanyú uborka levébe egyesek egy kis rézszulfátot (kék-kő) tesznek, vagy rézpénzt, mert nem penészedik és szép zöld lesz tőle. Házi disznóvágáskor a sonkát szintén házilag pácolják-fűs-

Tartalom

Kalotaszeg Reménye

44.-45. szám,

2020. január-február

Egészségünk: E-számok	1
Lassan járj, tovább érsz.....	6
Ünnepek egyedül	10
Ifisarok.....	12
Figyelő: Drakula.....	14
Történelmi szótár.....	19
Figyelő (folytatás).....	23
Tudtad-e?: Ámen... ..	28
A magyar irodalom arcképcsarnoka:	
Arany János.....	31
Igemorzsák.....	37
Szó-kincs: Heten mint a gonoszok.....	39
Apokaliptikus állapotok (4. rész)	44
Isten emberei:	
Lórántffy Zsuzsanna.....	54

Az adalékanyagokat először kísérleti állatokon tesztelik.

tölik (vagy öreg zug-hentesekhez viszik évégből). Ilyenkor jó sok salétrom, „szalakáli” (káliumnitrát, E252) kerül a páclébe – és ha valaki emiatt vegyszeresnek nevezné a terméket, készítője vérig sértődne. A süteményekbe tett sütőport (nátrium- vagy ammónium-bikarbonát E501, E503) sem illik vegyszeresnek nevezni – megbántjuk vele a nagymamát.

Mindezt csak azért írtam, hogy ne játsszuk meg magunkat, és ne álmélkodjunk és méltatlankodjunk oly színpadiasan azon, hogy „minek az adalékanyag?”, hiszen mi is használunk ilyeneket. És nem patikamérleggel szoktuk mérni. De minek is mérnénk, hiszen fogalmunk sincs, hány literhez hány gramm kell. Teszünk hát késhegygyel, vagy szórunk a zacskóból.

Az ipari készítmények adalékai

Az már csak „természetes”, hogy ha a háziasszonyok használják az adalékanyagokat, az élelmiszeripar sem fogja megtartóztatni magát az alkalmazásuktól. Sokszor ez jogos is. Az olaj avasodásgátló nélkül megavasodna. Az avas olaj pedig igen ártalmas – sokkal ártalmasabb, mint az avasodásgátlóként hozzáadott E-vitamin. A penész is nagyon veszélyes – a konzerválószernél egészen biztos, hogy rosszabb.

A baj csak az, hogy az adalékanyagok alkalmazásával alaposan visszaél az élelmiszeripar egy-egy ága. Az élelmiszeripar egy részének jó profitot hoz, hogy drága pénzért zacskóba csomagolt levegőt, vizet áruljon. Némely adalékanyag (gélesítő

Ókori római borosamforák.

anyagok) lehetővé teszi, hogy „szeletelhető vizet” készítsenek. A megvastagított, zselészerű vizet pedig megfestik, cukrozzák, és ízesítik, színezik. Rengeteg olcsó édesség készül így, valamint krémek, öntetek stb. A térfogatnövelő szer is jó üzlet. A szilárduló habot (melynek nagy része leve-

gő), csőformára alakítják, a csövet meg karikára. Lyuk körül lyuk. Majd a zacskóját is hatalmasra fújják, ami lehetőleg piros.

Ezután pedig minden gyermek addig fog ordítani, amíg csak meg nem veszik neki. Felnőtt emberben is csak ritkán tudatosul, hogy a hatalmas, kinézésre ötliteresnek

A mai kereskedelemben rengeteg csomagolt, sokszor egészségtelen termék is kapható, mint pl. a sznekkek (rágcsálnivalók), azonban fontoljuk meg jól mi válik javunkra.

tűnő zacskó mindössze 100 g szilárd anyagot rejt magában.

Az aromaanyagok pedig mára nagyobb üzletté váltak, mint a dohány. Megfelelő aromaanyag mellett már nincs is szükség a szimulálni kívánt táplálékra. Sőt, ami ezzel készült, még finomabb, mint az igazi. Aki rászokik, annak már nem is ízlik más.

Mennyire ártalmasak?

Helyesebben fogalmazva: léteznek-e olyan adalékanyagok, ame-

Tudatosítanunk kell, hogy az ezer és egynéhány száz adalékanyag úgy kémiai szempontból, mint a szervezetre gyakorolt hatásukat tekintve igen sokféle. Vannak közöttük olyanok, amelyekhez gyanúnak árnyéka sem férhet. Nem valószínű, hogy pl. a mészkőről (kálciumkarbonát), a szénporról, aszkorbinsavról (C-vitamin), a méhviaszról, a klorofillről (levelek zöld anyaga) valaha is kiderüljön, hogy az uzuális mennyiségben károsak az egészségre.

volna.) Az aszpartámot (nutrasweet, édesítőszer) ma is hevesen támadják, lehet, hogy majd betiltásra kerül? Ki tudja? És ki tudhatja, hogy a betiltás vagy újbóli engedélyezés mögött lelkiismeretesség, vagy lelkiismeretlenség áll? A gyártó cégek fizetik-e le a hatásokat, és befolyásolják a kutatókat, vagy pedig konkurens cégek áskálódnak?

Az igazság az, hogy e kérdésekre lehetetlen választ adni.

Mindazonáltal, ha engedjük, hogy az ilyenszerű kérdések állandóan gyötörjenek bennünket, ez jobban megmérgezheti életünket, mint maguk az adalékanyagok, és értelmetlen, vég nélküli ismételtetésük csak hisztériás reakciókhoz vezethet. Ráadásul azt kockáztatjuk, hogy szem előtt tévesztünk, elhanyagolunk olyan dolgokat, amelyek sokkal nagyobb mértékben befolyásolják egészségünket, mint az élelmiszer-adalékok.

Kerüljük az értelmetlen vitát

A mérgezési tüneteket okozó adag századrésze mint biztonságos adag, valljuk be, eléggé elfogadhatónak tűnik, nem is beszélve arról, hogy általában ennek is csupán töredéke kerül a szervezetünkbe. Persze azért nem garantálhatja azt senki, hogy hatása nincs. Az erről folytatott vitának nincs se vége, se hossza – ezért semmi értelme. Ráadásul a vita igen fontos dolgokról tereli el a figyelmet.

Az adalékanyagoknál nagyobb veszély

Az adalékanyagok alkalmazása legkárosabb hatásának azt tartom,

Az ízfokozókat és mesterséges üdítőket kerülve, növelhetjük a bevitt zöldség és gyümölcs mennyiségét.

lyek a megengedett töménységben is ártalmasak az egészségre? Kényes kérdés. A választ előrebozsátom: Nem tudom, hogy ártalmasak-e. Mentségemre szolgáljon, hogy nem csak én nem tudom, hanem más sem tudja – senki ember fia. (Csak az e-mail-es rémhírterjesztők biztosak a dolgukban, akik szerint a valóságban nem létező kutatók, a valóságban szintén nem létező tanulmányokban egész sor szörnyűséges hatását találták egyes adalékanyagoknak.)

De azért vizsgáljuk meg részletesebben a kérdést.

Más anyagok időnként gyanúba keverednek, néha és néhol betiltják, majd megint engedélyezik.

Például a szacharint, a közkedvelt édesítőszert Kanadában betiltották, de most éppen folyamatban van újbóli engedélyezése. (Betiltása a közvélemény nyomására történt; a közvélemény pedig kísérleti eredmények helytelen értelmezésén alapult: kísérleti állatoknál a szacharin hólyagrákot okozott, de csak óriási adagokban, amely embernél naponta több kilogramm szacharin elfogyasztását jelentette

hogy *egy* *hasznos dol-*
gokat miattuk nem eszünk
meg. Az édességek döm-
pingjét az adalékanya-
gok tették lehetővé. **Ha**
nem létezne a sok cuk-
ros, festett víz, sokkal
több egészséges gyü-
mölcslevet innánk. Ha
nem létezne piros, áttet-
sző, eper ízű vagy barna,
kakaó ízű cukros vízzel
készített előrecsomagolt
sütemény, talán **több**
alma, vagy aszalt gyü-
mölcs fogyna. Ha nem
lennének adalékanya-
gok, a gyermekek kény-
telenek lennének **valódi**
gyümölcsből készült
fagylaltot enni. Ha nem
volna ízfokozó, a levesbe
több zöldséget kellene
tenni. És így tovább...

**Cukros, zsíros, vagy vegyszeres édességek helyett minél többször
voksoljunk az aszalt gyümölcsökre!**

Tanulság

Ha kerüljük a mesterséges üdít-
őitalokat, az édesipari készítmé-
nyeket, a félkész termékeket, azt
nagyon jól tesszük. Minél kevésbé
feldolgozott alapanyagot haszná-
lunk, annál jobb. A gyermekeket
pedig fokozottan óvjuk, különö-
sen ötéves kor előtt, amikor egy
életre kialakulnak a táplálkozási
szokásokat nagymértékben meg-
határozó preferenciák.

Lehetőleg kerüljük a mester-
séges üdítőitalokat, ipari édes-
ségeket. Ha üdítőket, gyárilag
csomagolt süteményt, dobozos
önteteket, felvágottat, fagylaltot
vásárolunk, több adalékanyag
kerül szervezetünkbe, mint akkor,
ha lisztet, gyümölcsöt, zöldséget,
tejet, tojást vásárolunk, és mi ma-
gunk készítjük el belőle ételleinket.

De ne annyira az foglalkoztas-
son, hogy miben van vegyszer és
miben nincs, hanem inkább az,
hogy biztosan megegyük, amire

szervezetünknek szüksége van.
Például:

- együnk meg napi fél kiló gyü-
mölcsöt és negyed kiló zöldsé-
get;
- együnk fekete kenyeret;
- igyunk naphosszat bőségesen
vizet;
- ne feledkezzünk meg a babfé-
lékről és az olajos magvairól,
és;
- kerüljük a bőséges vacsorát.

Így többet teszünk egészség-
ünkért, mintha szüntelenül a
vegyszerek problémájára össz-
pontosítanánk.

Függelék

Mennyi a mérgező, és mennyi a nem mérgező?

A méregtan és a gyógyszer-
részlet alaptörvénye: **a hatás az**
adagtól függ.

Bizonyos mennyiség felett
szinte minden anyag ártalmas.

Amikor a hatóságok megvizs-
gálnak egy adalékanyagot, el kell

dönteniük, hogy mennyi is legyen
az engedélyezett mennyiség. A
szóban forgó szert kísérleti álla-
tokkal megegetik. Egy bizonyos
mennyiség az állatoknál elválto-
zásokat, mérgezést fog okozni. A
testsúlykülönbséget figyelembe
véve az adagot átszámítják embe-
ri testsúlyra, és így megkapják az
ember számára mérgező adagot.
De mennyi biztosan nem mérge-
ző? A mérgezőnél kevesebbnek
kell lennie, de mennyivel?

A toxikológusok úgy döntöt-
tek, hogy a mérgezőnek a szá-
zadrésze biztosan nem mérgező.
Így született meg az úgynevezett
ADI érték (*admissible daily intake*
– megengedett napi bevitel - an-
golul). Ebből számítják ki, hogy az
egyed adalékanyagokból mennyit
tartalmazhatnak a táplálékaink.

Bölcs döntésekkel fűszerezett
egészséges életvitelt kívánok!

Dr. Szócs Ottó, háziorvos,
dietetikus – Kolozsvár

Lassan járj, tovább érsz

A vegetáriánus étrendre való átálláskor esetleg megjelenő panaszok

Sokszor azt olvashatjuk, hallhatjuk, hogy „a szervezetnek idő kell a vegetáriánus étrendre való átálláshoz”. Ez az átállás véleményem szerint inkább lelki, semmint fizikai természetű, illetve tulajdonképpen az ember szokásainak a megváltoztatása az, amely időt igényel – konkrétan a táplálék beszerzésével és az ételkészítéssel kapcsolatos szokásokra, az egyes élelmiszerek közötti helyes arányok megszokására, és az új ételek ízének megkedvelésére gondolok. Ez azonban távolról sem jelenti azt, hogy nem egy fontos, időigényes folyamatról lenne szó.

Sokaknak azért nem sikerül átállniuk a vegetáriánus étrendre és kell visszakoziuk, mert nem fordítanak elég időt az átállás folyamatára. Ezért jó, ha nem becsül-

jük alá a szükséges időt. A népi bölcsességek mondanivalójával nem minden esetben értek egyet, de jelen esetben elmondhatjuk, hogy „lassan járj, tovább érsz”.

Senki ne gondoljon azonban arra, hogy több év nagyságrendű idő volna szükséges az átálláshoz. Néhány hónapos folyamatról van szó; ha valaki nagyon hosszú időt irányoz elő erre a célra, ez általában arra utal, hogy nem komoly a szándéka.

Az alábbi táblázatban egy átállási módszert láthatunk, igen tömören összefoglalva:

Elhagyjuk	Csökkentjük	Bevezetjük
vörös hús	cukor	gabona-zöldség kombináció
szárnyas	finomított termékek	zöldleveses zöldségek
hal, tejtermék	zsiradék, olaj	növényi tejpótlók, magvak, csonthéjasok
A tejterméket akkor iktatjuk ki teljesen, ha szigorú vegetáriánus étrendre szeretnénk átállni.		

Az átállás szakaszában esetlegesen fellépő panaszok

Az igazság az, hogy a vegetáriánus étrendre átálláskor esetleg jelentkező panaszokat illetően egyénileg nagy különbségeket találunk. Sok olyan vegetáriánust ismerek, aki hirtelen átálláskor semmilyen gondról nem számolt be, és első pillanattól fogva jobban érezte magát. Másfelől azonban a vegetáriánus étrendre lelkesen, saját meggyőződésből átálló személyeknél is előfordul probléma.

Lássuk, milyen panaszokkal állnak elő általában azok, akik nemrég álltak át vegetáriánus étrendre.

Éhség

A vegetáriánus étrenddel próbálkozók általában azt tapasztal-

Nálunk is egyre több a képzett dietetikus. A megfelelő táplálkozási tanácsadás (s a jó tanácsok betartása) rengeteg szenvedéstől menthet meg.

ják, hogy nem laknak jól a vegetáriánus ételektől, illetve étkezés után túl hamar megéheznek. Ennek több oka lehet. Az újonnan átállt vegetáriánusok igen gyakran elkövetik azt a hibát, hogy a szükséges táplálék mennyiségét ránézésre, annak a térfogata alapján döntenek el. A sok levél jól megtölti az edényt, és az ember gyomrát is, azonban hamar kiürül a gyomorból és nem sok energiát szolgáltat, utána pedig természetes, hogy megéhez az ember. Ezt szaknyelven úgy mondják, hogy a vegetáriánus étrend általában kisebb energiasűrűségű táplálékokat tartalmaz.

Sokaknál az okozza a gondot, hogy az elhagyott húst, amely tekintélyes mennyiségű fehérjét

A növényi alapú húspótlók segíthetnek a vegetáriánus étrendre való átállásban:

Grillezett tofu (szójatúró)

Vegetáriánus felvágottak

és zsírt tartalmaz, nem pótolják semmivel – sem olajos maggal, sem hüvellyel és hozzáadott olajjal. Spekulációkon alapuló vegetáriánus irányzatok közül némelyek egészségtelennek tartják a gabonát, a hüvelyeseket, sőt az olajos magvakat is, szinte csak gyümölcs, zöldség és csíráztatott gabona fogyasztását írják elő, azaz biztatva követőiket, hogy az energiát nem a tápanyag kalóriatartalmából kell nyerniük, hanem valójában okkult forrásokból.

Ezek után nincs mit csodálkoznunk azon, ha a – nyugati és természettudományos értelemben vett – *energiaszegény* táplálék után az ember hamar megéhezik, sőt, hiánybetegségek alakulnak ki nála, amelyek többek között szintén gyengeségben nyilvánulnak meg, bármennyire is rezegnek a szférák és csillog a csak beavatottak számára látható glória a vegetáriánus fejek körül. Egy szó mint száz, fehérjére és zsírra – természetesen növényire – az embernek szüksége van, valamint más táplálékokra is, mint a zöldségre.

Azigazsághoz tartozik az is, hogy gyakran olyanok is éhségre panaszkodnak,

akik szakember irányítása mellett tértek át a vegetáriánus étrendre, és elmondásuk szerint az előírt, megfelelő mennyiségű és minőségű táplálékot fogyasztják. Ez az állapot néhány – kb. hat hét alatt magától megszűnik.

Biztosnak kell lennünk abban, hogy semmilyen tápanyagban nem szenvedünk hiányt, pontosan betartva valamely tudományos forrásból származó vegetáriánus táplálkozási útmutató előírásait. Ilyenek folyóiratunk régebbi számaiban is bemutatásra kerültek.

Ha testsúlyunk a magasságunknak megfelelő ideális érték alá csökkenne (ami egyáltalán nem jellemző), azonnal forduljunk szakemberhez – dietetikushoz, szakorvoshoz.

Gyengeség, fáradékonyság

A vegetáriánus étrendre való átállás után közvetlenül, tehát az átállást követő néhány napban sokan gyengeségérzetet tapasztalnak. Nem hiánybetegségről van itt szó, hiszen a fáradtság sokkal rövidebb idő alatt jelentkezik annál, mint ahogy az a hiánybetegségekre jellemző.

Hosszan tartó, helytelenül összeállított étrend előidézhethet különböző kóros állapotokat, hiánybetegségeket, amelyek többek között gyengeséggel járhatnak. Sajnos a rosszul összeállított vegetáriánus étrenddel sem áll más képp a helyzet.

Itt azonban nem a különböző hiánybetegségekre visszavezethető gyengeséget tárgyaljuk. A gyengeség igen sok betegségnek tünetét képezheti, az itt leírtak természetesen nem vonatkozhatnak minden esetre. Itt azt az esetet tárgyaljuk, amikor a szóban forgó személy helyesen összeállított vegetáriánus étrend mellett is gyengének érzi magát.

Kevesekben tudatosul, hogy a húsnak élénkítő (pszichotónikus) hatása van. Régebb tapasztalati alapon nagyon is tisztában voltak ezzel az emberek. Még néhány évtizeddel ezelőtt, ahogy ágnak esett valaki, az első, amit kapott akár otthon, akár kórházban vagy szanatóriumban, az *erőleves* volt. Megfigyelték, hogy a beteg ettől jobban érzi magát, felélénkül, erőre kap. Mi lehet ennek az oka?

Erőleves húsgombóccal

Az erőleves úgy készült, hogy kétszer megőrölt marhahúst hideg vízben főni tettek, és hosszú ideig főzték. Az így készült levest leszűrték, és az esetleges zsíros részt is eltávolították belőle. Az erőleves teljesen átlátszó kellett legyen. A további konyhatechnikai részleteket mellőzöm, de a lébe csak a hús vízben oldódó anyagai kerültek, amiket kivonatanyagoknak nevezünk. A hús legértékesebb tápanyagának tartott fehérjét tehát a leves nem tartalmazta. A kivonatanyagokat a fehérjék bomlásából származó

peptonok, biogén aminok, karbamid, húgysav, kreatinin stb. képezik.

A hús – tudatmódosító szer?

A biogén aminokat **állati alkaloidoknak** is nevezik – vegyékletük alapján ugyanabba a kategóriába sorolhatók –, és ezek után már ne tartsuk meglepőnek, hogy ugyanúgy hatnak az ember idegrendszerére, mint a növényi alkaloidok. A hús kivonatanyagai tehát olyanszerű hatást eredményeznek, mint a kávé fogyasztása. Ahogy a sok kávéhoz szokott

ember is álmosnak, fáradtnak érzi magát e folyadék nélkül, ugyanúgy a nagy húsevők is gyengének érzik magukat, ha nem fogyasztottak húst. Ez az állapot, mint minden fizikai megvonási szindróma, néhány nap alatt magától elmúlik.

Puffadás

Az ember bélrendszerében – a vékonybél végső szakaszán, illetve a vastagbélben – baktériumok élnek. Ezek képezik a **bélflórát**. A baktériumok több tíz fajhoz, illetve alfajhoz tartoznak, és az egyes fajokhoz tartozó baktériumok aránya függ a környezettől, a bél-tartalom jellegétől, tehát az elfogyasztott tápláléktól is.

Különböző étrendek tehát különböző összetételű baktériumflórát eredményeznek.

A bélflóra intenzív kutatás tárgyát képezi; a szakemberek nagyjából tudják, hogy milyen baktériumok okozhatnak rövid távon nagy gondot a bélben. Tudjuk, hogy bizonyos baktériumok, vagy más baktériumok hiánya rothadáshoz vagy erjedéshez, krónikus kolitiszhez és hasmenéshez, vagy ellenkezőleg, székrekedéshez vezethet. Abban azonban különböznek a vélemények, hogy

A nyers zöldség- és gyümölcssalátáknak étkezéseink gyakori vendégeivé kellene válniuk

milyen összetételű bélflórát tartunk ideálisnak. (A vita általában a körül forog, hogy az úgynevezett tej- vagy a metanogén flórának jobb-e túlsúlyba kerülnie.)

De függetlenül az egyes baktériumok ideális arányától, tény az, hogy ha az étrendünket lényegesen megváltoztatjuk, a bélflórának is át kell alakulnia. Ha a szervezet vegetáriánus étrendre való átállásának van fizikai része, ez főként a bélflórára vonatkozik.

Egyes baktériumok szaporodásnak indulnak, mások vissza-szorulnak. Ennek a folyamatnak a során, míg be nem áll a bélflóra új étrendre jellemző összetétele, előfordulhat fokozott gázképződés, puffadás, hasi diszkomfort-érzés. Így hát ebben az esetben is néhány hétnyi türelemre van szükség.

Az emésztési zavarok okát nem megfelelő vegetáriánus étrendek is képezhetik. Ugyanis egyes tápanyagok – például a keményítő – nyersen emészthetetlenek, így a nyers gabona több betegséget is okozhat. (Magyarországról még egy halálos kimenetelű hasnyálmirigy-sorvadást is jeleztek, melyet nyers gabona hosszantartó fogyasztása okozott.) Ez ugyan ritkán fordul elő, azonban a nehezen kezelhető, krónikus hasmenéssel járó fermentációs kolitisz (erjedéses vastagbélhurut) annál gyakoribb a nyers gabonát fogyasztók körében. Ugyanez a gond állhat elő egyes nyers zöldségek vagy korpá stb. ésszerűtlen mennyiségeinek a fogyasztásától.

Kerüljük hát a tudománytalan vegetáriánus irányzatokat!

Olvasóinknak türelmet kívánok a vegetáriánus étrendre való átálláshoz, amelynek előnyei, betegségmegelőző, sőt gyógyító

hatása sokkal többet nyom a latban, mint az átállási szakaszban esetleg előálló, múló kellemetlen-ségek.

Végezetül tekintsünk meg egy másik átállási módszert:

1. Az állati termékek közül fogyasszunk tejet és tejterméket, tojást és húst is, de hagyjuk el a disznóhúst, ipari húskészítményeket, felvágottakat, húskonzerveket, szalonnát, kivéve azokat a baromfikészítményeket, amelyek szalonna hozzáadása nélkül ké-

3. Az állati termékek közül fogyasszuk a tejet és tejtermékeket, tojást. Hagyjuk el a szárnyashúst és a halat is. Ügyeljünk arra, hogy naponta fogyasszunk olajos magvakat és babféléket.

4. Az állati termékek közül fogyasszuk a tejet, tejterméket és tojást, kivéve az érlelt sajtokat. A túrófélések közül ajánlottak a tehéntúró, édes túrósajt (telemea), fetta, orda, esetleg mozzarella.

5. Kizárólag növényi étrend – minden állati terméket elhagyunk. Tudnunk kell, hogy szigo-

A diófélékből, magvakból és gabonafélékből tejhez hasonló italokat készíthetünk házilag.

szülnek. Ezt feltüntetik az áru címkéjén. Az elhagyott felvágottakat pótoljuk szeletelt csirkehússal. Vörös húsból csak színhúst használunk.

2. Az állati termékek közül tejet, tejterméket, tojást és fehér húst – csirkét és halat – fogyasztunk. Hagyjuk el teljesen a vörös húst. Ismerkedjünk a vegetáriánus felvágottakkal. Tanulmányozunk vegetáriánus receptgyűjteményeket, próbálkozzunk meg néhány vegetáriánus étellel, különös tekintettel azokra, amelyek babféléket és olajos magvakat tartalmaznak.

rú vegetáriánus étrend esetén a B₁₂-vitamint pótolni kell.

Megjegyzés:

E lépéseket nem kell nagyon mereven értelmezni, tulajdonképpen csak tájékoztató jellegűek. A lényeg az, hogy egy idő után lépünk tovább. Próbálkozhatunk egy-egy lépéssel csupán ideiglenesen is. Az első három lépésre ajánlott idő hat-hat hét – de ez is csupán tájékoztató jellegű.

Dr. Szócs Ottó, háziorvos,
dietetikus – Kolozsvár

Ünnepek egyedül

Most, az év eleji téli hónapokban – a két nagy keresztény ünnep, a karácsony és a húsvét között – az embernek van ideje elgondolkodni azon, mit is jelentenek ezen alkalmak számára, és ugyanakkor milyen az ünnepe annak, aki magányosan kénytelen élni az életét.

Az ünnepek előtt-közben-utána sokszor hallom, hogy bizony nem könnyű annak, aki egyedül van és nézi, hogy mindenki a családjával ünnepel. Olyat is hallottam, hogy az ünnep nem is ünnep számára, hanem kín. Teljen hamar el, akár ne is lenne. Vagy, másoktól, akik ismerik helyzetemet, azt hallom, hogy, „Könnyű neked, mert te nem kell összetörd magad azért, hogy megfelelj a családnak, a világnak!” Lehetne erről sokat beszélni.

De én most arról szeretnék beszélni, milyenek az én ünnepeim és miért érzem azt, hogy Isten engem egy olyan lehetőséggel ajándékozott meg, aminek én nagyon

örülök. És nem is tudtam, hogy ez ajándék. És még milyen ajándék! Hogy miként jöttem rá erre? Miért érzem ezt külön kegyelemnek? Ezt szeretném elmondani, csak egy kis türelmet kérek, amíg egy kis kerülőt teszek azért, hogy jobban megértessem magam.

Az ünnepek előkészületi idejében sok a munka. A munkahelyen teljesíteni kell, otthon vár és el kell végezni még ezeregy dolgot, aztán még ott van(nak) a gyerekek(ek), férj, szülők stb. A „satöbbinél” maradok, elhagyva azokat a dolgokat, amelyek nem olyan fontosak.

A „satöbbihez” kerül, sajnos, a lélek felkészülése is az ünnepre. Mert hát ráér – majd, valamikor – ezzel foglalkozni. Jobb esetben elmegyünk a bűnbánati Istentiszteletekre és ezzel le vannak tudva a lelkiek is. Azután elérkezik a várva várt ünnep, elmegyünk a templomba, utána haza, jön az ünnepi ebéd és talán szó esik a

nap jelentőségéről is. Talán... Mert a legtöbb esetben ez nem történik meg.

Vannak olyanok, akik egyáltalán nem törődnek az ünnepek jelentőségével, mivel csak egy olyan periódusnak fogják fel, amikor nem kell melózni vagy suliba menni, lehet sokat enni-inni, aludni, szórakozni. De ne csak róluk szóljak, mert hát ott vannak azok is, akiknek ezek az ünnepek elsősorban a lélek ünnepei. Ők a családban és a gyülekezetben is együtt örülnek annak, hogy van Jézusunk, Aki által üdvözülünk.

Másrészt, amint már a legelején mondtam, ott vannak azok az embertársaink is, akiknek nincs, vagy nagyon messze a családjuk és úgy érzik, egyedül vannak. Ők azok, akiktől sokszor hallottam, hogy nem is igazán ünnep az ünnep, mert a templom után az üres házba térnek haza. Vagy azt mondják, hogy lehet-e ünnep az, ha nem tudnak megengedni maguknak egy finomabb süteményt, vagy ünnepi ebédet, mert annyira kicsi a nyugdíj, hogy minden plusz kiadás lehetetlen...!?

Nem kételkedem ebben, mert sajnos, van ilyen. De most jövők én, mert ilyenkor meg szoktam kérdezni, hogy miért érezheti azt valaki, hogy nem ünnep az ünnep, amikor Jézus őérte is megszületett, meghalt és feltámadott? – a kalácson vagy a sültön túlmenően...

Az utolsó vacsorán (meglehet, hogy a mindenkori szegényekre is gondolva) Ő a kenyeret és bort hagyta ránk, és nem a báránycsömöt. Tudnunk kell azt, hogy Jézus által üdvözülünk, és nem a földi javak által. Ha pedig megvan a mindennapi kenyerünk az Ő áldásával, akkor csak örülnünk kell. Szép és jó dolog persze, hogy az ünnepek alkalmával szeretnénk

Egyeseknek megadatott az, amiről mások csak álmodoznak: a szerető család meghittsége – ünnepekkor és máskor is.

olyat tenni, ami nem hétköznapi. Az étkezés, a különböző szokások, szimbólumok mind ezt mutatják. De nem baj, ha nem tehetjük. Mert Istennek nem a földi javak kellene, hanem a szívünk-lelkünk. Ha ezeket nyújtjuk neki, sokkal jobban örvend azoknak, és ezt a határtalan örömet velünk is érezteti.

Erre jöttem én rá a tavaly előtti húsvéti ünnepek alkalmával. Nálam ez az ünnep rendhagyó volt, mert már évek óta „egyedül” ünnepelek, most meg öt emberrel együtt tettem. Örültem persze, hiszen volt közöttük olyan, akit már huszonöt éve nem láttam.

De... és itt jön a *de*, mert akár-hogy is örültem, mégis hiányzott valami.

Kezdem azzal, hogy nem a megszokott helyemen, közegemben voltam Istentiszteleten, mert a vendégeim közül volt olyan, aki nem beszél magyarul, hanem odamentünk, ahol volt angol for-

Sosem szabad felednünk azt, hogy Jézus szerető kegyelme által üdvözülünk, és nem a földi javak birtoklása révén.

dítás. A templomozást követően pedig elmentünk kirándulni, következő nap másfelé, harmadnap túlfelé és így folyt ez addig, amíg elutaztak haza és én is hazatértem otthonomba.

Otthon jöttem rá, mi volt az, ami hiányzott: az elcsendesedés. A csend, mégpedig az a csend, amikor csak én, Istennel közösségben, Ővele együtt beszélgetünk. Csak mi ketten.

Elmondom Neki mindazt, ami fáj, minek örülök, amiért hálás vagyok, miért szégyenkezem. Minden dolgomat elé viszem. És

A magányos, ám hívó ember soha nincs igazán egyedül: van Valaki, Aki előtt mindig megnyithatja a szívét.

ilyenkor végtelen megnyugvás tölt el. Mert Ő nem ítél el, hanem azt mondja Igéje által: elküldtem neked a Fiamat, hogy üdvözülj! Nem kell semmit sem tenned, csak fogadd be Őt a szívedbe, add át neki magad, testestől-lelekestől.

Nem ígéri, hogy minden jó lesz, sem azt, hogy többé nem lesz gond vagy fájdalom. Ám Ővele, Jézus által, lábai elé téve mindenünket sokkal könnyebb és hiszem, tudom, hogy minden megoldódik. Úgy ahogy számomra jónak látja Isten, és nem ahogy én akarom. Ha eljutunk arra a pontra, amikor nem aggodalmaskodunk minden semmiségért és hitünket Őbelé vetjük, amikor hittel képesek vagyunk kimondani: „Urunk Jézus, legyen meg mindennek előtt a Te akaratod!” – akkor minden a helyére kerül.

És minden rendben is lesz – még a rossz is. Ezt megtapasztaltam és végtelen a hálám, hogy az Úr megadta nekem!

Ezért drága testvérem, többé ne aggodalmaskodjál, hanem nézz Istenedre fel! Ő felruház és táplál, gondot rád Ő visel! Testben, lélekben megnyugvást ad, és

még a szürkét is színesnek látod. Csak higgy!

Kívánom minden testvéremnek azt a megnyugvást, amit csak az Úr által kapunk meg. És akkor nem érezzük a keserűségét annak, hogy egyedül vagyunk. Sem a bánatot amiatt, hogy nem olyan fényes, és gazdag az ünnepünk mint talán másnak.

Ne keseredj el, ó, ember! Van neked Istened, aki fényesebb, gazdagabb ünnepet kínál – most, és mindörökké – mindennek előtt! Csak hidd és fogadd el, és ingyen, kegyelemből a tiéd lehet!

Soli Deo Gloria! Ámen.

Bocsásd meg

Bocsásd meg, ó Uram,
Balgá imáimat,
Melyekben mindig csak kérem
Tőled a jót és a csodákat.
Bocsásd meg, hogy sokszor
Szolgámnak vettelek,
Hisz nem én hallgattam Terád,
Hanem Te hallgattad,
Amire kértelek.

Minden nap elmondom,
„Legyen meg akaratod”,
Mégis azt akarom:
Tedd, amit én akarok.
Mindazt ami rossz,
Tőlem távol tartsad,
Add meg amit kérek,
És mindig csak a jót hagyd.

Tedd amire kérlek!
Semmit el ne vegyél,
Hisz énekelek Neked,
Hogy mindig áldott legyél.
Ha pedig áldlak és magasztallak,
(Én esztelen!) azt vélem,
Nem a Tied, hanem
Az én akaratom szent emiatt!

Bocsásd meg, ó kérlek,
Hogy ily bolondul kérek,
Taníts meg, Uram,
Miként cselekedjek.
Taníts meg, miképpen
Álljak Teelőd,
Nemcsak kérvén,
Hanem adván is Tenéked:
Az életem, szívem,
S lelkem teljességét!

**A lelkünk sokszor olyan, mint elhagyott, dűledező templom:
milyen nagy szükségünk van a könyörülő Isten újjáépítő hatalmára!
A farnasi református templom.**

Taníts arra, miként
Érthetném meg,
Hogy kérésem csak úgy
Hallgattatik meg,
Ha elfogadom alázattal,
És lélekből hirdetem:
Mindenben csak a Te

Akaratod legyen,
Ó, én drága,
Szerető Istenem!
Ámen.

Nagy Anikó,
nyugdíjas, Kolozsvár

Ifisarak

Mi az élet célja?

Ablaküveg vagy tükör?

„Mert közülünk senki sem él önmagá-
nak.” (Róma 14:7)

- Nézz ki az ablakon az utcára! Mit látsz?
- Embereket, járókelőket, az úton átke-
lő idős embert, egy édesanyát, aki gyer-
mekét sétáltatja, autókat...
- Jó, most pedig nézz a tükörbe: mit
látsz ott?
- Önmagamat, a saját arcomat, alako-
mat, ruhámat.
- Látod? Mindkettő üveg, amin ke-
resztül szemlélheted a világot, csak hogy

az egyikben egy vékony fémréteg
van, amely nem engedi, hogy
átláss rajta. Csak magadat szem-
lélheted benne. Beszűkíti a látó-
teredet, és csak önmagadra korlá-
tozódik e világ.

Pedig az élet egyik legnagyobb célja, hogy minél jobban megismerd Istent, és rajta keresztül a szeretet törvénye szerint élj. Lásd meg a másik embert, szükségleteit, örömeit, bánatát, és ha tudsz segíts rajta. Ha a bűn, az önzés rétege van a szíveden-szemeden, akkor csak önmagaddal tudsz törődni, a szeretet élelve helyett az önzés élelve lép működésbe.

Nem baj az, ha látod önmagadat is, de ennél sokkal nagyobb feladat vár rád - másokat is észre kell venned. Az Ige azt mondja, hogy Isten jó cselekedeteket készít számunkra, hogy azokban járjunk. Te észre szoktad-e venni azt, hogy mi jót tehetnél másokért?

Egyszer az utcán sétálva szembejött velem egy gyermek. A szemembe nézett, rám mosolygott és kedvesen köszönt nekem. Ez annyira jólesett, hogy egész napomat derűssé tette. Lehet, hogy sokszor nagy dolgokra vágynánk, pedig kicsinek tűnő dolgokkal is nagy jót tehetünk.

Te vajon ma mit tehetnél?

Például elmosogathatsz édesanyád helyett. Segíthetsz verset tanulni a testvérednek, vagy a leckét megérteni a barátodnak. Megöntözheted a virágokat, vagy csak előre köszönsz a szomszéd néninek, a tanárodnak.

A magad szemlélése helyett az ablakon át kinézhetsz a világra.

„Mi, erősek tartozunk azzal, hogy az erőtlének gyengeségeit hordozzuk, és ne magunknak kedvezzünk. Mindegyikünk tudniillik felebarátjának kedvezzon, annak javára és épülésére. Mert Krisztus sem magának kedvezett.” (Róma 15:1–3)

„A szeretet képmutatás nélkül való legyen. Iszonyodjatok a go-

nosztól, ragaszkodjatok a jóhoz, a testvéri szeretetben egymás iránt gyöngédek, a tiszteletadásban egymást megelőzők legyetek. A buzgóságban ne lankadjatok, lélekben buzgók legyetek, az Úrnak szolgáljatok.” (Római levél 12,9–11)

Nagypapa tányérja

Volt egyszer, hol nem volt, valamikor régen, egy jobb módú család, ahol anya, apa, nagypapa, és egy kisfiú élt együtt egy fedél alatt. A családi étkezések mindig közösen, az asztalnál zajlottak, ahogy illett. Karácsonykor is mindig szép terítő, friss virág, és drága étkezéslet került az asztalra, úgy, ahogy illik.

Csakhogy a nagypapa már öreg volt, s egyre jobban reszketett a keze, mivel sokat betegeskedett. Ezért néha kilötyögtette az ételt a drága asztalterítőre. Rossz szemmel nézte ezt a menyé, és megmegkorholta az idős embert.

Karácsonykor azonban megelégette a dolgot, és nem engedte többé a családi asztalhoz ülni. Így a nagypapa a sarokban ült le egy sámlira, ölbe vette a tányérját, és úgy evett.

Egy óvatlan pillanatban azonban ott is kiesett az öléből a szép tányér, és tartalmával együtt darabokra tört a konyha kövén. Nagyon mérges lett erre az asszony, de a férje is, hisz sajnálták, hogy a drága

étkezésletből most már eltört egy tányér...! Rá is ripakodtak az idős emberre az ügyetlensége miatt.

Ezért aztán karácsony másnapján valahonnan elővettek egy csorba, megkopott cseréptányért, és az lett a nagytatáé.

Ő nem ellenkezett: beletörődött a sorsába, és elfogadta az ócska holmit. Finom vacsora került bele, a nagypapa pedig könnyes szemmel evett. Szeretett volna ő is az asztalnál ülni a családjával, de hát...

Csakhogy újra megismétlődött az eset: egy pár nap múlva ez a kopott cserépholmi is kiesett a nagypapa remegő kezéből, és összetört.

A fiatal anya már készült, hogy ismét leszidja a nagypapát, amikor felugrott az asztaltól a gyermekük, és odasietett a cserepekhez. Elkezdte összeszededegetni óvatosan, egyenként. Erre az apja rászólt:

– Hagyd azokat, ülj már vissza a helyedre! Majd mi összeseperjük!

De a fiúcska ránézett, és azt felelte.

– Jó, ám előbb összeszedem, és összeragasztom a cserepeket, hogy amikor ti lesztek öregek, akkor nektek is legyen miből enni adni!

„Öltetek magatokra azért – mint Isten választottai, szentek és szeretettek – könyörületes szívet, jóságosságot, alázatosságot, szelídséget, hosszútűrést, elszenvedve egymást és kölcsönösen megbocsátva egymásnak, ha valakinek valaki ellen panasza volna – amint Krisztus is megbocsátott nektek, ti is úgy tegyetek. Mindezek föléd pedig öltösetek fel a szeretetet, amely a tökéletességnek kötele.” (Kolossé 3:12–14)

Beküldte: **Szabó Attila**,
lelkész, Balatonfüred

Figyelő

A Drakula-szindróma*

A 2000-es évek elején, amikor még a Györgyfalvi-negyedben lakunk, egy nap egyik szomszédaszszonnyal beszélgettem. A baptista egyház¹ tagjaként, imaórára igyekezett.

– Egy nagyon fontos imacélunk van, amelyet a vezetőségünk az

Miről is volt szó?

A Drakula-Park ötlete 2001-ben lett nyilvánosságra hozva, és Dan Agathon-tól származik, aki az Adrian Năstase-kormány turisztikai minisztere volt. Az amerikai Disneyland mintájára a PSD veze-

ron, kb. 40 millió dollárból kellett volna megvalósítani a komplexumot: egy Drakula-kastélyt, a Nemzetközi Vámpírológiai Intézetet, panziókat, vendéglőket, szórakozóhelyeket, földalatti alagút-rendszert...

A leendő parkba évi legalább egy millió turistát vártak, hatalmas bevételekre számítva, melyek Segesvárra és környékére is kiterjedtek volna, az ott épülő szálloda-láncok meg a robbanásszerűen megnövő szolgáltatás-igény révén (Segesvár egyik tornyában pl. egy fogakat kihegyező műhely is helyett kapott volna!)

A projekthez szükséges pénzalapok gyűjtése azonnal beindult: kis- és nagyobb befektetők (többek között a Coca-Cola) rövidesen több millió dollárra vásároltak a Segesvári Turisztikai Fejlesztési Alap (Fondul de Dezvoltare Turistică Sighișoara) által kibocsátott részvényekből.

A projektet reklámozó csapat a Berliini Turisztikai Vásárba is eljutott: a románok standjánál egy régi koporsó volt látható. Ebből ugrott ki, időről-időre a vámpír-grófnak öltözött színész, Petre Moraru, és a koporsó köré gyűlt hölgyeknek esve, a nyakukat harapdálta, azok nagy „gyönyörűségére”³

Az ortodox papság és a Román Akadémia történészei az egész projektre kezdettől fogva rossz szemmel tekintettek. Ezeket nagyon zavarta az, hogy az üzletemberek profitéhsége miatt a román nép egyik ünnepelet hőst és a kereszténység védelmezőjét démoni figurává alacsonyították...

Nem tetszett mindez az angol királyi ház jelenlegi trónörökösé-

3 A Drakula-Park történetéről szóló részletes beszámoló megtalálható a www.digi24.ro/reportaj/dininterior-dracula-park-teapa-in-numele-lui-tepes oldalon és egyéb internetes cikkekben.

A Breite-fennsík tölgyei

egész országban kihirdetett a gyülekezetekben. Kitartóan imádkozunk kell azért, hogy a Drakula-Park megvalósulását Isten akadályozza meg. Mert milyen dolog is az, hogy egy efféle hely képviselje Romániát, és züllessze le a mi fiataljainkat és az egész világról érkezőket is?

* Szindróma: tünetcsoportot jelent az orvosi nyelvzetben.

1 A Romániai Baptista Únió kb. 110 ezer tagot számlál, ebből kb. 9 ezer személy a Romániai Magyar Baptista Szövetséghez tartozik. A világon kb. 40 millió baptista van, ezek nagyobbik része az Egyesült Államokban él.

tő emberei egy olyan szabadidős parkot álmodtak meg, amely kiaknázná a Romániához kötődő Drakula-mítoszt.

Mivel az illető mítosz alapjául szolgáló havasalföldi vajda, III. (Karóbahúzó) Vlad (Vlad Țepeș,² 1431-1476) Segesvárt született – s ugyanígy a máig fennmaradt, ódon, középkori város varázsa miatt is – az építkezés helyéül az e helység melletti Breite-fennsíkot határozták meg, ahol 50 hektá-

2 Vlad Țepeș: a Țepeș ragadványnév a Țeapă, azaz nyárs, karó szóból származik. III. Vlad e néven legkorábban egy XVI. századi oláh krónikában jelenik meg.

nek, Károly walesi hercegnek sem, aki a régi épületek nagy rajongója és számos ingatlan birtokosa országunkban – ő Segesvár történelmi jellegének és tradícióinak veszélyeztetését látta a készülő giccs- és horror kavalkádban.

Hogyan lett meghallgatva az ima?

Nos, a mi országunkban minden megtörténhet – és a további eseményekből bizonyosodtam meg újból arról, hogy igenis érdemes imádkozni.

A román baptisták szeretik népüket és országukat, és ezért őszintén tudtak Isten trónusa elé járulni egy olyan lelki veszély elhárítása érdekében, amelynek pl. én akkoriban tudatában sem voltam.

*

Rögtön felvetődik a kérdés: mi mennyire szeretjük egymást, népünket? Szoktunk-e imádkozni a magyar nép megtéréséért, aggódunk-e nemzettársaink boldogsága, üdvössége miatt?

Egy hívő, Istenhez forduló magyarság áldásul szolgálhatna a Kárpát-medence többi népe számára, és valószínű, hogy jótékony hatása kiterjedne az egész Földre.

De lássuk csak az események lefolyását...

*

Mint amikor az Úr Josafát király idejében viszályt támasztott az Izraelre támadó ellenséges népek között (avagy megengedte, hogy az amúgy is bűnös úton járók között megszűnjön az önző célokból támadt egység – lásd 2 Királyok 20:22-23 verseit), amíg végül egymást semmisítették meg, úgy történt nálunk is.

Miközben egymillió dollár elment a tanulmányok és tervek készítésére, a különböző (párt- és anyagi) érdekek egymásnak feszültek. Ha csak a felszínt nézzük, azt látjuk hogy egyes civilszervezetek a védett Breite-fennsík ősi tölgyfáit féltették, mások pedig Segesvár történelmi kultúráját. Végül a Nemzetvédelmi Minisztérium 2003-beli döntése jelentet-

te a végső döfést: nem engedélyezhette az építést, mivel fontos földalatti fegyverraktára van a közelben, melyet nagyon költséges lenne máshova telepíteni.

Erre a Năstase-kormány feladta a segesvári építkezést, és újabb helyszín után nézett. A választásuk ekkor a Bukarest melletti Snafov község határára esett, mivel az egyik legenda szerint annak idején az ottani kolostorban temették el Ţepeş vajda levágott fejét. A hír hallatán a környékbeli telkek négyzetméterének ára hat dollárról hatszázra szökött – a „jól informáltak” lázasan vásároltak, a jövődöbéli nagy nyereségek reményében.

A park új színhelye Ceauşescu néhai diktátor mintafarmjának, a Vlăşia-nak egy része lett volna. A projekt itt még grandiózusabb méreteket öltött – 460 hektáron vízipark, kisvasút, lovarda meg egymás épült volna. A tervrajzokra itt is kiadtak 800 ezer dollárt. Azonban egy idő után a községi polgármesteri hivatal is részt követelt az

Segesvár

Drakulás emléktárgyak

üzletből: mégpedig a részvények 25 százalékát. A Drakula Park S.A. ezt megtagadta, mire a hivatal beperelte őket. Az ok: a Vlășia-farm területét évek óta próbálták visszaigényelni a földek államosítás előtti tulajdonosai, vagyis a helyi gazdák. Így hát ez egy perben levő terület, amely egyelőre oda nem ítéltető. A bíróság végül a hivatalnak adott igazat, így hát újabb helyszín után kellett nézni.

2006-ot írtunk ekkor, és már a PNL kormányzott. Ezek úgy döntöttek, hogy az egész parkot az egyik brassói szenátoruk „hatáskörébe”, a régi szász város határába próbálják telepíteni. De végül ez a terv is megbukott.

Ma kb. 13 ezer kisbefektető várja hogy valamit visszakapjon a pénzéből, s ezenkívül Snagov tele van az „Eladó” táblákkal: a póruljárt újdonsült tulajdonosok pró-

bálnak áron alul megszabadulni a méregdrágán vett házaktól, telkektől, hogy legalább a pénzük egy részét visszanyerjék. A Vlășia senkié – bogáncs és gaz borítja –, a Breite-fennsík öreg tölgyei alatt pedig a juhok nyugodtan tovább legelésznek.

A tündérmese utórezgéseként, 2014-ben még kiszabtak öt-öt évnyi börtönbüntetést a Nemzeti Turisztikai Hivatal (Autoritatea Națională de Turism) két igazgatójára, Cristina M.-re és Dumitru S.-re a pénzalapok hűtlen kezelése miatt (ezek annak idején 1,5 millió eurót fizettek ki egy cégnek két és fél percnyi drakulás videóreklámért), s ezzel vége is lenne a nagy kalandnak.

Vagy talán mégsem...?

Néhány évvel ezelőtt összebarátkoztunk egy, a kincses városunkat látogató japán fiatalemberrel. Nálunk aludt, együtt kirándultunk a Bükkben, és többek között Romániáról beszélgettünk. Miért jött ide, mit szeretett volna látni?

A legelső célpont, amelyet már meg is tekintett a bukaresti reptérről errejövet, az a Töröcsvári (Bran)-várkastély volt – azaz a *Drakula-kastély*.

Ha egy külföldi átlagturistát Magyarország felől kérdeznénk, először valószínűleg a gulyásleves meg a Parlament Duna-parti épülete jutna eszébe. De ha Románia kerülne szóba, akkor legelőször, főleg a fiatalabbja mosolyogva rávágná, hogy elsősorban mire gondol: Drakulára, meg a Drakula-kastélyra!

Látogassunk hát mi is el az említett helyre!

A Töröcsvári várkastély

A Töröcsvári-kastély

Nagyon szép, erdőborította hegyek övezte helyen, a Töröcsvári-völgy szoros északi, erdélyi bejárata felett magasodik, az 1377-ben a délről történő betörések elleni védelemül, I. (Nagy) Lajos király⁴ által építtetett várkastély.

Kezdetben királyi várként szolgált, majd 1568-ban János Zsigmond fejedelem Brassó városának adományozta. A későbbi háborús villongások során Báthory Gábor, majd II. Rákóczy György seregei is elfoglalták. A XVIII. század végére már sokat veszített jelentőségéből, alig néhány óra volt.

A kastélyhoz, melynek századokon át a fő szerepe a Havaselve felől érkező kereskedők megvámolása volt, egy „alsóváros” is tartozott, vagyis egy, a völgyet elzáró várfalas védőrendszer, ahol a gazdasági épületek és lakóházak is sorakoztak. Ma az itt-ott még fellelhető lőréses falmaradványok utalnak e rendszer méretére.

4 A Capeting-Anjou házi, Magyarország és Lengyelország felett uralkodó királyunk I. Károly Róbert magyar király fia volt. 1326-ban született Visegrádon, és Székesfehérvárott 1342-ben, míg Krakkóban 1370-ben koronázták meg. 1382-ben bekövetkezett haláláig uralkodott.

Hohenzollern-Sigmaringen Ileana román hercegnő (1909-1991)

A Töröcsvári várkastélyt 1916-ban, Ferenc József császár halálát követően a brassói városi tanács az új osztrák-magyar uralkodó, IV. Károly király feleségének, Zita királynénak adományozta. A trianoni határváltozásokat követően a tanács újból odaajándékozta – most már Mária román királynénak. Ő rendbehozta, s részben átépíttette a kastélyt, majd lányára, Ileana hercegnőre hagyta. 1948-ban a kastélyt államosították, kirabolták, és romosan hevert 1987-ig, amikor is a restaurálási munkák elkezdődtek.

2009-ben a román állam viszaszolgáltatta a királyi családnak.

A jelenlegi tulajdonosa Ileana hercegnő fia, az Egyesült Államokban élő Habsburg Dominik herceg. A kastély ma múzeumként működik, ám a hercegnek egyáltalán nem tetszik valami... És ez:

Éppen a Drakula-legenda

Mert az, kérem szépen, tovább él. És ha a Park végül nem is lett meg, de egy kis ügyeskedéssel pl. már 2018-ban elérte a kastélyt látogató – külhoni és honi – turisták száma az áhított egymillió, büvös számot – a bevételek pedig a 6,75 millió eurót.⁵

A vendégek – japánok, amerikaiak, stb. – nagyrészt pedig a várkastélyt övező Drakula rém-dicsfény vonzotta (és vonzza) oda.

A kastély dombja melletti bazárban dül a vámpír-kultusz: tele van rémítő, a Drakulához illő kínai szuvenírekkel, melyeket a mai, metálzene-horrorkultúra-mágia-mánia korszakban úgy tűnik, szívesen vásárolnak. De ide már nem ér el a tulajdonos keze – a bazár területe Bran község tanácsának tulajdonában van.

Térjünk most vissza a várhoz! Az alatta levő rendezett parkban

5 Lásd bzb.ro/stire/castelul-bran-o-facere-de-6,75-milioane-de-euro-in-2018. (A felnőttjegy jelenleg 40 lejbe, azaz kb. 8 euróba kerül).

A vár melletti bazár kínálata

Karóbahúzó Vlad sásfészkének, a Poenari-erődnek a maradványai – de ide csak a saját történelmüket jobban ismerők látogatnak el (de hogy őket is valamennyire kárpótolják, lent, a lépcső aljában a felelősök két karóbahúzott bábút helyeztek el).

felállított falumúzeumon túl, bent a várban inkább a királyi család személyes tárgyaiból láthatunk kiállítást, de természetesen megcsodálhatjuk a valóban szép, középkori várkastély falait, folyosóit,

kellő honorárium lepengetése után, a számukra összeeszkabált, borzalmas nevetéstől, hörgéstől meg sikolyoktól visszhangzó Rém-Kastély nevű építmény sötét folyosóira (Castelul Groazei).

Ilona hercegnő gyermekei 2009-ben: Habsburg Erzsébet (meghalt 2019-ben), Dominik (szül. 1937), és Mária-Magdolna (szül. 1939).

csigalépcsőit és szobáit, és vonzó, ízléses berendezési tárgyait.

Persze, az egyik helyiségben a Drakula-vajda (avagy ahogyan sokan ismerik, gróf) kínozóeszközeiből és a megkínzottakat ábrázoló bábukból is van egy kellemes kiállítás a borzongani vágyók számára – akik már a kintszorult vámpír-bazárban is beléphettek,

De vajon miért zavarja mindez Habsburg Domonkost? Hát azért, mert elsősorban ez az ő gyermekkori kastélya, szép emlékéül játszóhelye, ahol kisfiúként szüleivel (édesapja Ausztriai Habsburg Antal herceg volt) és királyi nagyszüleivel, Ferdinándal és Máriával élt

boldogan – ahol, vallomása szerint, fény és csend uralkodott. És ekként is szeretné megőrizni. Ő nagymamájának, Mária királynőnek akart emléket állítani e kastélyban, melyek szerinte:

„Egy tündérmeséből származó kastély egy tündérmeséből származó királynővel!”⁶

⁶ „A fairy-tale castle with a fairy-tale

Másodsorban: mert a Drakula-kultuszhoz a várkastélynak semmi köze. Vagy ha van, az nagyon kevés: állítólag egyszer, a törökök elől menekülve, Vlad Țepeș vajda itt szállt meg néhány napig. Ám a vár sosem volt az övé, így nem is nyársalt fel, avagy kínozott itt meg senkit. Az ő legközelebbi tartózkodási (és menedék-) helye valójában a Déli-Kárpátok túloldalán levő, az Argeș folyó völgye fölötti Poenari-várerőd volt, úgyhogy a vámpír-rajongóknak inkább oda kellene záródokolni – de mivel az egy

kevésbé látványos hely, és újjáépítve sem lett, kevesebb pénzt hozna. Így hát az ál-történelmi meg-kulturális agy mosáson átment millióknak marad a törcsvári, izgalmasabb és kényelmesebb drakulázás...

Domonkos már akkor tehetetlenül figyelhette azt, ami a családi fészkenél készül, amikor a rendszerváltás utáni években valakik terjeszteni kezdték a törcsvári-kapcsolatú Drakula-legendát (más vélemények szerint ez már a kommunista rezsimnek az 1960-as évekből származó ötlete volt).⁷

S hogy ezek a „valakik” mennyire tudatosan művelik ma is a „mesemondást”, az kitűnik a román turizmus egyik vezető személyiségének 2015-beli, általam nemrég olvasott nyilatkozatából,

queen!” (Wall Street Journal, 2016 nov. 16 – Not a Big Fan of Dracula... www.wsj.com/articles/this-castle-boasts-a-queen-but-its-merchants-count-on-dracula)

⁷ Lásd a www.bizbrasov.ro/2018/10/08/nicolae-pepene-cum-au-transformat-comunistii-castelul-bran-intr-un-simbol-al-mitului-dracula.

amely szerint a következő években a honi turizmust a mítosz és a legenda köntösébe kell öltöztetni – a nagyobb vonzerő érdekében.⁸

De végül a királyi sarjadékok is lassan beletörődnek mindebbe,

⁸ Ez különben egy világszéles és nyereséges módszer, a Loch-Ness-i szörnytől kezdve a szentföldi zarándoklatok számos, történelmi és régészeti szempontból nem megalapozott, ám milliók által látogatott attrakciójáig.

hisz a kastélyt adminisztráló cég tiszteletdíján és költségein kívül, csupán 2018-ban az említett 6,75 millió euróból 3,2 nyugtató hatású milliót tett ki a herceg részvétele...⁹

Mindezek után már szinte halom, amint valaki megkérdezi:

– De árulja már el kérem, hogy az eurómilliókon kívül van-e még

⁹ Lásd az előbbi, bizbrasov.ro honlapon említett cikket.

valami az egész mögött?

Ez egy fontos kérdés, mert itt egy ördögi program jéghegyének a csúcsa látszik ki a lelkiismeretlen istentelenség tengeréből, amelynek nincsen egyéb célja, mint az emberek lelkének fokozatos megromlása és Istentől való elidegenítése – minden lehetséges eszköz által.

Először is lássuk: ki volt valójában ez a Vlad?

Történelmi szótár

III. (Karóbahúzó) Vlad havasalföldi vajda

A Drakula ragadványnév eredete

1436-ban született, apja, II. Vlad fiaként, aki a maga során I. (Öreg) Mircea fejedelem fia volt. Luxemburgi Zsigmond (előbb magyar király, majd német-római császár) megkedvelte Öreg Mircea fiát,

és felvette őt az általa 1408-ban alapított Sárkány (Lovag)rendbe (Societas Draconistarum). Ezek a rendek amolyan zártkörű klubként működtek (mint pl. az 1348-ban a III. Eduárd angol király által alapított térdszalagrend – Order of the Garter), és kimutatták: kik

azok a főurak, akikben az uralkodó megbízik afelől, hogy a halálukig kitartanak mellette.¹

A rend egyedüli oláh tagjaként² (a többiek majdnem mind

¹ Efejezethez lásd még: Neagu Djuvara: *A románok rövid története*, Vlad Dracul és Vlad Ţepeş című fejezetét (Koinónia, Kolozsvár, 2010; 120-125 oldalak)

² Öt év múlva azonban törlik a rendből, mivel nem bizonyul méltónak rá: már 1432-ben török sereget vezetve tör Szörényvárra és Karánsebesre. A Szörényvárat védelmező teuton lovagok mind meghalnak, Dél-Erdélyt pe-

Havasalföld és a környező országok a XV. században

magyar nemesek voltak) Vlad herceg annyira büszke volt erre, hogy az 1436-beli trónrakerülését követően sárkányfejes pénzt veretett. Ezért aztán a nép elnevezte őt Vlad Dracul-nak, ami a latin Draco, azaz Sárkány névből ered, és akkoriban vlach nyelven sárkányt (és egyesek szerint ördögöt is) jelentett. Ekként lett az hogy fiát, a későbbi III. Vlad (Țepeș) fejedelmet *Drăculea*-nak, azaz Dracul fiának nevezték el (a Drăculea a Dracul kicsinyítő változata volt). Így lett hát Vladból Drakula, Dragula, Dracula, a különböző európai nyelveknek megfelelően.

Ezt követően, II. Vlad a török szultán vazallusaként és hűsége jeléül 1442-ben kénytelen két kisebbik fiát, Vladot (tehát a későbbi Țepeșt) és Szép Radu-t (Radu cel Frumos) túszként a török udvarba³ küldeni.

1447-ben II. Vlad merénylet áldozata lesz: lázadó bojárok végeznek vele, és nemsokára kínok között ölik meg legnagyobbik fiát, Mircea-t is.

Trónrakerülés

A fiatal Vlad bosszút esküszik a távolban, ám még várnia kell. Hunyadi János,⁴ a magyar királyság kormányzója és legerősebb embere a gyilkosságok háttérében álló II. Lászlót (II. Vladiszlav – II. Dan oláh vajda fia) segíti Valachia trónjára. Amíg az, Hunyadihoz hűen a magyar seregek-

kel együtt Koszovóban⁵ harcol, addig az alig 17 éves Vlad török sereg élén betör az országba, és 1448-ban rövid ideig, két hónapig uralkodik, ám végül a visszatérő Vladiszlav elől menekülni kényszerül.

Eközben, 1453-ban II. Mehmed seregei beveszik Konstantinápolyt, és a Bizánci Birodalom vég-

Vlad Țepeș vajda

leg megszűnik. Az oszmán török nyomás a Balkánon a következő években oly erőssé válik, hogy az érdekek változásával Vladiszlav végül ugyancsak a magyar királyság ellen fordul, Erdélybe is behatolva.

Hunyadi János ekkor már Vladot támogatja, aki egy sereg élén újból átkel a Dunán és a főváros, Tirgovistye felé közeledik. II. Vladiszlav életét veszti a csatában, és megint elkezdődik III. Vlad uralma.

⁵ Koszovó-Poljei, avagy a második rigómezei csata (1448 október 17-20 között). Súlyos magyar vereséggel végződött. Hunyadi menekülés közben Brankovics György szerb fejedelem (despota) fogságába esett, és csak hatalmas váltságdíj fejében szabadult. Ez volt az európai törökellenes kereszties hadjáratok ulolsója, s így lehetővé vált Konstantinápoly törökök általi bevétele öt év múlva.

Pozíciójának megerősödését követően, 1459-ben, a húsvét-vasárnapi lakomán elfogja és kivégezi – az őt hamarosan hírhedté tevő borzalmas módszerrel, a karóbahúzással – a meghívottak között levő idősebb bojárokat, apja fő gyilkosait. A többi vétkes bojárt, a fiatalabbját is elfogja, és kényszermunkára küldi: a Poenari-i várerődöt kell építeniök.

Eközben rémuralmat teremt az országban: a tolvajokat, bűnözőket, vélt vagy valós politikai ellenfeleit karóba húztatja, s ezenkívül a szász kereskedők ellen is fellép: megtiltja tevékenységüket Havaselvén (egyrészt a saját országa kereskedelmét védi ezzel, másrészt az ezen kereskedőkkel üzleti kapcsolatban álló rivális bojárcsaládok helyzetét is gyöngíteni akarja), a parancsát nem teljesítőket pedig karóba húztatja. Büntető-expedíciókat hajt végre a Barcaságban is, nem kímélve a szászok asszonyait, gyermekeit sem.

E tetteivel teljesen maga ellen fordítja a szászokat, akik az európai uralkodók udvaraiban a legborzalmasabb híreket terjesztik el róla. És volt is mit. A török és egyéb korabeli tudósítások szerint, még az akkori időkhöz képest is nagyon kegyetlen volt: megnyúzta, csonkította, kínoztatta áldozatait.

Idézzük most fel a vajda külsejét, amint azt néhány év múlva egy szemtanú leírja:

„...termete nem magas, de igen izmos és erős, külsőre kegyetlen és félelmetes, sasorra igen nagy, tág orrlyukakkal, arca pedig sovány és sápadt, hosszú szempillái tágra nyílt kék szemeit övezték, fekete és sűrű szemöldöke fenyegetővé tette nézését, hajuszán kívül arcát és állát borotválta. Kiugró homlok-

dig ő és csapatai tűzbe és vérbe borítják, kirabolva azt.

³ Konstantinápoly bevétele megelőzően, 1362-1453 között, a kelet-trákiai Edirne (Hadrianopolisz, vagy Drinápoly) volt az Oszmán Birodalom fővárosa.

⁴ Hunyadi János (1407-1456). 1441-től erdélyi vajda, 1446-1453 között Magyarország kormányzója.

**Mehmed szultán
a Sarayi Albumban**

csontjai növelék fejének méreteit. Magas tarkóját bikáéhoz hasonló nyaka kötötte széles vállaihoz, melyre fekete, göndör hajfonatok hullottak.”

(II. Pius pápai követe – 1462)

Ugyancsak 1459-et írtak, amikor Vlad megelégtelte a törököknek való adózást, és megtagadta az évi tízezer arany kifizetését. Ugyanakkor, valószínűleg értesülve az ottománok ellen készülők (de végül meg nem valósult) nagy kereszties hadjáratról, melynek Korvin Mátyás lett volna a vezetője, szövetséget kötött a nagy magyar királlyal. (Rokonságba is kerültek – először Hunyadi János egy törvénytelen lánya volt a felesége, majd, ma már nem tudni pontosan mikor, Mátyás hozzáadta Vladhoz az unokahúgát, Szilágyi Jusztinát).

De ezt már II. Mehmed is megelégtelte: elküldte Hamza basát, hogy eltávolítsa a lázadót a trónról, ám mint várható volt: Tepes karóba húzatta őt, embereivel együtt.

Ezután, 1461-62 telén seregével átkel a Dunán, és a török birodalom területén pusztít, törököt és bolgárt vegyesen, egészen le a Fekete-tengerig. Mátyásnak írott levelében azt írja, hogy emberei csak Nikápolyban húszezer törököt öltek meg, s ugyanakkor kéri a magyarokat, jöjjenek azonnal segítségére. Mátyás ezt meg is ígéri, de halogatja az indulást.

Nem így Mehmed, aki feldühödve az oláh vajda merészségén, hatalmas, több mint százezer sereget gyűjt, és a Nikápolyval szemben levő Turnu (ma Turnu Măgurele) mellett, az éj leple alatt átkel a Dunán, s Havaselve földjére lépve, Tirgovistye fele vonul.

Vlad ekkor sokkal kisebb, legfeljebb harmincezes seregével a felperzselt föld taktikájához folyamodik: mindent felégetnek a törökök útjában, s a kutakat megmérgezik. Ugyanakkor állandóan támadják az élelembeszerző portyákra indult török csapatokat is. Ennek tetejében, június 16-17-e éjjelén Tirgovistye mellett az oláh seregek rátörnek a török táborra, a szultán sátrát keresve, ám véletlenül összetévesztik azt Mahmut és Izsák vezírek sátrával, s így Mehmed megmenekül. A csata hajnalban ér véget, amikor Vlad és serege visszavonul.

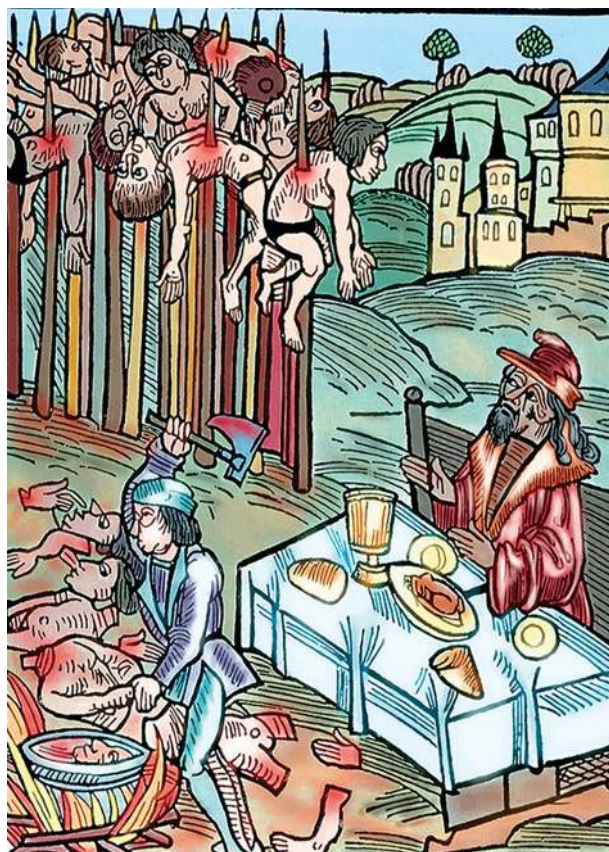
Ezután az ottomán sereg a városhoz érkezik. Az utcák, épületek elhagyatottak, ám hirtelen egy körülkerített részhez érnek, ahol borzalmas látvány fogadja őket.

Íme Laonikosz Khalkokondülész (1423-1490) bizánci görög krónikás erről szóló leírása:

„A szultán serege egy karókkal tűzdelt területre hatolt be, mely tizenhét stádium⁶ hosszú, és hét stádium széles volt. Nagyméretű karók voltak ott, amelyekre, amint mondták, kb. húszezer férfi, nő, és gyermek lett felnyársalva – megfőlkéntő látványként ami magát a szultánt és seregét illeti.

A szultánt csodálat fogta el, és azt mondta, lehetetlen elragadni az országot egy olyan férfiútól, ki ily nagy tettekre képes, aki ilyen ördögi megértéssel rendelkezik arról, hogyan kell kormányoznia birodalmát és népét. Még azt is mondta, hogy a férfi aki ilyeneket tesz, az nagy értékkel bír. A többi török is megnémult, amikor a ka-

⁶ stádium (sztadion): kb. 185 méter

Drakula vajda a (karó)„erdeje” mellett lakomázik. 1500 körül megjelent közép-európai gúnyirat illusztrációja.

rókon levő tömeget megpillantotta. Csecsemőket is láttak, akiket anyjukhoz szegeztek a károkon, és a madarak akkorra már fészket raktak belső részeik között.”

(História: IX. könyv, 104. fejezet, 393. oldal – angol nyelvből fordítva)

(Országunk mai állapotára jellemző, hogy a románajkú honfitársainkkal beszélgetve, sokan még néhány évvel ezelőtt is két személyt sírtak vissza, őket kívánva vezetőül – mert hát akkor „ők rendet teremtenének!": Tepeşt meg Ceauşescut).

Ez volt az utolsó csepp a pohárban: az éhező, kimerült sereg demoralizálva, nagy veszteséggel visszavonul. De azelőtt Mehmed még tesz egy lépést: Vlad öccsére, Szép Radu-ra bízta az ország uralmát.

Radu hamarosan összeszedi magát, és habár Vlad maradék embereivel még megnyer egy csatát a lázadók ellen, végül az Arges völgyén át Erdélybe kénytelen öccse elől átmenekülni, az időközben odaérkező Mátyáshoz.

Ám a diplomácia útjai rejtélyesek: úgy tűnik, Szép Radu követei, és valószínű, hogy a szászok is már addigra megelőzték őt, meggyőzve a királyt, ne hallgasson Vladra. Így hát a havasalföldi háborúra amúgy sem nagy kedvet érző Mátyás a hozzáérkező, szorult helyzetbe jutott vajdát a szíves fogadtatás helyett fogságra veti.

Idézzük most az idevágó részt Antonio Bonfini⁷ krónikájából:

⁷ Antonio Bonfini (1427-1502), Közep-Itáliában született, és Mátyás utolsó éveiben többször Magyarországon járt tudós humanista. A király halálát követően, élete végéig inkább Budán tartózkodott. Fő műve a *Rerum Ungaricarum Decades* (A magyar történelem

„Azt mondták, hogy a király a havaselvek ellen indul, hogy kiszabadítsa a törökök markából Drakulát, akinek a saját rokonságából adott asszonyt törvényes házastársul. Miután odament, nem tudom, mi okból, ugyanis erről senkinek sincs fogalma, Erdélyben elfogta Drakulát...”

Másrészt ide kívánczik Janus Pannoniusnak⁸ ez alkalomra, eredetiben latinul írt verse is:

Dragula havasalföldi vajda fogságbaeséséről

*Zengjetelek ünnepi dalt!
Láncot hord végre a zsarnok,
Már ha igaz, mit a hír
Szerterepülve susog.
Zengjetelek ünnepi dalt ismét
S víg dallamotokhoz
Járatok, Múzsák,
Ünnepi táncotokat.
És te, ki ekkora nagy diadalt
Vér nélkül arattál,
Bár győztél, mért vagy távol
A tél közepén?
Egyet kér mindönnk esdő szava,
Drága királyunk:
Arcod után vágyunk,
Térj haza végre közénk!
Néped hasztalanul hív?*

tizedei). Budán hunyt el, s ott temették el a ma már nem létező Szent Margit kápolnában.

⁸ Janus Pannonius (született Ivan Csemicki néven: 1434-1472), horvát származású humanista, a magyar reneszánsz legjelentősebb költője. 1459-től pécsi püspök. 1471-ben, más zendülőkkel együtt Mátyás ellen fordult, (Szent) Kázmér lengyel királyi herceget akarván a magyar trónra juttatni. Mátyás az összeesküvéket elfogatta és megkegyelmezett nekik, ám Pannonius nem akart a királlyal kibékülni. Előle menekülve, Velencébe akart jutni, amikor megbetegedett, és így érte fiatalon a halál Zágráb mellett. Latin nyelven írt. Legismertebb műve a *Pannónia dicsérete* című verse.

A napjainkig fennmaradt, Drakula-vajda által építtetett Chindia-torony ma Tirgovistye nevezetessége.

*Lásd, ezt kéri arád is,
Ezt az anyád; mondhatod
zordonan erre „nem”-et?*

Így hát Mátyás Magyarországra szállíttatja, és a Visegrádi várban tizenkét éven át fogságban tartja – amolyan tartalékjátékosként. Ez idő tájt készül róla a híres festmény, amelyet mindannyian ismerünk a történelemkönyveinkből s amelynek eredetijét Ausztriában, egy innsbruck-i kastélyban őrzik.

Ezután kiszabadul, és két évig Budán kell tartózkodnia, majd Nagy István (Ștefan cel Mare) moldvai vajda sürgetésére – aki a növekvő török veszedelem miatt aggódik – Mátyás végül elhatározza, hogy visszahelyezi Vladot Havaselve trónjára.

1476-ban vagyunk tehát, amikor Vlad újból a trónját készül elfoglalni. Báthory István erdélyi vajda oldalán, az erdélyi meg moldvai csapatokkal, meg havaselyi elégedetlen, hozzá átalált bojárokkal együtt átkel a Kárpátokon. Báthory elfoglalja Tirgovistyt, majd Vlad és a moldvaiak Bukarestet veszik birtokukba. Szép Radu ekkorra már halott, és a helyébe ült idős Laiotă Basarab vajda a törökhöz menekül.

November végén Vladot harmadszor is vajdává választják,

ám nem sok ideig élvezheti hatalmát. Itt a beszámolók két változata áll rendelkezésre: Basarab Laiotă tér vissza török sereggel, és ők győzik le Vladot, december-január táján, lekasabolva őt Nagy István moldvai katonáival együtt. A második változat szerint a tőle – jogosan – rettegő bojárok nem várják meg azt, hogy megint elkezdje megszokott tevékenységét, hanem rátámadnak és megölik. Mindkét változat szerint a kegyetlen vajda levágott fejét elküldik a szultánnak, aki ott Törökföldön azt megkönnyebbülten karóba húzza.

Ez volt a szörnyű és dicstelen élete a román nép egyik nagyra értékelt hősének, akit a török krónikák azóta is a *Kazikli Bej* (Karóbahúzó Herceg) néven emlegetnek. Életének borzasztó titkairól, s arról, hogy a fennmaradt szász krónikákból – amelyek túl rémítőek ahhoz, hogy itt belőlük idézzünk – mi igaz, és mi nem, az majd az ítélet nagy napján fog kiderülni.

Tavaly nyáron, a kolozsvári Sétatéren több napig zajló Untold zenefesztivál vendéglőit reklámozó, Sátán-kézjelet használó óriásplakát: „Mi, mi táplálunk téged!”

A szász beszámolókon kívül Karóbahúzó Vlad életét egy szláv nyelvű krónika is megörökíti: állítólag ez volt Rettegett Iván fő olvasmánya.

Nahát ennyit róla.

De mi köze egy sokszáz évvel ezelőtt élt, s azóta már elporlott kegyetlen havaselyi vajdának a modern idők Drakulájához?

E kérdés megválaszolásához térjünk vissza az eredeti cikkhez.

Figyelő

A Drakula-szindróma

(folytatás)

A horror⁻¹ és vámpír műfaj megszületése

A régi sumérok és az egyiptomiak is hittek visszajáró halottak-

¹ A *horror* angol szó jelentése: iszonyat, borzalom.

ban, vérszívó lelkekben. Számos nép hiedelmeiben, mint a szerbekében vagy a németekében, de ugyanígy a románokében és a magyarokében is fellelhetők az élőhalottak, vámpírok elemei.

A XVIII. század Angliájában megszületett az úgynevezett *gótikus regény*, és ennek egyes ijesztőbb írásai, amit ma gótikus-horror regényként ismerünk.

Másrészt a költészet sem maradt távol e hullámtól: Johann Wolfgang Goethe (1749-1832), az egyik legfontosabb német költő és író, a *Korinthoszi Menyasszony* című, 1797-ben keletkezett költeményében egy sírjából visszatérő, halott (de valahogy mégis

A 2018-as TIFF (Transylvanian International Film Festival – Erdélyi Nemzetközi Filmfesztivál) reklámplakátja Kolozsváron

élő) fiatal nő a hajdan neki ígért fiatalemberrel hál, majd az őket felfedező, meghökkent anyjához ekként szól:

„Anyám, anyám! – kong szava sötétül -

Ezt az egy éjt is irigylitek?

Elűztesz e fészek melegétül?

Örökké gyötörjön a hideg?

Nem elég neked,

Hogy a hant befed,

Hogy ily ifjan eltemettetek?

De szűkéből az örökös éjnek,

Valamely balvégzet létre költ.

(...)

Sírom kénytelen engem kivetni,

Hogy itt küzdjek örökségemért,

Feljárók, a várt kedvest szeretni,

Szívni szomjan szívéből a vért.

Ha elpusztul egy,

Utam máshoz megy -

Sorra hullnak, kikhez ajkám ért.”

Másrészt, Lord George Gordon Byron (1788-1824), a híres angol költő *The Giaour* (A gyaur) című, 1813-ban írt költeménye egyik részletében arra utal, hogy

a vámpír egy visszatérő halott, mely arra van kárhóztatva, hogy a saját húga, lánya, felesége vérét szívja.

Ugyanakkor, 1818-ban jelent meg Mary Shelley (1797-1851) angol író *Frankenstein* című gótikus-horror regénye, mely egyúttal megalapozta az azóta ugyancsak felkapott tudományos-fantasztikus műfajt. (Ebben Victor Frankenstein svájci tudós fiatalember titokzatos módon életre kelt egy erős és iszonyatos megjelenésű férfi-teremtényt. Ez kezdetben jóindulatúan viselkedik, ám később megalkotója és a többi ember ellen fordul, gyilkolva és kergetve őket, míglen Grönlandon elpusztul.)

A XIX. században sorban jelennek meg a horror és vámpír témájú művek, ezek közül egy fontos mérföldkő a J.T. Sheridan le Fanu (1814-1873) író szerző 1872-ben megjelent novellája, a *Karmilla*, melyben egy régen elhunyt, de holtában visszatérő osztrák nemes lány az alvó

nők és lányok melléből szívja éjjel a vért, halálukat okozva.

Mindez csak előkészítette az utat a vámpír-horror műfaj alapművét képező *Drakulának* – az ugyancsak író Bram Stoker tollából.

Bram Stoker (1847-1912)

Abraham (Bram) Stoker író Dublinban született, Írországban. Fiatalkorában egy ottani újság

Abraham Stoker

színházkritikai rovatát szerkesztette, mely lapnak Sheridan le Fanu volt a társtulajdonosa. Egyre többet ír, majd megházasodik, és Londonba költözik. Itt ismerkedik meg többek között Sir Arthur Conan Doyle-al, a Sherlock Holmes detektív kitalálójával. Henry Irving színházának üzleti menedzsereként sokat utazik, elérve az Egyesült Államokba is, de Kelet-Európában sosem járt.

1890-ben Stoker találkozik Vámbéry Ármin (eredeti nevén Wamberger Hermann) zsidó származású magyar orientalistával, és tőle hall Erdélyről, s egyúttal Vlad Drakula fejedelemről.

Ezek után sokáig tanulmányozza a különböző közép- és kelet-európai népek könyvtárakban fellelhető hiedelmeit és mítoszait, míglen 1895-ben, észak-skóciai² tartózkodása idején írni kezdi legismertebb művét, a *Drakula* című regényt, melyet végül 1897-ben közöl.

A regény témája

A *Drakula* XIX. századi cselekménye különböző levelekből, naplójegyzetekből, újságcikkekből áll össze. Az elbeszélés azzal kezdődik hogy egy angol ügyvéd (Jonathan Harker) érkezik üzleti ügyben Erdélybe, Drakula grófnak a bukovinai határ melletti, a Beszterce-Borgói hágóhoz közeli

² 1893-1910 között az Aberdeen grófsági, az Északi-tengerre néző Cruden Bay tengerparti falucska az író kedvenc üdülőhelye volt. Itt található a XVI. századi őrtorony köré a XIX. században épített (ma már romos állapotban levő) *New Slains Castle* is, mely – egyebek mellett – ihletésül szolgált a regény Drakula-kastélyához. (A kastély nevééről: *Slains* lemészároltakat jelent angolul. Nem messze épült attól a csatahelytől, ahol a skótok 1012-ben legyőzték a partraszálló dánokat. E helyet nevezték el *gael* nyelven *Croch Da-in*-nek, azaz *Dánok Lemészárlásának*).

Stoker egyik kedvelt tartózkodási helye, ahol nekikezdett a *Drakula*-regénynek: a Cruden-öböl Észak-Kelet Skóciában, háttérben a New Slains Kastély romjaival.

kastélyába. A gróf nagyon udvarias, ám nemsokára kiderül, hogy ő is, meg a három nővére is vámpír. A gróf egy orosz hajóra ül, és Anglia fele veszi útját, a nővérekre hagyva az ügyvédet, aki éppen csak hogy ki tud szabadulni fogásukból, majd ő is hazafele menekül.

A hajóról, amelyen Drakula utazik sorra eltűnnek a matrózok, mígnem csak a gróf és a megköttözött kapitány marad, s így érnek el Skóciába.

Angol földön a gróf kapcsolatba kerül az ügyvéd barátaival, és egyeseknek életére tör. Közben megérkezik Jonathán Minával, újdonsült feleségével. Nyomozni kezdenek a gróf után, és nagy hajsza kezdődik. Drakula visszamenekül Erdélybe, a barátok utána. Miután a vámpír-nővéreket megölik, felfedezik Drakulát is, akit egy cigánykaraván szállít erdélyi földdel telt ládában (e földből szívta Drakula az erejét a

vér-lakomákon kívül). A harcban végül elpusztítják a gróft.

A regény egy végül közlésre nem került jelenettel zárul: a gróf kastélya, gazdája halála után, összeomlik és elsüllyed egy hirtelen vulkánkitörésben (még jó hogy Stoker ezt törölte, mert másképpen bonyolultabb lett volna a törcsvári Drakula-kastélyos ügyletet nyélbeütni).

Akitől Stoker Drakuláról hallott: Vámbéry Ármin

A Törösvári-kastély légifotója

A műben fellelhetjük az időközben kibontakozott vámpír-műfaj minden elemét: Lucy Westenra, a megharapott fiatal nő ugyancsak vámpírrá válik, s holtában viszatérve gyermekeket támad; telepátia, hipnózis, a szentelt kenyér meg a szobába aggatott fokhagyma-füzérek mint vámpír-űzők, a feltételezett vámpír-holttest szájára helyezett kereszt, mely megakadályozza a vámpír vérszívását; az elpusztítás módja: a vámpír – nő vagy férfi – szívét karóval ütik át, majd fejét levágva, mindenestől elégetik; stb.

Azóta számos film készült a regényről, s a mű további, hasonló

témájú – az erotikát a vérengzéssel, rettenettel, halállal és mágiával kombináló – filmek és regények tömegét ihlette.

Következtetés:

Stoker Drakula grófjának a név hasonlóságán meg a vérszomjas természetükön kívül semmi köze a történelem Vlad Țepeșéhez. A két személyiség – a valós és az elképzelt között – négy évszázadnyi időrés húzódik. Ha csupán a regényt ismernénk, láthatjuk, hogy annak írója is nem Brassó közelébe, hanem északra, Beszterce megyébe helyezi a képzeletbeli kastélyt.

Mégis, minden valószínűség szerint a Drakulás-hangulatra vágyó milliók továbbra is látogatni fogják a Törösvári-várkastélyt. A történelmi zűrzavar és a Drakula-üzlet tovább folyik majd – addig, amíg a Teremtő egy nap megálljt nem parancsol mindannak, ami a bűn világához tartozik.

Végszó: vámpírok éjszakája

A mai hollywoodi filmrendezőköz hasonlóan, az utóbbi két-három évszázad olyannyira ünnepelt, tehetséges, ám valójában Istentől és kereszténységtől elforduló, sokszor erkölcs-telen életet élő íróit és költőit a lelkek ellensége ihlette és ihleti a mérgezett lelki táplálék előállításában és a széles tömegekkel való megkedveltetésében.

A képzeletet borzongató vérszomjas vámpír-figurák mögött az a Valaki rejtőzik, aki kezdettől fogva embergyilkos volt.

A mai szórakozás-centrikus kultúra lényeges elemévé vált, és az egyre inkább reklámozott és művelt Halloween-stílusú,³ boszorkány-, varázslás és halál-kultusz gyökerei a távoli, pogány múltban, vagy a nem is olyan távoli, a keresztény századokat átvészelő, környezetünkben megbúvó, sötét, babonás, és ördögi ihletésű hiedelmekben keresendők.

Sokszor csodálkoznak a lelkészek és az egyre üresebb templomokba még be-betévedő hívek

3 Halloween (*Hallow* – szentet jelent angolul): Mindenszentek napja október 31. és november 1. között. Az ősi kelta (ír) halálkultuszról, a *shamhain*-ból alakult ki, és a katolikus kereszténységben is teret hódított ünnep (lásd: Halottak napja). A kelták úgy hitték, a halottak szellemei ilyenkor visszatérnek, és be próbálnak költözni az élőkbe – ezért kellett őket mindenféle rémítő maszkarákkal becsapni és megijeszteni. A Halloween szokásai az Egyesült Államokba kerülve, az utóbbi időkben az egész világra áttérjednek. Romániában az Oktatásiügyi Minisztérium erőteljesen pártolja és előmozdítja ez ünnepet gyermekeink és ifjaink számára.

Románia, Erdély, Bran, Drakula... nos, ezzel mehetünk is haza (honi gipsz-szuvenir).

azon, hogy vajon hova tűnt a fiatalság, és a nép nagy része az egyházakból?

A válasz erre egyszerű: „Senki sem szolgálhat két úrnak.” (Máté 6:24)

Vagy a bűn, meg a többé-kevésbé álcázott sátáni kultúra hívei vagyunk, vagy a mennyeié. Ne feledjük: az oly sokak által kedvelt világiasság és istentelenség elúzi a szentség iránti vágyat.

A médiák és a keresztény értékeket elvető irodalom révén a pogány kultúra mérgezett gyümölcseivel – varázslással (lásd a *Harry Potter*-, meg a *Gyűrűk ura*-szerű alkotásokat), spiritizmussal, erkölcsitelenséggel, kegyetlenséggel látványával – megfertőzött, az önzést, a gonosztságot, a borzalmast, a visszataszítót, a szenvedést, a gyűlöletet és a halált vonzónak találó gyermekeink, ifjaink, és kevésbé ifjaink szíve megkeményedik Isten Szentlelkének sugallatai iránt.

Az ördögi forrásokból szomját oltó emberiség nemsokára az Özönvíz előtti társadalom szintjére süllyed, amikor is:

„... látá az Úr, hogy megsokasult az ember gonoszsága a földön, és hogy szíve gondolatának minden alkotása szüntelen csak gonosz. Megbáná azért az Úr, hogy teremtette az embert a földön, és bánkodék az ő szívében.” (1 Mózes 6:5-6)

Bánatot-e vagy örömet akarunk okozni Alkotónknak? Ha az utóbbit szeretnénk választani, akkor ne feledjük Jakab apostol figyelmeztetését:

„Parázna férfiak és asszonyok, nem tudjátok-é, hogy a **világ barmársága** ellenségeskedés az Istenel?” (Jakab 4:4)

Itt az Istentől elfordult világiasság iránti vonzalomról van szó, amellyel kimutatjuk, hogy valójában e világ fejedelméhez, avagy

A nagyáruházak is jól felkészültek a legutóbbi Halloween-re.

Kolozsvári kínálat:

Devilin: ördög-öltözet kislányok számára;

Skull-master (Koponya-mester),

Skeleton (Csontváz) és Vampiro: maskarák fiúknak

hamis istenéhez, a Sátánhoz ragaszkodunk, és azokhoz tartozunk,

„... akikben e világ istene megvakította a hitetlenek elméit, hogy ne lássák a Krisztus dicsőséges evangéliomának világosságát, aki az Isten képe.” (2 Korintus 4:4)

Kedves Olvasók!

A világ történelmének éjszakája előzi meg a Jézus második dicsőséges eljövételének csupán

Isten által ismert óráját. A Földnek az ördögi lelkek által megbabonázott lakossága ekkorra lelki sötétségbe burkolózik – ám ez lesz az az idő, amikor:

„Az értelmesek pedig fénylenek, mint az égnek fényessége; és akik sokakat az igazságra visznek, miként a csillagok örökkön-örökké.” (Dániel 12:3)

Jancsó Erik,
Szászfenes

Tudtad-e?

Ámen, Halleluja, Hozsánna

Nem kell buzgó templomjárónak lennie valakinek ahhoz, hogy a keresztény típusú Istentisztelet e három szava ismerősen hangozzék számára. Ha imádkozunk, a végén (vagy közben is, ha helyesljük azt, amit az imádkozó elmond) *Ámen*-nel szoktuk ezt kifejezni.

Az Istent dicsőítő énekekben, de egyes bibliai szakaszok olvasá-

sakor is feltűnik a *Halleluja!* vagy *Hozsánna!* szó (azaz kifejezés, ha az eredeti nyelvet tekintjük). De vajon tudjuk-e mit jelentenek ezek?

A következőkben térjünk rá e témára.

Ámen

A héber nyelvű *amen* jelentése: *valóban, úgy legyen*. Az ugyan-

csak héber *aman* szóból származik, mely azt jelenti: *hűségesnek lenni*. Az Ószövetséget olvasva harminc alkalommal van meg az Ámen szó, mellyel legelőször a 4Mózes 5:22-ben találkozunk, az asszony feltételezett parázناسágát megvizsgáló átokhozó víz törvényénél:

„És menjen be az átokhozó víz a te belső részeidbe, hogy megdagadjon a te méhed, és megszáradjon a te tomporod. Az asszony pedig mondja: **Ámen! Ámen!**”

Ami a szövegben való előfordulási helyét illeti, az Ámen szó először is állhat a mondat elején. Ekkor az illető helyesli a másik beszélő azelőtt elmondott szavait, de ezzel bevezeti a saját állítását is. Pl. az 1Királyok 1:36-ban, az idős Dávid király egy veszélyes helyzetben – miközben egyik fia, Adónija éppen királlyá kiáltotta ki magát – felszólítja főembereit, hogy az ő jóváhagyásával azonnal kenjék fel királlyá egy másik fiát, Salamont. Íme hogyan válaszol erre Benája hadvezér:

„Felele akkor Benája, a Jójada fia a királynak, és monda: **Ámen!** Így szóljon az Úr, az én uramnak, a királynak Istene is. Amiképpen vele volt az Úr az én urammal, a királlyal: azonképpen legyen vele Salamonnal is, és magasztalja feljebb az ő királyi székét az én uramnak, Dávid királynak királyi székénél.” (36-37. versek)

Másrészt lehet végső Ámen, amelyet mások mondanak az azelőtti beszélő szavaira, anélkül hogy hozzáfűznének valamit a mondottakhoz. Példa erre Nehémiásnak a beszéde, és a nép erre való válasza:

„Ruhámat is megrázám és mondek: Éppen így rázzon ki az Isten minden embert az ő házából és vagyonából, és éppen így legyen kirá-

Templomaink harangszavának szívünk megannyi Ámen-ét kellene jelképeznie Isten akaratát illetően. A farnasi református templom haranglábja.

zatott és üres, valaki meg nem teljesíti e beszédet. És monda az egész gyülekezet: **Ámen**. És dicsérék az Urat, és e beszéd szerint cselekedett a nép.” (Nehémiás 5:13)

Harmadsorban az Ámen ugyancsak a mondandó végén hangzik el, azonban ugyanaz a beszélő ejti ki, a saját szavai megerősítéseképpen. Íme hogyan zárja Dávid a 41. zsoltárt:

„Engem pedig feddhetetlenségben támogatsz, és színed elé állatsz mindenha. Áldott az Úr, Izráelnek Istene öröktől fogva mindörökké. **Ámen, ámen!**” (Zsoltár 41:13-14)

Az Ámen szó talán legszebb ószövetségi használatára az Ésajás 65:16-ban bukkanunk:

„Hogy aki magát áldja e földön, áldja magát az **igaz Istenben**, és aki esküszik e földön, esküdjék az **igaz Istenre**, mert elfeledték a régi nyomorúságok, és mert elrejtették szemeim elől.”

Itt az „igaz Isten”-nek fordított kifejezés eredeti héberben ekként hangzik: az Ámen Istene (belohe amen, azaz: Istene az igazságnak)

Ami az Újszövetséget illeti, itt a héberből átvett Ámen szó hasonlóan hangzik görögül is: amen.

Az eredeti görög szövegben a négy evangéliumban 77-szer szerepel az Ámen szó, ugyanakkor a Pál leveleiben is számos helyen megtaláljuk.

Az Úr Jézus gyakori bevezető szavai: „Bizony mondom néktek (avagy néked)...” valójában ekként hangzanak: „Ámen (ámen) mondom néktek...” (Tehát: Valóban (valóban) mondom néktek...)

Lássunk erre két példát:

„Jézus pedig monda nékik: Nem látjátok-e mind ezeket? **Bizony mondom néktek:** Nem marad itt kő kövön, mely le nem rombol-

Jézus bevonulását Jeruzsálembe a sokaság Hozsánnát kiáltva fogadta.

tatik.” (Máté 24:12 – Eredetiben: Amen lego hymin..., azaz: Ámen mondom nektek...)

És, Jézus Nikodémushoz intézett szavai:

„Felele Jézus: **Bizony, bizony mondom néked:** Ha valaki nem születik víztől és Lélektől, nem lehet be az Isten országába.” (János 3:5 – Eredetiben: Amen, amen lego soi..., vagyis: Ámen, ámen, mondom neked...)

Az Ámen szót mind a mai zsidó vallásban, mind az iszlámban továbbra is használják az imádatban, ugyanezzel a jelentéssel.

Végül pedig idézzük az Ámen szó újszövetségi használatának talán legmegragadóbb példáját – ahol ez magát az Úr Jézust jelöli:

„A Laodiceabeli gyülekezet angyalának is írd meg: Ezt mondja az **Ámen**, a hű és igaz bizonyosság, az Isten teremtésének kezdete: Tudom a te dolgaidat, hogy te sem hideg nem vagy, sem hűvös (...)

Akiket én szeretek, megfeddem és megfenyítem: légy buzgósgos

azért, és térj meg.” (Jelenések 3:14-15,19)

Halleluja

Az eredeti héber kifejezés ekként hangzik: halelu-Yah, vagyis: Dicsértessék Yah (A Yah a Yahwé-nak – Isten neve ószövetségi formájának – a rövidített változata).

Az Ószövetségben a különböző zsoltárokból szerepel eme, Isten iránti hódolatot kifejező felkiáltás. Idézzünk néhány példát. A 106. Zsoltár első és utolsó (1 és 48.) versében a Károli fordítás (ahogyan a többi zsoltárban is teszi), a *Hallelujah* kifejezést a *Dicsérjétek az Urat* szavakkal adja vissza.

„Dicsérjétek az Urat. Magasztaljátok az Urat, mert jó; mert örökkévaló az ő kegyelme.”

„Áldott legyen az Úr, Izráel Istene örökkön örökké, és minden nép mondja: Ámen. Dicsérjétek az Urat.”

Vagy:

„Dicsérjétek az Urat. Dicsérem az Urat teljes szívből: az igazak környezetében és a gyülekezetben.” (Zsoltár 111:1)

Az Újszövetségben csupán a Jelenések 19. fejezetében találkozzunk e kifejezéssel, mégpedig a mennyei sokaság Istent dicsérő szavaiban (Aleluja formában) – a lelki Babilonra kiszabott igazságos ítélet alkalmával. Itt azonban

négy alkalommal is feltűnik, mégpedig az 1, 3, 4 és 6. versekben.

Innen rögtön kiderül az, hogy a Yahwé nemcsak a zsidók számára megadott, majd az ószövetségi korszak lejárta után többé nem használatos név, hanem Isten (egyik) örök neve, melyet a mennyei seregek – el nem bukott lények és megváltott emberek – egyaránt tovább használnak és használni fognak.

Idézzük hát az Újszövetség egyik fentebb említett, Halleluját tartalmazó versét:

„És hallám mintegy nagy sokaság szavát, és mintegy sok vizek zúgását, és mintegy erős mennydörgések szavát, mondván: **Aleluja!** mert uralkodik az Úr, a mi Istenünk, a mindenható.” (Jelenések 19:6)

Megjegyzés

Néha hallhatjuk “hívő” berkekben a *halleluja* vicces, indulatszóként való, avagy meggondolatlan használatát. Azonban ne feledjük, hogy e szó (vagy kifejezés) az Isten szent nevét tartalmazza – erről pedig a Tízparancsolatban eként szól Mindenható:

„... mert nem hagyja azt az Úr büntetés nélkül, aki az ő nevét hiába felveszi.” (2 Mózes 20:7)

Hozsánna

Csupán hatszor találjuk meg e szót a Szentírásban: egyszer az Ószövetségben, és ötször az Újban.

Az újszövetségi görög *hosanna* szó az arám *hosha' na'*-ból származik, ennek héber megfelelője pedig a *hoshi' ah nna'*, melynek jelentése: „Segítsetek (avagy: mentsetek meg), kérlek.” (Ebben a *hoshi' ah*: megment, megtart, és a *nna'*: megerősítő szócska)

Lássuk hát a Zsoltár 118:25 versét:

„Oh Uram, segíts most; oh Uram, adj most jó előmenetelt!”

Az *Oh ... segíts most* résznek a héberben *hoshi' ah anna'* a megfelelője.

A *hoszánna* szó újszövetségi helyei mind az Úr Jézus (virágvasárnap) Jeruzsálembe való bevonulásához kötődnek: Máté 21:9,15, Márk 11:9,10, és János 12:13. Idézzünk két igeverset ezekből:

„Az előtte és utána menő sokaság pedig kiált vala, mondván:

Jézus második eljövetelekor mindenki (még az Őt elutasítók is) elismeri dicsőségét és hatalmát.

Hozsánna a Dávid fiának! Áldott, aki jó az Úrnak nevében! **Hozsánna** a magasságban!” (Máté 21:9)

„Másnap a nagy sokaság, amely az ünnepre jött vala, hallván, hogy Jézus Jeruzsálembe jő, pálmaágakat vőn, és kiméne elébe, és kiált vala: **Hozsánna!** Áldott, aki jó az Úrnak nevében, az Izráelnek ama királya!” (János 12:12-13)

A Hozsánna! (a Dávid fiának/a magasságban) felkiáltás való-

színűleg a zsidók egy rövid imáját jelentette, amellyel kifejezték hitüket abban, hogy a megmentésük a mennyből származó Messiás, a Dávid fia (leszármazottja) révén jön el.

Az Újszövetség e verseiből a Hozsánna szó behatolt a keresztyének imádatának szókincsébe. Az évszázadok folyamán a zeneszerzők számos Hozsánna-éneket, zenedarabot szereztek (pl. Henry

Purcell: *Hosanna to the Highest*, Orlando Gibbons: *Hosanna to the Son of David*, stb.)

Dicsérjük mi is Istent és az Ő szent Fiát ajkainkkal, szívünk há-lájával és teljes életünkkel, bízva abban, hogy az Ő megmentő második eljövetele fogja jelenteni a megoldást az emberiség minden problémájára.

(J.E.)

A magyar irodalom arcképcsarnoka

Arany János
(1817-1882)

Ő a talán legnagyobb szókinccsel rendelkező magyar költő, balladaíró, publicista, sokak szerint a magyar nyelvet és költészetet legmesteribb szinten művelő szerző.

Nagyszalontán született, szegény földműves szülők tizedik gyermeké-ként, akik közül nyolc már öelöt-te elhunyt. Okos, törekvő gyermek lévén, már három-négy éves korá-tól otthon írni-olvasni tanul, majd később, az iskolában osztályelső. Édesapja megszeretteti vele az iro-dalmat, és ő rengeteget olvas – va-lóságos csodabogárnak számít a kis mezővárosban. Verseket ír, nagyon megszereti a népköltészetet és a régi magyar nyelvet.

Tizennégy évesen már segédta-nítói állást bíznak rá, s ekként anya-gilag is segítheti szüleit. Tizenhat évesen tudásvágya továbbviszi: a Debreceni Református Kollégiumba iratkozik be, ám három évre rá vala-mi történik vele: beleun a tanulásba, és beáll egy debreceni színész-tár-sulathoz, majd ennek felbomlása után vándorszínészekkel lép fel

Szatmáron, Nagykárolyban, majd Máramarosszigeten. Itt azután még inkább megismeri, mit jelent a nélkülözés, és néhány hónapi sanyarú hanyattatás után, ami-

A nagyszalontai Csonkatorony – benne rendezték be az Arany János Emlékmúzeumot

Arany János (Barabás Miklós olajfestménye, 1864)

kor egy éjjel álmában édesanyját halottnak látja, Szigetről gyalog hazaindul. Egy hét múltán hazaérkezve, megtudja: édesapja időközben megvakult, édesanyja pedig haldoklik – hogy rá két hétre halála be is következzen. 1836 augusztusát írjuk ekkor.

Nagyszalonta vezetésénél és a református egyháznál a nagytudású ifjú segítőkész lelkekre talál: habár a Debreceni Kollégium végzős oklevelét sosem szerezte meg, felveszik az iskolába magyar- és latintanárnak. Három év múlva írnok a városházán, majd egy újabb évre rá aljegyző lesz, nyolc éven át.

Eközben 1840-ben elveszi a 22 éves, vagyontalan Ercsey Julianát, akivel két gyerekük születik: Júlia és László. Egyre többet ír, ám a Kisfaludy Társaság 1846-os irodalmi pályázata az, amely fordulóponthoz jelent az életében. Íme miként szólt a pályázati felhívás:

„Készíttessék költői beszély, versben, melynek hőse valamely, a nép ajakán élő történeti személy (...) A forma és a szellem pedig népies legyen.”

Ekkor születik meg a *Toldi* című balladája, amivel meg is nyeri a Társaság által kitűzött tizenöt aranyfórintot – elbírálói elismeréseképpen további ötlet megtoldva –, ám még többet is ennél: az egész ország

üdvözli, és egy csapásra számos barátja lel a magyar irodalom akkori szereplői között – mint pl. Petőfi Sándorra.

A szabadságharc idején egy idő után a város már nem képes fizetni őt, ezért Debrecenben, majd Pesten dolgozik mint belügyminisztériumi fogalmazó. Ugyanakkor, több mint két hónapig nemzetőr az Arad ostrománál. Erről így ír a Bolond Istók című költeményében:

*„Oh láttam én
(hisz ott is voltam egyszer,
Tenni kevés – de halni volt esély)”*

A forradalom leverése után menekülni kényszerül az orosz csapatok elől. Erdőkben, majd otthon bujdosik. Habár végül elkerüli a megtorlást, állást nem kaphat, és családjával együtt földönfutóvá válik. Rá egy évre végül egyik barátja magántanítóként alkalmazza egy közeli faluban, Geszten, majd egy újabb év

múlva a Nagykőrösi Református Gimnáziumba kap meghívást, ahova családjával együtt költözik.

Élete ezutáni időszakában itt látjuk hát, mint magyar- és latintanárt, miközben állandóan születnek újabb és újabb művei.

1860-tól, már eléggé megrokant egészséggel Pestre költözik, ahol a Kisfaludy Társaság igazgatója lesz. 1865-től a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) titkára, majd 1870-től főtitkára.

1866-ban Ferenc József császár, költői érdemeit elismerve, Arany Érdemkeresztet küld neki. Ő nem akarja ezt elfogadni, de végül fiókjába teszi a csomagot, ám az haláláig kibontatlan marad.

Rá egy évre a császár a Szent-István Rend kiskeresztjével tünteti ki, mint a magyar nemzet akkori legnagyobb költőjét. Többször tiltakozik, de végül befolyásos barátainak engedve, beletörődik.

Betegállapota előrehaladásával, 1876-ban felmentését kéri tisztségéből. Rendkívül becsületes: mivel nem tud dolgozni, nem veszi fel az élete végéig neki járó évi fizetéseit sem. Felesége hűségesen gondozza, és így képes arra, hogy utolsó éveiben kedvenc helyén, a Margit-sziget tölgyfái alatt írjon.

1882 októberében egy Petőfi-szobor avatáson meghűl, majd rá egy hétre, a hó 22-én meghal. Csupán 65 éves volt ekkor.

Most pedig említsük meg ismertebb műveit. Elsősorban a *Toldi-trilógiára* gondolhatunk: *Toldira*, *Toldi estéjére*, és *Toldi szerelmére*. Ezen kívül: *Buda halála*, *Vörös Rébék*, *Ágnes asszony*, és a *Szondi két apródja* című balladáit juthatnak eszünkbe. Ugyanakkor, talán egyik legismertebb a mindannyiunk által az iskolában tanult

verse, az 1851-ben írt *Családi kör*. Másrészt, számos műfordítása is megjelent az általa ismert nyelvekből (egyaránt birtokolta az angol, francia, német, latin és görög nyelveket).

Olvassunk most bele az 1854-ben írt, *A fülemüle* című költeményébe!

A fülemüle (részlet)

„Történt pedig egy vasárnap,
Hogy a fentírt fülemile
Ép' a közös galyra üle,
Azt szemelvén ki oltárnak,
Honnan Istent jókor reggel
Magasztalja szép énekkel:
Megköszönve a napot,
Melyre, im, felvirradott.
A sugárt és harmatot,
A szellőt és illatot;
A fát, melynek lombja zöld,
A fészket, hol párja költ,
Az örömet, mely teli
Szivecskéjét elteli;
Szóval, ami benne él
S mit körében lát, szemlél,
Azt a pompát, fényt és szint,
Mely dicsőség
– Semmi kétség –
Ő érte
Jött létre
Csupán ő érette, mind!
Elannyira, hogy Pál gazda,
Ki gyönyörrel ott hallgatta,
Így kiáltott örömeiben:
„Istenem uram,
Beh szépen
Fütyöl ez az én madaram!”

Arany Jánost nem nevezhetjük istenes költőnek – habár mondanivalója részben fedi a bibliai tanítást. Versei és balladái inkább a hősiességet, az igazságtalanságot és az ezért járó bosszút, a lét és a halál tragédiáját, meg a bűn miatti bűnhődést domborítják ki – és művei jórészen átsüt az ő magabaforduló, búslakodásra hajlamos

Ahol a költő a szabdságharcot követően tanított: a nagykovácsi, ma már Arany János nevét viselő Református Gimnázium

természete, melyet csak felerősített az európai népek – s köztük a magyar – szabadságharcainak bukása.

Jelen cikkünkben azonban fordítsuk figyelmünket arra a művére, melynek tanulságai talán a legfontosabbak számunkra, akik a történelem vége fele közeledünk.

A walesi bárdok

1857-ben a költőt felkérték, hogy írjon egy dicsőítő verset a Magyarországra életében először látogató Ferenc József császár részére, azonban ő nem vállalta e megalázónak érzett, csupán a hízelgőknek való feladatot.

Ugyanakkor, valószínűleg e kérés hatására született meg később, 1861-ben a *Walesi bárdok* című balladája, melyről az akkori érzékeny hangulatban azonnal érezhető volt, hogy a szerző az elnyomó Edwárd királlyal a császárt, a megalkuvást visszautasító bárdokkal pedig a magyar költőket szeretné ábrázolni.

A művet rá két évre nyomtatta ki lapjában, a *Koszorúban*. A szer-

ző nevét nem titkolta, azonban óvatosságból odaírta: ó-angol ballada, azt sugallva ezzel, hogy csupán valamely műfordításról van szó.

Tekintsük hát meg a következőkben e költeményt!

A walesi bárdok

*Edwárd király, angol király
Léptet fakó lován:
Hadd látom, úgymond, mennyit ér
A velszi tartomány.
Van-e ott folyó és földje jó?
Legelőin fű kövér?
Használt-e a megöntözés:
A pártos honfivér?
S a nép, az istenadta nép,
Ha oly boldog-e rajt'
Mint akarom, s mint a barom,
Melyet igába hajt?
Felség! valóban koronád
Legszebb gyémántja Velsz:
Földet, folyót, legelni jót,
Hegy-völgyet benne lelsz.
S a nép, az istenadta nép
Oly boldog rajta, Sire!
Kunyhói mind hallgatva, mint*

**I. Edward angol király
(XIX. századi metszet)**

Megannyi puszta sír.
 Edward király, angol király
 Léptet fakó lován:
 Körötte csend amerre ment,
 És néma tartomány.
 Montgomery a vár neve,
 Hol aznap este szállt;
 Montgomery, a vár ura,
 Vendégli a királyt.
 Vadat és halat, s mi jó falat
 Szem-szájnak ingere,
 Sürgő csoport, száz szolga hord,
 Hogy nézni is tereh;
 S mind, amiket e szép sziget
 Ételt-italt terem;
 S mind, ami bor pezsegve forr
 Túl messzi tengeren.
 Ti urak, ti urak! hát senkisé
 Koccint értem pohárt?
 Ti urak, ti urak!... ti velsz ebek!
 Ne éljen Eduárd?
 Vadat és halat, s mi az ég alatt
 Szem-szájnak kellemes,
 Azt látok én: de ördög itt
 Belül minden nemes.
 Ti urak, ti urak, hitvány ebek!
 Ne éljen Eduárd?
 Hol van, ki zengje tetteim –
 Elő egy velszi bárd!
 Egymásra néz a sok vitéz,
 A vendég velsz urak;

Orcáikon, mint félelem,
 Sápadt el a harag.
 Szó bennszakad, hang fennakad,
 Lehellet megszegik, –
 Ajtó megől fehér galamb,
 Ősz bárd emelkedik.
 Itt van, király, ki tetteidet
 Elzengi, mond az agg;
 S fegyver csörög, haló hörög
 Amint húrjába csap.
 „Fegyver csörög, haló hörög,
 A nap vértóba száll,
 Vérszagra gyűl az éji vad:
 Te tetted ezt, király!
 Levágva népünk ezrei,
 Halomba, mint kereszt,
 Hogy sírva tallóz aki él:
 Király, te tetted ezt!”
 Máglyára! el! igen kemény –
 Parancsol Eduárd –
 Ha! lágyabb ének kell nekünk;
 S belép egy ifjú bárd.
 „Ah! lágyan kél az esti szél
 Milford-öböl felé;
 Szüzek siralma, özvegyek
 Panasza nyög belé.
 Ne szülj rabot, te szűz! anya
 Ne szoptass csecsemőt!...”
 S int a király. S elérte még
 A máglyára menőt.
 De vakmerőn s hivatlanul

**Montgomery várának romjai
(Castell Trefaldwyn, Közép Wales)**

Előáll harmadik;
 Kobzán a dal magára vall,
 Ez íge hallatik;
 „Elhullt csatában a derék –
 No halld meg, Eduárd:
 Neved ki diccsel ejtené,
 Nem él oly velszi bárd.
 Emléke sír a lanton még –
 No halld meg Eduárd:
 Átok fejedre minden dal,
 Melyet zeng velszi bárd.”
 Meglátom én! – S parancsot ad
 Király rettenetessé:
 Máglyára, ki ellenszegül,
 Minden velsz énekest!
 Szolgái szét száguldanak,
 Ország-szerin, tova.
 Montgomeryben így esett
 A híres lakoma. –
 S Edward király, angol király
 Vágtat fakó lován;

Conwy várkastélya Észak-Walesben, az Ír-tenger partján. I. Edward építtette, Wales meghódítását követően.

*Körötte ég földszint az ég:
A velszi tartomány.
Ötszáz, bizony, dalolva ment
Lángsírba velszi bárd:
De egy se bírta mondani
Hogy: éljen Eduárd. –
Ha, ha! mi zúg?... mi éji dal
London utcáin ez?
Felköttem a lord-majort,
Ha bosszant bármi nesz!
Áll néma csend; légy szárnya bent,
Se künn, nem hallatik;
„Fejére szól, ki szót emel!
Király nem alhatik.”
Ha, ha! elő síp, dob, zene!
Harsogjon harsona:
Fülembe zúgja átkait
A velszi lakoma...
De túl zenén, túl síp-dobon,
Riadó kürtön át:
Ötszáz éneklő hangosan
A vértanúk dalát.*

„A történelem kétségbe vonja, de a mondában erősen tartja magát, hogy I. Eduard angol király, Wales tartomány meghódítása (1277) után, ötszáz walesi bárdot végeztetett ki, hogy nemzetök dicső múltját zöngve, a fiakat föl ne gerjeszthessék az angol járom lerázására.” (Arany János)

(Szövegforrás: Arany János összes költeményei. I–II. kötet. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1967. I. kötet. 312–316. oldalak)

Megjegyzések:

- I. Edward (1239-1307), III. Henrik angol király fia. Több évig tartó háborúban leigázta és 1284-ben végleg az angol koronához csatolta Wales tartományát. Harcolt a skótokkal is, ideiglenesen uralma alá hajtva őket.
- bárd (angolul bard): kelta eredetű szó, a Brit-szigetek hajdani vándorló énekeseit, avagy krónikásait, költőit jelöli. Magyar megfelelője a regös.

Arany vallotta, hogy a bűn miatti bűnhődés legnehezebb gyötrelme a lelkiismeret-furdalás. A gonoszsága miatt tébolyulást arató I. Edwárd a mindenkori gonoszoknak kijutó méltó büntetést vetíti előre.

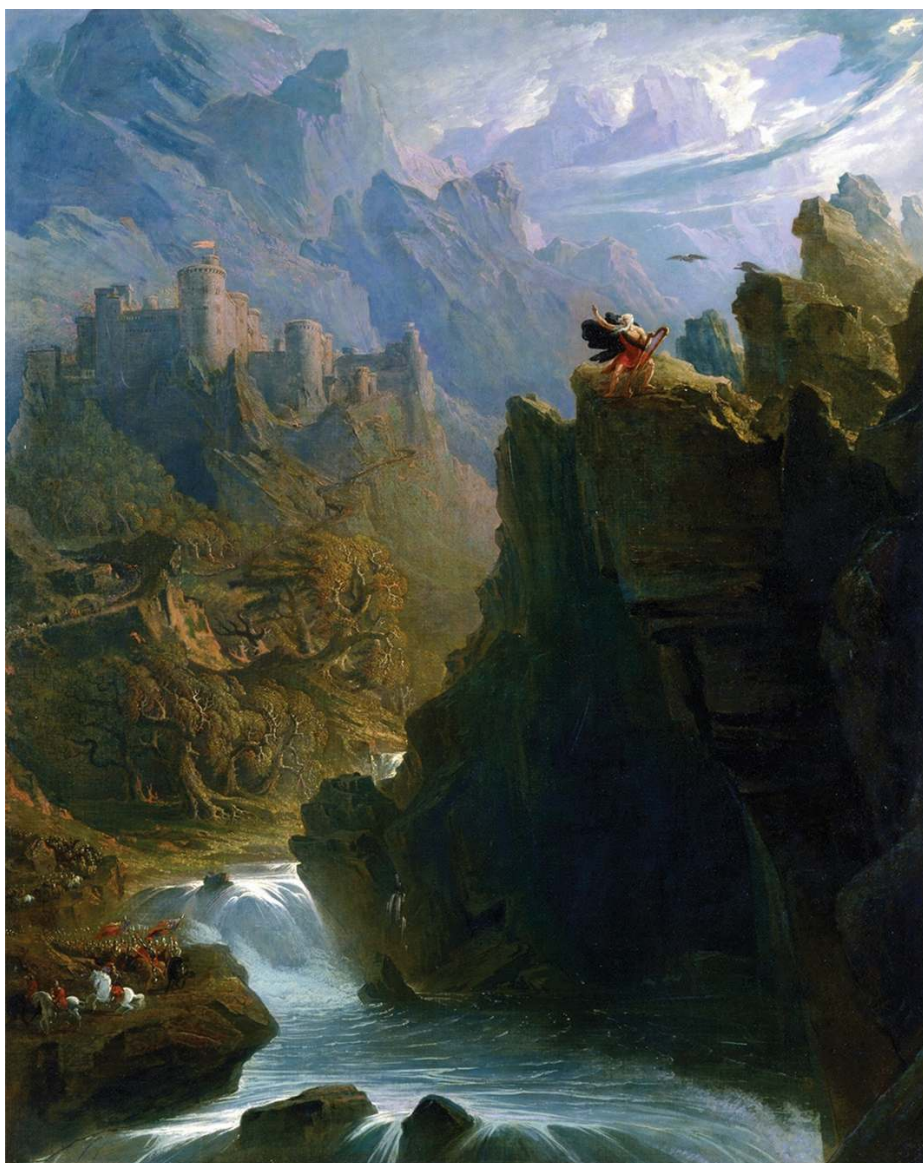
Másrészt, a királyt dicsőíteni nem akaró bárdok az elnyomók iránti helyes magatartást mutatják be: habár egy népet le lehet győzni fegyverrel, de ez még nem jelenti azt, hogy lelkében is legyőztük, szolgálalkú talpnyalóvá válva.

Ez a fajta bátorság, és az igazság mellett való bátor kiállás pedig rögtön eszünkbe juttat néhány, a Biblia lapjain levő párhuzamot.

Csoda a lángok között

A babiloni fogság idején Nabukodonoszor (Nabu-kudurri-uszur, i.e. 634-562) király egy hatalmas szobrot állít fel a Dúra mezején, felszólítva birodalma minden hivatalnokát – halálbüntetés terhe mellett – az előtte való leborulásra. Mindenki engedelmessé válik a rendeletnek, három zsidó tartományi gondviselő – Ananiás, Misáel és Azariás (újonnan kapott babiloni nevükön Sádrák, Misák és Abed-negó) – kivételével. A király haragra gyúl, ám még egy esélyt nyújt az általa addig kedvelt férfiaknak:

„Akkor Nabukodonoszor nagy haraggal és felgerjedéssel megha-

A bárd (John Martin festménye, 1817)

gyá, hogy hozzák elő Sidrákot, Misákot és Abednégót; erre elhozák a férfiakat a király elé.

Szóla Nabukodonozor, és mondta nékik: Sidrák, Misák és Abednégó! Szántszándékból nem tisztelitek-e az én istenemet és nem imádjátok-e az arany állóképet, amelyet felállítottam?

Ha tehát készek vagytok: mihelyt halljátok a kürtnek, sípnek, citerának, hárfának, lantnak, dudának és mindenféle hangszernek szavát, leboruljatok és imádjátok az állóképet, amelyet én csináltat-

idnek nem szolgálunk, és az arany állóképet amelyet felállítottál, nem imádjuk.” (Dániel 3:13-19)

E szavak hallatán a király a düh-től elsápadva tűzbe dobatta a három ellenszegülőt, azonban Isten csodát tesz: Ő maga jön le közéjük, és a lángok meg sem perzselik őket – a király pedig elismeri az igaz Isten hatalmát.

Dániel utolsó próbája

Miután a Babiloni Birodalom a perzsák kezébe kerül, a méd Dáriusz király az összes tartománya

javaslat, és aláírja a rendeletet. Dániel azonban lakosztályában továbbra is napi háromszor letérdelve könyörög Istenhez – nyíltan, nyitott ablakokkal és be nem zárt ajtóval.

Ellenségei berontanak, és “tetten érik”, majd ezután az oroszlánok vermébe vettetik, ám Isten angyala lejön mellé, és egy éjjelen át megőrzi őt a vadállatoktól, hogy aztán másnap, az eközben felocsúdott király a csapdát kiveszelőket vesse be a verembe, kik ekként el is pusztulnak.

Halálos veszély Eszter idejében

Ahasvérus (Nagy Xerxész, avagy I. Ksájjarsá, i.e. 519-465) idején a király előléptette az egyik főemberét, az agági Hámánt, és „feljebb helyezteté székét minden fejedelemsnél, akik vele valának.” (Eszter 3:2) Ugyanakkor megparancsolta, hogy a többi szolgálattevő boruljon le előtte, ami meg is történt – az egyik hivatalnokot, a királyi udvarban dolgozó zsidó Márdokeust kivéve. Valószínűleg Isten elárulásának tartotta a büszke, magát istenítő Hámán előtti leborulást, aki ezt megtudva, nem csak Mardokeus, hanem az egész Perzsa Birodalom területén szétosztott zsidó nép ellen is kegyetlen bosszút forralt. Az egyetemes halálos rendelet végrehajtását végül Isten Gonviselése – különböző események, és az ugyancsak zsidó származású Eszter királynőnek, a király első feleségének közbenjárása révén – megakadályozta.

Az utolsó idők nagy üldözése

A bálványképek és a magukat dicsőítő diktátorok mögött álló Sátán célja mindig is az Isten által teremtett intelligens lények – valójában csak Alkotójukat illető

**Ahol Eszter könyvének a cselekményei lejátsszódtak:
Susánnak, az ókori perzsa fővárosnak a romjai.**

tam. De ha nem imádjátok, tüstént bevettettek az égő, tüzes kemencébe; és kicsoda az az Isten, aki kiszabadítson titeket az én kezeimből?

Felelének Sidrák, Misák és Abednégó, és mondának a királynak: Oh Nabukodonozor! Nem szükség erre felelnünk néked.

Ímé, a mi Istenünk, akit mi szolgálunk, ki tud minket szabadítani az égő, tüzes kemencéből, és a te kezedből is, oh király, kiszabadít minket.

De ha nem tenné is, legyen tudodra, oh király, hogy mi a te istene-

feletti három fő-igazgató egyikét, az idős, rendkívül becsületes Dániel prófétát szándékszik országa első emberévé tenni. Ekkor másik két igazgató és a tartományok tisztartói az irigységtől hajtva egy gonosz tervet eszelnek ki: ráveszik a királyt egy olyan rendelet kiadására, mely megtiltja azt, hogy egy hónapon át az alattvalók Dáriuszt kivéve bárki mástól kérjenek valamit – legyen az ember vagy isten.

A magát istenítő királynak megtetszik a hiúságát tápláló, és látszólag hatalma megszilárdítását célzó

– imádatának a maga fele irányítása volt. A fenti három esetben egyaránt láthattuk, amint az Isten népének tagjait – önző, gonosz embereket felhasználva – rá akarta venni a Tízparancsolat első két parancsolatának áthágására.¹

Ugyanakkor, a Jelenések könyvében leírtak szerint mindazoknak, akik a történelem zárópillanataiban még életben lesznek, választaniuk kell az igaz vagy a hamis imádat között. Ez különben ma is így van, hiszen amikor napi döntéseinket meghozzuk, alkalmunk adódik engedni a bűnnek, avagy szembeszegülni azzal.

Azonban az utolsó időkben ez annyira látványosan fog történni, hogy a Föld lakossága két világosan elhatárolódó csoportba tömörül majd: akik imádják a Jelenések 13. fejezetének első fenevadát, és akik nem.²

Mit mondhatnánk erre? Fogadkozhatunk-e, hogy mi min-

1 „Én, az Úr vagyok a te Istened (...) Ne legyenek néked idegen isteneid én előttem (...) Ne csinálj magadnak (...) semmi hasonlót azokhoz, amelyek alatt a földön (...) vannak. Ne imádd, és ne tiszteld azokat...” (2 Mózés 20:2-5)

2 Erről bővebben lásd az Apokaliptikus állapotok című cikksorozatunkat.

Arany János sírja – Budapest, Fiume úti sírkert

dig hűségesek leszünk Istenhez, sosem tagadva meg Őt szóval, cselekedettel vagy gondolattal – akár javaink és életünk elvesztése árán is...?

Szégyenkező érzés tölthet el nemcsak az évtizedek óta magunkkal cipelt bűneink, hanem a még nem oly távoli múlt kommunista korszaka miatt is: hányan mertek, mertünk akkor nyíltan kiállni az igazság mellett, és szembeszegülni a diktatúrával?

Az Úr irgalmazzon mindannyiunknak az Ő szent Fia vére érdemeért, segítsen rá igaz bűnbánatra és bűngyűlöletre, és erősítsen meg úgy a naponkénti, mint a végső nagy próbák kiállására.

„És ők legyőzték azt a Bárány véreért, és az ő bizonyágtételöknek beszédéért; és az ő életöket nem kímélték mind halálig.” (Jelenések 12:11)

Jancsó Erik,
Szászfenes

Igemorzsa

Tudásvágy

„Mózes pedig őrzi vala az ő ipának, Jethrónak a Midián papjának juhait és hajtá a juhokat a pusztán túl és juta az Isten hegyéhez, Hórebhez. És megjelenék néki az Úr angyala tűznek lángjában egy csipkebokor közepéből, és látá, hogy ímé a csipkebokor ég vala; de a csipkebokor meg nem emésztetik

vala. S monda Mózes: Oda megyek, hogy lássam e nagy csudát, miért nem ég el a csipkebokor.” (2 Mózés 3:1-3)

Isten az ember szívébe-elméjébe ültette a tudás vágyát. Úgy, amint az izmok elsatnyulnak, az ízületek leromlanak és a csontok

is elgyengülnek ha nincsenek erőfeszítésnek, hajlításnak-csavarásnak kitéve, akként az emberi elme is eltompul, ha nem használják – gondolkodásra, memorálásra, kutatásra, tervezésre, problémamegoldásra, elmélkedésre.

A Sínaj-pusztában, de a Föld egyéb, esőtlen helyein is, a száraz növényzet könnyen felgyúlhat, főleg egy hirtelen lecsapó villám miatt. De a kiszáradt bokor, vagy fű hamar el is ég. Mózes azonban felfigyelt arra, hogy a lángok nem emésztették meg a túskebokor ágait. Ez felkeltette a figyelmét, és

A Sínaj pusztája

közelebb ment, hogy lássa, miről van szó.

Sokszor elgondolkodtam azon, hogy Isten miért éppen ezt a módszert választotta arra, hogy Mózeset megszólítsa, és átadja neki a hatalmas megbízatást: az Ő népe pásztorolását és kivezetését a fogóság földjéről. Képzeliük el, ha Mózes amolyan „mit érdekel engem, nem az én dolgom” stílusú ember lett volna, aki odanéz, majd egyet legyintve, továbbmegy.

Mily sokan élnek ma úgy életüket, hogy nem érdeklődnek Isten csodálatos világa, és annak történései iránt. Hányan vallották már be, hogy soha sem szerették a történelmet, a földrajz nem érdekli őket (egyesek még szűkebb hazánkat, Erdélyt is alig ismerik), nem szólva a természettudományokról (a biológiáról, kémiáról, fizikáról), vagy akár a mindannyiunkat érintő, egészséges életmód szabályairól, mint amilyen a helyes táplálkozás.

A mai, fogyasztói társadalomban az olcsó, gyors szórakozás a fő: ezért „fogynak” annyira a sekélyes telenovellák, meg különböző, egyéb műsorok, melyek-

ből gyakorlatilag nem tanulunk semmit, csupán „kikapcsolunk”, mivel lefoglalnak, vagy más szóval: agyonütjük velük az időt. Míg nézzük, legalább feledjük a bajainkat – mondogatjuk, de hát pontosan így érvel az ital rabja is: a kocsmába megy felejtetni. Ez pedig minden kábítószer működési mechanizmusának része.

A múltat nem-, és az Isten Gondviselését fel nem ismerő, mélyebb gondolkodásra nem hajlandó, félig vagy teljesen műveletlen tömegeket azután könnyen lehet irányítani, belerángatni különböző ideológiai csapdákbába, mint a kommunizmus, faszizmus, sovínizmus, rasszizmus, vagy a mai, nyugati, istentelen, álszent liberalizmus.

A Biblia ugyanakkor felfedi előttünk a valódi bölcsesség receptjét:

„A bölcsességnek kezdete az Úrnak félelme; és a Szentnek ismerete az észesség.” (Példabeszédek 9:10)

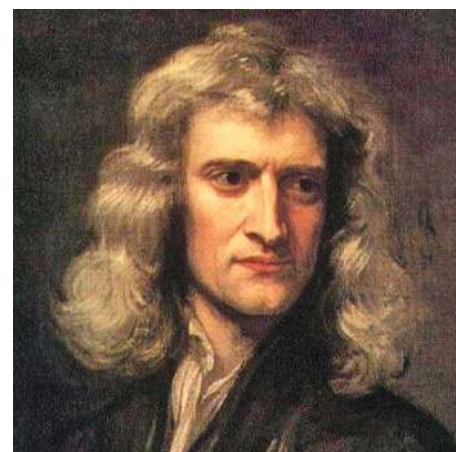
Valóban, a hitetlenséggel társuló, Istenfélelem nélküli műveltség, vagy jó felfogóképesség (intelligencia) az embereket

a Földbolygó beszennyezésére, borzalmas bűnök kiélésére, komplikált, pusztító fegyverek gyártására, gonosz, kizsákmányoló technikák kiagyalására, meg egymás kijátszására, tönkretetésére, elpusztítására indítja.

Sátán erre a legkirívóbb példa: minden embernél sokkal intelligensebb lény, ám útjait megrontotta, és Istentől kapott éles esztét rombolásra használja.

Mindazonáltal, az igazi hívő ember nem tekinti erénynek a tudatlanságot, hanem, amennyire a körülményei megengedik, kutató, művelődő típus is. Istentől nyert képességeit felhasználva, arra vágyik, hogy áldására legyen környezetének.

Álljon előttünk Isaac Newton (1642-1727), avagy Blaise Pascal (1623-1662) példája: az első fizikus, természettudós, a második pedig rendkívüli matematikus

Sir Isaac Newton
(Godfrey Kneller festménye, 1689)

volt: ugyanakkor mindkettő Bibliakutató, hívő ember is.

Ugyanez mondható el az erdélyi magyar művelődés egyik fontos személyiségéről, Apáczay Csere Jánosról (1625-1659) is: kora legtudósabb hazai professzoraként ismerjük, ugyanakkor hűséges keresztyénként is, aki a puritanizmus elkötelezettje volt.

Amikor e teremtet világra tekintünk, ne feledjük, ki annak – és az azt mozgató minden törvénynek – a megalkotója: Jézus Krisztus, a mi Megváltónk, Aki nemskára visszajön az Őt szeretőkért, hogy az e földi nyomorúságokat elfeledve, a kimondhatatlan boldogság végtelen évmilliárdjait tölthessék Vele együtt – ott, ahol az ismeretek kiteljesednek, ahol a fejlődés szüntelen tart, és ahol

minden lény, a legparányibb sejtig és atomig, a másik javát tartja szentnek.

Vágyunk-e hön arra, hogy mi is ezen ország polgárai között legyünk, kedves olvasók?

„Mert Ő benne teremtetett minden, ami van a mennyekben és a földön, láthatók és láthatatlanok, akár királyi székek, akár uraságok, akár fejedelemségek, akár hatalmasságok; mindenek Ő általa és Ő

reá nézve teremttettek; és Ő előbb volt mindennél, és minden Ő benne áll fenn.” (Kolossé 1:16-17)

„... megtagadván a hitetlenséget és a világi kívánságokat, mértéktelen, igazán és szentül éljünk a jelenvaló világon: várván ama boldog reménységet és a nagy Istennek és megtartó Jézus Krisztusunknak dicsősége megjelenését.” (Titusz 2:12-13)

(J.E.)

Szó- -kincs

Heten, mint a gonoszok

Ez a szólásmondás járja mi felénk: ha éppen heten gyűlünk össze, vagy ennyien voltunk valahol, valaki szinte biztos kijelenti:

– Heten, mint a gonoszok!

De milyen gonoszokról is van itt szó?

Ennek kiderítésére is a Bibliához fogunk folyamodni.

Egyszer Jézus így szólt az ellen szegülő írástudókhoz és farizeusokhoz, akik a nép sokaságával együtt körülvették őt:

„Mikor pedig a tisztátalan lélek kimegy az emberből, víz nélkül való helyeken jár, nyugalmat keresve, és nem talál: Akkor ezt mondja: Viszszatérek az én házamba, ahonnét kijöttem. És oda menvén, üresen, kiszöpörve és fölékesítve találja azt.

Akkor elmegy és vesz maga mellé más **hét lelket, gonoszabbakat** ő magánál, és bemenvén, ott lakoznak; és ennek az embernek utolsó állapotja gonoszabb lesz az első-

nél. Így lesz ezzel a gonosz nemzetiséggel is.” (Máté 12:43-45)

Itt a Megváltó a hívők egy olyan csoportjáról beszél, akik csak részben tértek meg, de teljesen nem adták át magukat Istennek. Ezeknél ugyan „megvan a kegyességnek látszata, de megtagadják annak erejét.” (2 Timóteus 3:5)

Ez esetben a lelki házuk kiszöpörve, felékesítve van, mintegy ünnepre előkészítve – ám a fő meghívott, Isten Fia, nincsen bent. De miért?

A Szent Isten az Ő Lelke által nem lakozhat olyan ember szívében, aki szájával vallást tesz Róla, de ugyanakkor titokban bűnt is táplál magában.

„Ne hozzatok többé hazug ételáldozatot, a jó illattétel útálat előttem; újhold, szombat s ünnepre-felhívás: bűnt és ünneplést el nem szenvedhetek. (...)

Mosódjatok, tisztuljatok meg, távoztassátok el szemeim elől cseleke-

deteitek gonoszságát, szünjete meg gonoszt cselekedni...” (Ésajás 1:13,16)

Bűn és ünneplés együtt utálatos az Ő szemében. Ezért azon ember állapota, aki a megtérés útján visszaesett, rosszabb lesz az előzőnél, mivel az őt azelőtt uraló – és víztelen helyeken, azaz egyetlen öröme, az emberen való gonosz uralom híján bolyongó –

Feltámadását követően Jézus legelőször Mária Magdolnának jelent meg, akiből előzőleg hét démon üzött ki (Harry Anderson festménye).

A Dekapoliszhoz (Tízvároshoz) tartozó Gadara romjai

démonon kívül még *hét újabb gonosz lélek* játékszerévé válik.

Itt azonban rögtön ki kell jelentenünk: az ilyen ember állapota sem reménytelen, ha magába szállva, teljes lelkéből Jézus segítségét kéri. Íme, két példa erre:

„Mikor pedig reggel, a hétnek első napján föltámadott vala, megjelenék először Mária Magdalénának, akiből hét ördögöt űzött vala ki.” (Márk 16:9)

Mária Magdolna (avagy Magdalai Mária) valószínűleg a paráznság bűne miatt esett oly mélyre, hogy az Isten népének minden tagját gyűlölő démonok jogot kaptak a világegyetem Urától arra, hogy ezen szerencsétlen követőjüket megszállják.

De amikor Isten testet öltött Fia elkezdte földi szolgálatát, ezen asszonynak is alkalma nyílt Őhozá jönni – és megszabadulni az őt kínozó ördögöktől. Sőt, Jézus annyira kitüntette, hogy feltámadása után a tanítványok közül e nő volt az első, akinek megjelent.¹

¹ Természetesen a legelsők, akik a feltámadott Urat megláthatták kijönni sírjából, azok a sírt őrző, félelmükben halálra vált katonák lehettek. „És ímé

Egy másik példa, amelyik Isten nagy hatalmát bizonyítja a látszólag legreménytelenebb helyzetben levők esetében is, a gadarai megszállotté:

„És menének a tenger túlsó partjára, a Gadareusok földére. És amint a hajóból kiméne, azonnal elébe méne egy ember a sírboltokból, akiben tisztátalan lélek volt, akinek lakása a sírboltokban vala; és már láncokkal sem bírta őt senki sem lekötni. Mert sokszor megkötözték őt békókkal és láncokkal, de ő a láncokat szétszaggatta, és a békókat összetörte, és senki sem tudta őt megfékezni. És éjjel és nappal mindig a hegyeken és a

nagy földindulás lőn; mert az Úrnak angyala leszállván a mennyből, és oda menván, elhengeríté a követ a sír szájáról, és reá üle arra. A tekintete pedig olyan volt, mint a villámlás, és a ruhája fehér, mint a hó. Az őrizők pedig tőle való féltőkben megrettenének, és olyanokká lőnek mint a holtak. (...) ímé az őrsegből némelyek bemenvén a városba, megjelentének a főpapoknak mindent ami történt. És egybegyülekezvén a vénekkel együtt, és tanácsot tartván, sok pénzt adának a vitézeknek, ezt mondván: Mondjátok, hogy: Az ő tanítványai odajövének éjjel, ellopák őt, mikor mi aluvánk.” (Máté 28:2-4,11-13)

sírboltokban volt, kiáltozva és magát kövekkel vagdosva.

Mikor pedig Jézust távolról meglátta, oda futamodék, és elébe borula, és fennhangon kiáltva monda:

Mi közöm nékem te veled, Jézus, a magasságos Istennek Fia? Az Istenre kényszerítelek, ne kínozz engem. (Mert ezt mondja vala néki: Eredj ki, tisztátalan lélek, ez emberből.)

És kérdezé tőle: *Mi a neved? És felele, mondván: Légió a nevem, mert sokan vagyunk. És igen kéré őt, hogy ne küldje el őket arról a vidékről.*

Vala pedig ott a hegynél egy nagy disznónőj, amely legel vala. És az ördögök kéri vala őt mindnyájan, mondván: Küldj minket a disznókba, hogy azokba menjünk be.

És Jézus azonnal megengedé nekik. *A tisztátalan lelkek pedig kijövének, bemenének a disznókba; és a nyáj a meredekről a tengerbe rohana. Valának pedig mintegy kétezeren; és belefúlának a tengerbe.” (Márk 5:9-13)*

A bűnei miatt nyomorúságba jutott ember életét megszállottsága alatt is megőrizte Isten, ám akaratán az illető már nem tudott uralkodni.

De most figyeljünk meg valamit nála: milyen csodálatos az, hogy eme, az ördögök hatalmában levő ember is a közeledő Jézushoz futhatott, és leborulhatott előtte. Habár hangját még mindig a démonok kormányozták, de Jézus látta a szemében levő vágyat, és szívéből kiolvasta a kétségbeesett, már csak az Isteni erővel bíró Názáretiben való bizalmat.

Szólt, és a sátáni legiónak távoznia kellett. De vajon miért kérték azt, hogy a disznókba meheszenek?

Valószínű, hogy a démonok ezáltal akarták a gadarénusokat elijeszteni Jézustól – ami sikerült is. Jézus tudta, hogy ezen emberek nem tartják be a Törvényt,² mely tiltotta a disznók tisztátalan húsá-

A Füzesmikola kolostorában őrzött, csodatevőnek tartott ikon

nak fogyasztását – és így természetes ezen állatok tartását is. Átlátott a démonok stratégiáján is – ők amolyan “Isten ostorának” szerették volna itt beállítani magukat a Megváltó előtt – de megengedte ezen lelkek pusztító munkáját, mivel tudta: a gadarénusoknak dönteniük kell, hogy bűnbánatot gyakorolva, Jézus szabadító jelenlétét kívánják-e, avagy veszteségtől megrémülve – és bűneikhez továbbra is ragaszkodva – az Úr távozását szeretnék.

Sajnos ez utóbbi mellett döntöttek, napjaink modern társadalmához hasonlóan, melynek legtöbb tagja Istent távol tartva magától, a bűnös élet sötétségét választja.

„Akik pedig őrzik vala a disznókat, elfutának, és hírt vivének a városba és a falvakba. És kimenének, hogy lássák, mi az, ami történt. És menének Jézushoz, és láták, hogy az ördögös ott ül, fel van öltözködve és eszénél van, az, akiben a légió volt; és megfélemlének.

Akik pedig látták, elbeszélék nékik, hogy mi történt vala az ördögössel, és a disznókkal. És kezdék kérni őt, hogy távozzék el az ő háta-
rúkból.

Mikor pedig a hajóba szállott vala, a volt ördögös kéré őt, hogy vele lehessen.

De Jézus nem engedé meg néki, hanem monda néki: Eredj haza a ti-édhez, és jelentsd meg nékik, mely nagy dolgot cselekedett veled az Úr, és mint köszönyt rajtad.

El is méne, és kezdé hirdetni a Tízvárosban, mely nagy dolgot cselekedett vele Jézus; és mindnyájan elcsodálkoznak.” (Márk 5:14-20)

Milyen csodálatos! Aki nemrég még a sátáni lelkek rémítő áldozata volt, most már Isten hatalmának hirdetőjévé – és élő példájává – vált szülőföldjén azok között, kik az előbb még meggondolatlanul elutasították az Üdvözítőt. De Isten, új esélyt kínálva fel nekik, továbbra is munkálkodott a szívükben...

A kalotaszegi Somtelke görögkeleti papja az egész országban híres. Sokszor látni, amint a közelebbi-távolabbi megyékből jövő autók (még konstancai rendszámot is észrevettem!) igyekeznek Türen át a néhány kilométerre levő kis román faluba.

Mi történik egy ilyen helyen? Különböző gyakorlatok – előre meg-

A sírboltokhoz való vonzódás, meg az önpusztító életmód ma is a Sátán rabjainak jellemzője. Néhány évvel ezelőtt, a kolozsvári Házsongárdi temető egyik őrével beszélgetve, afelől érdeklődtem, hogy egy temetőben mit is kell őrizni. Kiderült, hogy a lutheránus temetőrészleg kriptáit előszeretettel törik fel egyesek, azért, hogy a koponyákat, csontokat és egyebeket elvihessék – valószínűleg a mágia és a sátánizmus híveiről lévén itt szó.

Az ördögi megszállottság a családban folytatott varázslás, okkult megterhelés, valamilyen úton-módon a sátáni dolgokhoz való közeledés, avagy nagy bűnök gyakorlása miatt léphet fel.

2 „És a disznót, mert hasadt körmű ugyan és egészen ketté hasadt körme van, de nem kérődzik; tisztátalan ez néktek. Ezeknek húsából ne egyetek, és holttestöket se illessétek; tisztátalanok ezek néktek.(...) De legyenek is utálatosak néktek; azoknak húsából ne egyetek, és holttestöket is utáljátok.” (3 Mózes 11:7-8,11)

írt imák, meg az Acatist³ olvasása napi meghatározott ideig, böjtölés, templombajárás „íratnak fel” a különböző problémákra. Ezen felül még „hatásos” szentképek, keresztek akasztanak az ördögöktől megtámadott nyakába, vagy a szobája falára, minekutána imák, hangos könyörgések történtek.⁴

„Fél, mint ördög a szentelt víztől” – szoktuk mondogatni. Nem kételkedhetünk az ortodox papok segítő szándékában, de sajnos az ördög nem fél sem az ilyenfajta víztől, sem az imakönyvecskéktől, sem a feszületektől, vagy Szentföldről hozatott ereklyéktől, de még az asztalon, vagy a párna alatt tartott Bibliától sem.

De hát akkor mitől?

A világ jó része (Isten újjászülett gyermekeit kivéve) – még ha nem is vagdossa magát kövekkel, avagy lakik sírboltokban – valamilyen az ördög rabja, a bűnszeretet láthatatlan szálaival hozzá lévén kötözve.

„Tudjuk, hogy valaki Istentől született, nem vétkezik: hanem aki Istentől született, megőrzi magát, és a gonosz nem illeti őt. Tudjuk, hogy Istentől vagyunk, és az egész világ a gonoszságban vesztegel.” (1 János 5:18-19)

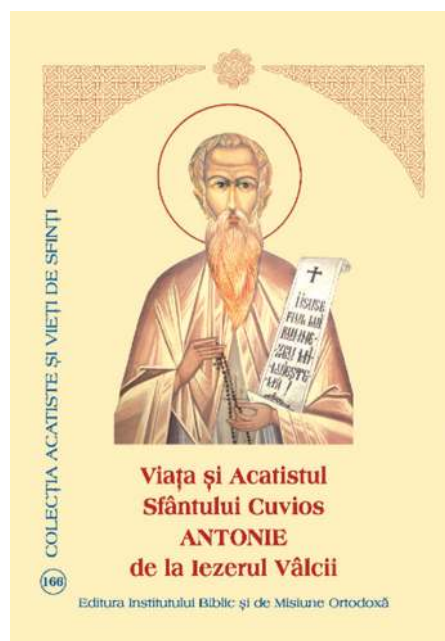
Az ördög egyedül Jézus jelenlétét nem tudja elviselni – Jézus pedig, Szentleke által, azon emberekkel lakozik, akik Mennyei Atyjának – vagyis az Ő Szent Sza-

³ Acatist (akatiszt) – a görög akatisztosz: ülni szóból. Valamelyik szent, vagy akár Szűz Mária, vagy a Megváltó tiszteletére alkotott liturgia és ima, mely annak életéért, és a hívők életében véghezvitt csodáiért dicsőíti őt. A különböző szent személyek akatisztját (pl. a Szent Miklóst, vagy a Szűz Máriáét) a görögkeletiek a nekik szentelt ünnepeken olvassák, és nagy erőt tulajdonítanak nekik.

⁴ Sokszor a pap a megszállott homlokára keresztet helyez, és kiáltva távoztat parancsol az ördögöknek.

vának – engedelmeskedve, az ördögnek ellenállnak.

„És ímé kiáltának mondván: Mi közünk te veled Jézus, Istennek fia? Azért jöttél ide, hogy idő előtt meggyötörj minket?” (Máté 8:29 – innen láthatjuk, hogy a démonoknak Jézus egyszerű jelenléte is győtrelem).

Egy román szent ember akatisztja

Tehát, számunkra létfontosságú, hogy Ő mindvégig velünk legyen:

„Nékem adatott minden hatalom mennyen és földön. (...) és ímé én ti veletek vagytok minden napon a világ végezetéig. Ámen!” (Máté 20:19-20)

De lássuk csak: kiknek is ígéri Ő ezt?

„Nem minden, aki ezt mondja nékem: Uram! Uram! megyen be a mennyek országába; hanem aki **cselekszi** az én mennyei Atyám akaratát.” (Máté 7:21)

„Engedelmeskedjete azért az Istennek; **álljatok ellene az ördögnek, és elfut tőletek.**” (Jakab 4:7)

A neki engedelmeskedők képezik azt a csoportot, akik Isten különleges védelmének örvendhetnek.

Az Isten közelségében eltöltött, és Őiránta engedelmes élet, az ördög kísértéseinek – Isten ereje által – való ellenállással együtt jelenti a démonok feletti győzelem egyedüli receptjét.

De ne feledjük, a Sátánt sosem mi, hanem csak Isten tudja legyőzni:

„... bölcsek legyetek a jóban, ártatlanok pedig a rosszban. A békességnek **Istene megrontja a Sátánt** a ti lábaitok alatt hamar. A mi Urunk Jézus Krisztus kegyelme veletek.” (Róma 16:20)

Az ördögűzéssel kapcsolatosan figyeljük meg az alábbi lgeheletet is:

„Betegeket gyógyítsatok, poklosokat tisztítsatok, halottakat támasszatok, **ördögöket űzzetek.** Ingyen vettétek, **ingyen adjátok.**” (Máté 10:8)

Itt azt láthatjuk, hogy Jézus nagy hatalommal ruházta fel az ő tanítványait. Ám ez az erő, mely őket kísérte, valójában Istené, és ezért, ha a könyörgésük nyomán megtörtént a csoda, az ószövetségi Elizeus és Naámán esetéhez hasonlóan (lásd 1 Királyok 5:16), nem szabadott érte pénzt vagy ajándékot elfogadniuk.

Tehát, azok a mai ördögűzők vagy csodatevő gyógyítók (papok, szerzetesek, karizmatikus prédikátorok, stb.) akik mindezen tevékenységükért pénzt kérnek vagy fogadnak el, nem nevezhetők Isten hűséges tanítványainak, az általuk munkálkodó erők forrása pedig megkérdőjelezendő.

Ami a démonok hatalmában való megmaradást illeti: ha konykul visszautasítjuk Isten megtérésre való felhívását, Júdás vagy

Az utolsó vacsora (Walter Rane festménye)

Saul király helyzetébe juthatunk. Az előbbiről ezt olvassuk:

„Felele Jézus: Az, akinek én a bemártott falatot adom. És bemártván a falatot, adá Iskáriótes Júdásnak, a Simon fiának. És a falat után akkor beméne abba a Sátán.” (János 13:26-27)

Júdás, aki három és fél éven át képes volt Jézus szemébe nézni, miközben tolvaj volt, és lopkodta a nála tartott zacskóban levő pénzt (János 12:6), büszke konokságot is dédelgetett szívében. Jézus az utolsó vacsorán, a gazda szíves vendégének kijáró, keleti szokás szerint a Júdás szájába adta a falatot. A bukott tanítvány a szeretet és irgalom e jelének is ellenállt, és ekkor Sátán teljes uralomra jutott a szíve felett. Ekként megkeményedve, kisietett az éjbe, hogy a gonosz csöcseléket Mestere elfogására hívja. Ezek után pedig e bűnbe-ragadt embert a gonoszság ura, jelleméhez hűen, nem szánta meg,

hanem szolgálataért való jutalmul öngyilkosságba hajszolta (Máté 27:5, Cselekedetek 1:18).

A másik eset a Saul királyé. A gonosz szellem által megszállt⁵ uralkodó, ok nélküli féltékenységtől hajtva üldözte, több mint tíz éven át, az őt többször megkímélő, űzött madárként menekülő, ártatlan Dávidot – lemészároltatva emiatt, teljesen igazságtalanul, a nóbi papokat is (1 Sámuel 22:19).

Habár volt alkalma magába szállni, végül mégis a gonosz mellett maradt. Végso csatája előestéjén az en-dóri halottidéző aszszonytól kérve tanácsot, teljesen Sátán csapdájába került, majd másnap, a filiszteusoktól körbevételével, kardjába dőlt (lásd 1 Sámuel 31:4 versét)

Következtetés

Sátán csak azon lelki házból távozik – úgy, hogy oda vissza

⁵ Lásd 1 Sámuel 18:10 versét.

többé ne térhessen –, amelyet Jézus foglal el, mindörökre. Ezért, a sátáni befolyástól való szabadulásnak egybe kell esnie az őszinte, teljes megtéréssel.

Kedves Olvasók!

Ma még van időnk a megtérésre. Ne halogassuk hát az Isten Szentlelkének való engedelmeséget!

„Mert részeseivé lettünk Krisztusnak, ha ugyan az elkezdett bizodalmat mindvégig erősen megtartjuk. E mondás szerint: Ma, ha az ő szavát halljátok, meg ne keményítsetek a ti szíveiteket, mint az elkese-redéskor. (...)

Járuljunk azért bizodalommal a kegyelem királyi székéhez, hogy irgalmasságot nyerjünk és kegyelmet találjunk, alkalmas időben való segítségül.” (Zsidók 3:14-15, 4:16)

Jancsó Erik

Apokaliptikus állapotok

(4. rész)

Kedves Olvasók!

Térjünk most vissza a Jelenések könyve 13. fejezetéhez. A múltkori részben láthattuk, hogy az itt megjelenő első fenevad (vagyis királyság, politikai hatalom) a Dániel 7. fejezet negyedik fenevadából (azaz a Római Birodalomból) nő ki, másik három szarvat kitörve maga előtt (a herulok, a vandálok és az osztrogótok királyságát). Azt is észrevettük, hogy ez egy, az Isten szentjeit üldöző erő, mely véli, hogy megváltoztatja az időket és a törvényt (azaz, úgy gondolja, hogy hatalma van erre). Kiderült, hogy a római katolikus egyházra illenek e jellemvonások.

1260 év uralom adatott neki, aminek a végén halálos sebet kapott. Vagyis: 538-ban a Belizár tábornok vezette kelet-római seregek felszabadították Rómát az osztrogótok ostromgyűrűje alól,

míg az időszak végén, 1798-ban Berthier tábornok foglyul ejtette és Franciaországba vitette VI. Piusz pápát.

Közeledünk tehát a végidő eseményei felé. Lássuk tehát: mi nek kell még megtörténnie?

„Azután láték más fenevadat feljöni a földből, akinek két szarva vala, a Bárányéhoz hasonló, de úgy szól vala, mint a sárkány; és az előbbi fenevadnak minden hatalmasságát cselekszi ő előtte; és azt is cselekszi, hogy a föld és annak lakosai imádják az első fenevadat, amelynek halálos sebe meggyógyult vala; és nagy jeleket tesz, annyira, hogy tüzet is hoz alá az égből a földre, az emberek láttára.

És elhiteti a földnek lakosait a jelekkel, amelyek adatának néki, hogy cselekedje a fenevad előtt; azt mondván a föld lakosainak, hogy csinálják meg a fenevadnak

képét, aki fegyverrel megsebesített vala, de megelevenedett. És adaték néki, hogy a fenevad képébe lelket adjon, hogy a fenevad képe szóljon is, és azt művelje, hogy mindazok, akik nem imádják a fenevad képét, megölessenek.

Azt is teszi mindenkivel, kicsinyekkel és nagyokkal, gazdagokkal és szegényekkel, szabadokkal és szolgákkal, hogy az ő jobb kezükre vagy a homlokukra bélyeget tegyenek; és hogy senki se vehessen, se el ne adhasson semmit, hanem csak akin a fenevad bélyege van, vagy neve, vagy nevének száma.

Itt van a bölcsesség. Akinek értelme van, számlálja meg a fenevad számát; mert emberi szám: és annak száma hatszázhatvanhat.” (Jelenések 13:11-18)

Látjuk tehát azt, hogy ezen második fenevad¹ a földből jön fel. Mit jelenthet ez, és ki lehet ez az új hatalom?

Az előző fenevad, a Dániel hetedik fejezetének fenevadaihoz hasonlóan, a tengerből jön fel. A prófétai nyelvezetben, amint már említettük, a vizek népeket és sokaságokat jelképeznek (Jelenések 17:15).²

Tehát, az eddigi fenevadakkal (Babilonnal, Médo-Perzsiával, Makedón-Görög Birodalommal, vagy Rómával) ellentétben, ezen politikai hatalomnak nem kell népeket legyőznie ahhoz, hogy uralmi bázishoz jusson – ugyanakkor, a

¹ A próféciában a fenevadak, vagyis vadállatok királyokat, avagy országokat – királyságokat, politikai hatalmakat – jelölnek „Ezek a nagy állatok, mik négyen voltak, négy király, akik támadnak e földön (...) A negyedik állat negyedik ország lesz e földön, amely külön lesz minden országnál, és megeszi az egész földet, és eltapodja és szétzúzza azt.” (Dániel 7:17,23)

² „A vizek, amelyeket láttál, ahol a párázna ül, népek azok és sokaságok és nemzetek és nyelvek.”

A zarándok atyák (Pilgrim Fathers): az első puritán angol telepesek érkezése az Újvilágba. Középen a Mayflower hajó. (Bernard Gribble festménye).

római egyházzal együtt, a végidőben főszerephez jut. Először válaszoljunk hát az utóbbi kérdésre: kiről is lehet szó?

Egy új nemzet születik

A XVIII. század végén, nem sokkal a pápaságra halálos csapást mérő Francia Forradalom (1789-99) kitörése előtt, az Atlanti-óceán túlsó partján egyre többen egy, az akkori európai királyságok modelljétől teljesen eltérő országról álmodtak.

Az újvilági spanyol és portugál hódításokat követően, az első angol telepések a XVII. század elején érkeztek a keleti partra, megalapítva az első angol gyarmatot (Jamestown, 1607 – a mai Virginiában).

A XVIII. század második felében már 13 angol gyarmatról beszélünk, melyek egyre kényelmetlenebbnek érezték a brit fennhatóságot.

Az 1773-as, *bostoni teadélután*-nak nevezett lázadást követően (*Boston Tea Party* – amikor is amerikai hazafiak a Kelet-India Társaság három hajójának tearakományát a tengerbe dobták), a brit kormányzat büntetőintézkedéseket hozott a gyarmatok ellen – ezek pedig szervezkedni kezdtek (Első Kontinentális Kongresszus, 1774). A helyzet egyre feszültebbé vált, míg végül 1775 április 19-én Lexington és Concord városánál összecsaptak a massachusetts-i milíciák a brit királyi erőkkel, kirrobbantva ezáltal az Amerikai Függetlenségi Háborút.

Rá egy évre, 1776 július 4-én (ez ma az ország nemzeti ünnepe), a Philadelphiában megtartott Második Kontinentális Kongresszuson, a küldöttek megszavazták a Függetlenségi Nyilatkozatot.

Az 1776-os Függetlenségi Nyilatkozat (John Turnbull festménye, 1819)

Ekként született meg, a kezdetben 13 államból álló, Amerikai Egyesült Államok.

Az alapítók vágya szerint, ezen új, király és arisztokrácia nélküli országnak, a Felvilágosodás liberális elvein kellett alapulnia, melyben mindenkinek joga van „az élethez, szabadsághoz, és a boldogság kereséséhez” (Thomas Jefferson).

A britekkel való háború, váltakozó szerencséivel, éveken át tartott, s végül (az 1777-től kezdve a gyarmatokkal szövetséges Franciaországnak is köszönhetően) amerikai győzelemmel, és az 1883-ban aláírt Párizsi Békészerződéssel ért véget, melyben Nagy Britannia elismerte az új köztársaság függetlenségét.

Főutca az egyik napról a másikra megépülő vadnyugati városkák egyikében.

Bannock-indiánok, Idaho állam

De miért a földből?

Az Egyesült Államok alapítása, és azutáni terjeszkedése idején, a Észak-Amerikai kontinens – európai, ázsiai vagy akár afrikai szemmel nézve – rendkívül gyéren lakott volt. Pontos adat senkinek sem áll rendelkezésére, de a becslések szerint, az Egyesült Államok mai, 9,83 millió négyzetkilométeres területén a gyarmatosítás idején alig néhány (kb. 4-10) millió őslakos élt. Ehhez képest, a szinte ugyanakkora Európában (e kontinens területe az Ural hegységig 10,18 millió négyzetkilométer) jelenleg 746 millió ember él.

Ezen – egymással gyakran háborúban levő – észak-amerikai indián törzsek nagy része főleg vadászatból és halászatból tartotta fenn magát, amely tevékenység sokkal nagyobb területet igényelt, mint a világ egyéb részein élő népek intenzív földművelése és állattartása.

A XIX. századi nagy területhódítások révén a gyarmatosítók végül elérték a Csendes-óceánt. De hogyan?

1803-ban a kormányzat nagy területet vásárolt meg a franciáktól (Louisiana-vétel: a mai ország teljes középső része, észak-dél irányba), 1819-ben pedig Floridát fizették ki a spanyoloknak. 1848-ban, az eközben megalakult Mexikóval való háborút követően

Az ország északi részén élő Feketeláb (Blackfeet) törzsbeli, fiatal indián nő.

a mai Kalifornia, Utah, Arizona, Új-Mexikó és Kolorádó került az Egyesült Államokhoz, míg Alaszkát 1867-ben vették meg Oroszországtól.

Az Európából érkező telepeseknek a washingtoni kormány szabad kezet adott, és a hadsereggel is segítette az indián törzsek kiszorítását. A Nagy Ka-

liforniai Aranyláz idején például (1848-55), e területen kb. 30 ezer őslakos élt, akiknek szinte a fele elpusztult (ugyanakkor Kalifornia jelenlegi lakossága majdnem 40 millió).

Az ország kiterjesztésnek és megerősödésének ideje alatt (egészen a XX. század elejéig) e kiterjedt területek indiánjait rezervátumokba szorították, erőltetett menetelések közben hulltak el (pl. Könnyek Ösvénye – Trail of Tears: 1838-ban a 16 ezer áttelepített seroki közül több ezer meghalt útközben), természetes ellenállóképesség hiánya miatt behurcolt, európai betegségek miatt pusztultak el (mint pl. a himlő), avagy háborúkban, mészárlásokban irtották ki őket. Ekként, 1890-re az Államok területén az őslakosok létszáma mélypontot ért el: már csak 250 ezren voltak.³

Jelenleg, a XX. század emberjogi küzdelmeinek, és a körülmények megváltozásának köszönhetően, kb. öt millió személy vallja magát őslakosnak, kik 570 regisztrált törzs tagjai (ebből 3 millió a más törzsekkel, népekkel nem keveredett, fajtiszta indián: navahó, apacs, szíjú, krík, komancs, pavni stb.).

Tehát, az európai, vagy ázsiai birodalmakhoz képest az Egyesült Államok története azt mutatja, hogy a hatalmas, sok millió négyzetkilométernyi, végtelen prériből és szinte lakatlan hegyvidékekből álló terület elfoglalásánál a katonai erőfeszítés sokkal csekélyebb volt, mint azon hódítóké – pl. a rómaiaké -, kiknek sűrűn lakott, erődített városokkal, szervezett

³ Lásd: Thornton, Russel (1990). *American Indian holocaust and survival: a population history since 1492*. University of Oklahoma Press. 43. oldal.

népekkel, hadseregekkel kellett szembeszállniok.

De mit jelenthet a két, bárányéhoz hasonló szarv?

A szarvak a Bibliában erőt, cselekvőképességet is jelentenek.⁴

Az Egyesült Államok – az imént említett, indiánokkal szembeni bánásmódot, avagy a néger rabszolgatartást leszámítva – egy demokratikus, polgári és lelkiismereti szabadságot nyújtó országgént indult.

Valóban, a világ többi részével ellentétben. ahol a földterület nagy részét birtokoló nemesség és a minden ellenzéket elnyomni próbáló, királyi dinasztiák uralkodtak, itt a földeket ingyen kiosztották, és szinte bármely állampolgár meggazdagodásról, vagy akár arról ábrándozhatott, hogy egy napon képviselő, vagy országelnök is válhatik belőle. Másrészt, a polgári bíróságok és a törvények minden állampolgárnak cenzúra nélküli, szólás- és gyülekezési szabadságot garantáltak, és a törvényes keretet betartva, bármikor új és új politikai pártok alakulhattak. Tehát, amint rögtön felismerhetjük: a jelenleg nálunk is gyakorlatban levő demokrácia-modell ezen országból indult.

Vallási üldözés sem volt: mindenféle addigi, vagy újonnan alapított (és természetesen a polgári törvényeket betartó) vallásfelekezet szabadságát garantálták. Igen, ma is sokakban él még az amerikai álom képzete: ez az a föld, ahol minden merész ábránd megvalósulhat, ahol a munka

⁴ „Az Isten az én erősségem, ő benne bírom én. Paizsom nékem ő s idvességemnek **szarva**, erősségem és oltalmam. Az én idvezítőm, ki megszabadítasz az erőszakosságtól.” (2 Sámuel 22:3) Lásd még: 1 Sámuel 2:1,10, Zsoltár 18:3, 75:11, 112:9, és Jeremiás 48:25 verseit.

megbecsülése, a jog és az igazság uralkodik.

Azonban, ha volt és van valami jó az Egyesült Államokban, az a Biblián alapuló, protestáns hit- és életelvek gyakorlatba ültetésének köszönhető. Ám ez egy nagyon mély téma, amelyet talán más alkalommal próbálunk megvilágítani.

Tehát, elmondhatjuk: a két szarv, mely eme országot kezdetben a mindenki szabad akaratát tiszteletben tartó, igazságos és szerető Bárányhoz, Jézushoz tette hasonlóvá, az *a teljes polgári- és vallásszabadság*; két olyan, lelki és anyagi erőt biztosító kormányzási tulajdonság, mely az emberi alkotóképességet, a fejlődést, a helyes úton való boldogulást és az áhított boldogságot szolgálhatja – Isten segítségével.

Ám úgy szól, mint a sárkány...

A brit seregek kiűzését követően, az Egyesült Államok, történelme első korszakában csupán egy indiánokkal és mexikóiakkal csatázó regionális hatalomként volt. Az első világháború azonban ezen állapot megváltozását ered-

A seroki indiánok tragédiájának, a Könnyek Ösvényének állított emlékoszlop Georgia államban.

ményezte. E tengerentúli hatalom 1917-es, döntő fontosságú belépése az Antant (Nagy-Britannia, Franciaország és szövetségeseik) oldalán, a háború végével a győztesek, és az azt követő két évtized fő nagyhatalmai közé juttatták: Nagy-Britannia, Franciaország, Németország, és a Szovjetunió mellé ötödiknek.

A második világháború mindannyiunk által ismert végkifejlete pedig már csak két fő-fő játékost hagyott e szenvedő Földbolygó

Reagan és Gorbacsov 1986-os rejkjavíki csúcstalálkozója (Izlandon)

Aki 1870-ben Rómát elfoglalta, és a Pápai Állam seregét legyőzte: II. Viktor Emánuel (1820-1878) szárd-piemonti király, 1861-től pedig az egyesített Itália királya.

történelmének színpadán: a háború idején szövetséges, ám a kommunista-kapitalista ideológia közötti, és világ-egyeduralmi törekvések miatti ellentétek révén rögtön utána ellenségekkel vált Egyesült Államokat és Szovjetuniót.

A hidegháborúnak nevezett négy évtizedes hatalmi versengésben a nyolcvanas évek második fele fordulópontot jelentett. Ekkorra nyilvánvalóvá vált az, hogy a Szovjetunió sem gazdasági, sem katonai tekintetben nem bírja többé állni a versenyt vetélytársával szemben. Ronald Reagan (elnökség: 1981-89), és Mihail Gorbacsov (főtitkárság: 1985-1990, elnökség: 1990-91) több találkozáson (1985-88 között: Genf, Rejkjavík, Washington, Moszkva, New York) egyezkedett a nukleáris fegyverkezés visszafogásáról, és a hábo-

rús gócpontok megszüntetéséről, de ami még fontosabb: minden bizonnyal e periódusban született meg a színpalak mögött a kelet-európai kommunista rezsimnek lebontásának, és amerikai szférába való bevonásának – a gyengébb fél számára kényszerű – egyezménye.

Így lett az, hogy számunkra, a „blokk” rabjai számára szinte érthetetlenül, beindult az orosz Peresztrojka (újjaépítés) és Glasznosztj (nyíltság) fentről irányított reformmozgalma, Lengyelországban legalizálták a Lech Walesa és társai által alapított Szakszervezetet,⁵ anyaországunkban pedig létrejöhetett az 1987-es lakiteleki találkozó és az MDF, majd rá egy évre a Fidesz... hogy mindezt a rendszerváltások, majd a NATO, és az Európai Unió idáig bővülése kövessék.

Ma az Orosz Föderáció szinte emberfeletti erőfeszítéseket tesz a szintenmaradásra, azonban a pártatlan elemző tisztán megfigyelheti az eurázsiai óriás foko-

⁵ *Solidarnosc*: 1980-ban alakult a Gdansk-i hajógyárban, mint a szocialista rezsim legfontosabb ellenzője. 1981-ben a kommunista vezetés felszámolta, s hadiállapot, majd üldözés következett. 1988 augusztusában újból tárgyalóasztalhoz ültek a pártvezetés és a szakszervezet képviselői, hogy rá egy évre választásokat írjanak ki, melyek során a *Solidarnosc* elsőprőgyőzelmet aratott, s a lengyel kommunista rendszer megszűnt.

zatos gyengülését az amerikaiakhoz képest. Az Egyesült Államok különböző, az oroszokat gyengítő gazdasági húzásai, egyre nyilvánvalóbb katonai és technikai fölénye azt sugallja, hogy nemsokára tiszta víz lesz öntve a pohárba: minden sakkjátékosnak el kell ismernie az egypólusú világrendszer létrejöttét, és alá kell vetnie magát a matthelyzetnek.

Vagyis: a sárkány (az ördög, a régi kígyó – Jelenések 12:9) hangján szóló superhatalomnak.

Nos, de hát mit fog majd akarni tőlünk?

Csak azt, amire a világ e – hátérben rejtőző – gonosz fejedelme mindig is törekedett.

Az utolsó csata

Hatezer éve folyik már e földön a nagy küzdelem igazság és hazugság, szeretet és gyűlölet, Isten és az Ellenség között.

A Teremtőnek, az ő irgalma folytán, minél előbb véget kell vetnie az itteni tragédiának az Ő Szent Fia második visszajövele révén. De nem teheti meg, amíg a Föld és a teljes világegyetem lakói előtt világosan el nem különül a két csoport: Isten gyermekei, és az ördög rabjai.⁶

A várható események felvázolásához kövessük tovább a Jelenések 13. fejezetének a cikkünk elején idézett verseit.

„... azt is cselekszi, hogy a föld és annak lakosai imádják az első fenevadat, amelynek halálos sebe meggyógyult vala.” (12. vers)

A Róma által 1798-ban kapott halálos seb az azóta eltelt időben fokozatosan begyógyult. Benito Mussolini fasiszta diktátor volt az,

⁶ *„Erről ismerhetők meg az Isten gyermekei és az ördög gyermekei: aki igazságot nem cselekszik, az egy sem az Istentől való, és az sem, aki nem szereti az ő atyjafiat.” (1János 3:10)*

aki 1929-ben restaurálta az először Berthier által megszüntetett pápai államot.

Megjegyzés: a pápai állam 1798 után

Tudnivaló, hogy rá két évre, 1800-ban Napóleon újra visszaállította, majd 1810-ben, most már császárként megszüntette, bekebelezve Rómát is a Francia Császárságba. Napóleon bukását követően, 1815-ben a bécsi kongresszus újból visszaállította ezen államalakulatot. Az 1848-49-es forradalom idején a pápa, seregeivel együtt az olasz köztársasági erők ellen foglalt állást, és francia csapatok segítségével visszanyerte az uralmat állama felett. 1864-ben Giuseppe Garibaldi önkéntesekből álló serege sikertelenül próbálta bevenni Rómát – a franciák és a pápai sereg legyőzték azt a mentanai csatában.

1870 nyarán a poroszok Franciaországra támadtak, ezért a francia csapatok az Egyházi Államot elhagyva, hazasiettek. Ekkor Viktor Emánuel olasz király seregei behatoltak Rómába, és tíz napi harcot követően IX. Piusz pápa megadta magát. Októberben népszavazásra bocsátották a pápai állam ügyét, s ennek eredményeképpen annak területeit az egyesített Itáliához csatolták – ekként az majdnem hatvan évre, 1929-ig megszűnt.

A Jelenések prófétai szavai szerint az Egyesült Államok valamilyen okból fegyveres erejét az újra megerősödött pápai Róma szolgálatába fogja állítani, kényszerítve a Föld lakosait ezen hatalom imádatára.

Sokszor elgondolkodtam, hogyan lehetséges ez? És miként fog lezajlani ez az imádat?

A mindenkori pápák nemcsak a keresztény egyház fejének, hanem Jézus Krisztus földi helytartóinak is tartották magukat. Leborulást, hódolatot és feltétlen engedelmességet vártak el, és csak a Reformáció teret nyérése, meg a mindenfajta önkényuralom elleni polgári forradalmak tudták e politikai, katonai és vallási világhatalmat lefékezni.

Napjainkban láthatjuk, hogy nemcsak a rangban alatta levő egyházi vezetők, hanem vezető politikusok is kezet csókolnak az idős, és mindenki számára rokonszenves pápának. De valódi imádatot az jelent, ha valaki – akár félelemből is – e hatalomnak (aki véli, hogy megváltoztathatja az Isten törvényét – lásd Dániel 7:25 versét) engedelmeskedik Isten világos szava helyett.

Valami nagyon súlyos eseménynek kell bekövetkeznie ahhoz, hogy a túlnyomóan protestáns, és a vallásszabadságot alkotmányába foglaló Egyesült Államok Róma ilyen méretű támogatására szánja el magát.

Vajon minek?

A Jelenések 18. fejezetében egy világszéles gazdasági válságot fedezhetünk fel a Babilon ösz-

szeomlásának képében. Itt nem az ókori, már régóta romokban heverő mezopotámiai városról, hanem Sátán hazugságokat tanító, e világot áthálózó, pogányságot, spiritizmust és ateizmust is magába foglaló, bűnt megtűrő és gyakorló, hamis, és szenteket üldöző vallási-politikai-gazdasági rendszeréről van szó.

Ezen erkölcstelen, bűnre és önzésre épülő globalizált világrendszernek minden valószínűség szerint össze kell omlania. Figyeljük meg a következő ígétet:

„Leomlott, leomlott a nagy Babilon, és lett ördögöknek lakhelyévé (...), mert az ő paráznasága haragjának borából ivott valamennyi nép, és a földnek királyai ő vele paráználkodtak, és a földnek kalmárai az ő dobzódásának erejéből meggazdagodtak. (...)

És siratják őt, és jajgatnak ő rajta a föld királyai, akik vele paráználkodtak és dobzódtak, mikor az ő égésének füstjét látják, nagy távol állva az ő kínjától való félelem miatt, mondván: Jaj! jaj! te nagy város, Babilon, te hatalmas város, hogy egy órában jött el ítéleted!

A föld kalmárai is siratják és jajgatják őt, mert az ő áruikat immár senki nem veszi (...)

Ferenc pápa fogadja Dragan Covic horvát politikust, a Bosznia-Hercegovinai parlament elnökét

Vatikán, Szent-Péter Bazilika

Örülj ő rajta menny, és ti szent apostolok és próféták; mert az Isten büntette meg őt érettetek való büntetéssel (...)

És abban prófétáknak és szenteknek vére találtatott, és mindeknek, akik megölettek a földön.” (Jelenések 18:2-3,9-11,20,24)

A Földre következő válság már ma is mindinkább kirajzolódik: a teremtett Természet beszenyyezése, az emiatti katasztrófák, a szárazságok, a meg nem szűnő háborúk, a bizonytalan gazdasági helyzet, a zuhanó erkölcs mindinkább ördögök lakhelyévé – és lakhatatlan helyévé – teszik e világot.

Meglehet, hogy a népek – korrupt politikai vezetőiktől megundorodva – egy másféle, mindenki bizalmának örvendő, valódi kiutat kínáló karizmatikus személyre fognak vágyni. És itt léphet színre Róma, és annak – legalábbis kívülről tekintve – a legfőbb embere.

Rómának azonban (amióta a Nyugat-Római Birodalom bukását követően világi és politikai hatalmat nyert) – az ideológián túl – szüksége volt és van a kard erejére. És ezt biztosíthatja a mindin-

kább a Földbolygó rendőrének elismert Egyesült Államok – amely a következőket cselekszi:

A fenevad képe

„... azt mondván a föld lakosainak, hogy csinálják meg a fenevadnak képét, aki fegyverrel megsebesítettetted vala, de megelevenedett. És adaték néki, hogy a fenevad képébe lelket adjon, hogy a fenevad képe szóljon is, és azt mívelje, hogy mindazok, akik nem imádják a fenevad képét, megölessenek.” (Jelenések 13:14)

Az ekkorra példátlan hatalomra jutó, globális diktatúrát létrehozó Egyesült Államok kényszeríteni fogja a Föld kormányzatait, hogy csinálják meg az első fenevad képét. Ennek egy olyan szervezeten kell lennie, amely, Róma régi szokásához híven, az emberek lelkiismereti szabadságát kívánja megszüntetni, és a Biblia igazságairól elfordítva a figyelmet, az imádatot – ha kell erővel is –, Isten helyébe lépve, a maga akarata szerint alakítsa. Ekként, ez az új, jól működő, erőszakos ideológiai rendszer a fenevad „képévé”

válík, amelyben lélek van és szól is.

„És adaték néki, hogy a fenevad képébe lelket adjon, hogy a fenevad képe szóljon is, és azt mívelje, hogy mindazok, akik nem imádják a fenevad képét, megölessenek.” (15. vers)

Az, hogy mennyire a Sátán áll mindezen machinációk (mesterkedések) mögött, a módszerből is meglátszik: ha valaki elleneszegül a hivatalos imádati formának, megöletessék.

Egy ilyen kierőszakolt imádat azonban nem Krisztus szerető lelkülete

szerint való – illet Nabukodonozor király tett, amikor tűzbe vetette a bálványszobor előtti leborulást megtagadó három zsidó ifjút (Dániel 3:21).

A fenevad bélyege

„Azt is teszi mindenkivel, kicsinyekkel és nagyokkal, gazdagokkal és szegényekkel, szabadokkal és szolgákkal, hogy az ő jobb kezükre vagy a homlokukra bélyeget tegyenek; és hogy senki se vehessen, se el ne adhasson semmit, hanem csak akin a fenevad bélyege van, vagy neve, vagy nevének száma.” (Jelenések 13:16-17)

Sátán örvend az Isten iránt hűségesek halálának, de még jobban örülne annak, ha előbb a hitüket is megtagadnák. Ezért, az általa ihletett diktatúra előbb gazdaságilag lehetetlen helyzetbe akarja hozni az ellene szegülőket: nem adhatnak és nem vehetnek semmit (azaz, sem élelmet, vizet, vagy bármi mást)⁷ hacsak nem ve-

⁷ Ezen terv a mai feltételek mellett már könnyen elképzelhető: a készpénz megszüntetésével, és a bankkártyarendszer általánossá tételével, bármely nemkívánatos személy bankszámláját,

szik fel a fenevad bélyegét – jobb-kezükre vagy homlokukra- avagy nincsen rajtuk a fenevad neve, vagy nevének száma.

Ezen igehely magyarázatát manapság, a digitális technika ki-fejlődésével nagyon félre szokták értelmezni.

Egyesek úgy gondolják, hogy nemsokára a jobb kéz, vagy a homlok bőre alá erőszakkal egy mikrochipet ültetnek, és ez lesz a fenevad bélyege.

Csak hogy egy ilyen rizsszemnél is kisebb, injekcióstűvel beültetett kis chip ellen mit tehetnénk? Hisz egy szántsándékkal elterjesztett vírus elleni oltással, tudunkon kívül is beadható lenne.

De figyeljük meg az alábbi ígét:

„Ha valaki imádja a fenevadat és annak képét, és bélyegét felveszi vagy homlokára vagy kezére, az is iszik az Isten haragjának borából, amely elegyítetlenül töltetett az ő haragjának poharába: és kínoztatik tűzzel és kénkövel a szent angyalok előtt és a Bárány előtt.” (Jelenések 14:9-10)

Tehát: e bélyeg felvétele, a fenevadnak és képének imádatával együtt, egy tudatos, és Isten részéről bűnnek ítélt cselekedet. Annyira, hogy mindezért a tűztóban való elkárhozás jár.

bankkártyáját egy gombnyomással blokkolhatják. A bankkártyát akár a kézbe beültetett mikrochippelel is helyettesíthetik, amelyen az illető minden adata rajta van – és így minden földlakos műholdról követhetővé válna, bárhol is tartózkodna... Munkahely nélkül, az őket segítők számára ugyanolyan büntetést helyezve kilátásba (lásd a náci-korszak zsidókkal szimpatizálók elleni lépéseit), minden anyagi forrástól megfosztva, Sátán e csoport behódolását reméli. Azonban Isten, aki mindenek felett Úr, nem hagyja el övéit, védelmet nyújtva számukra és kirendelve szükségleteiket (Ésajás 33:15-16)

Amerikai csatahajó a Perzsa-öbölben. Előtérben a USS Boxer.

Mi lehet tehát a bélyeg?

Amint már e sorozat 2. részében is említettük, Isten bélyege (avagy jegye) a Tízparancsolat negyedik parancsolatában (2 Mózes 20:8-11) meghatározott, és a Teremtéskor megszentelt hetedik nap, azaz a szombat.⁸

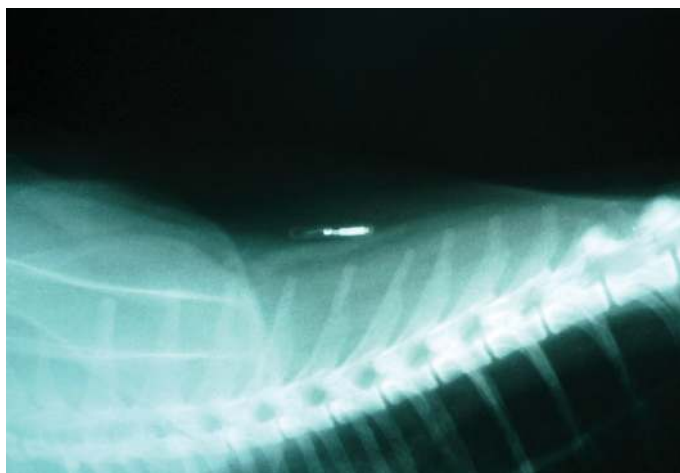
Mivel eme nap magán viseli a Teremtő emlékbélyegét, az e Földet magának követelő Sátán nem akarja, hogy hét-ről-hétre Jézus teremtetési munkájára emlékezzünk. Ezért, Jézus feltámadása ürügyén, egy Bibliában sehol meg nem parancsolt, új, azaz hamis nyugalomnapot vezetett be, állítólag Jézus tiszteletére.

De: jobb az engedelmesség, mint az áldozat.⁹ Mi semmiképpen

8 „Az én szombatimat megszenteljétek, hogy legyenek jegyül énköztem és tiköz-tetek...” (Ezékiel 20:20) Lásd még: 2Mózes 31:13-17 és 1Mózes 2:2-3 verseit.

9 „Vajon kedvesebb-e az Úr előtt az égő-és véres áldozat, mint az Úr szava iránt való engedelmesség? Íme, jobb az engedelmesség a véres áldozatnál, és a szó-

sem tehetünk olyat, hogy Isten világos szavának és Tízparancsolata valamelyik törvényének ne engedve, egy másik, emberi rendeltetést ajánljunk fel neki áldozatul. Mert ez azt jelentené, hogy az emberek tanítását feljebb helyezzük az Ő szavánál, vagyis a – pogány, majd a katolikus – Róma által elrendelt nyugalomnapot tartjuk szentnek az Isten által elrendelt helyett.

Egy macska bőre alá ültetett mikrochip (Röntgenfelvétel)

Az utolsó idők nagy vallási üldözésében ekként válik a – sokak által addig őszintén, habár valódi igei alapot nélkülöző – vasárnap-tartás (a szombat közönségesnek nyilvánításával együtt) a fenevad bélyegévé.

fogadás a kosok kövérénel.” (1 Sámuel 15:22)

Kéz vagy homlok

„... és bélyegét felveszi vagy homlokára vagy kezére...”

A kéz és a homlok a Bibliában a cselekedetet és a gondolkodást jelentik.

„Ezek pedig a parancsolatok, a rendelések és a végzések, amelyek felől parancsolta az Úr, a ti Isteneitek, hogy megtanítsam azokat néktek, hogy azok szerint cselekedjeteek azon a földön, amelyre átmenőben vagytok, hogy bírjátok azt (...)

Szeressed azért az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes erődből.

len engedelmességet, az Ő Törvénye szerint való cselekvést és gondolkodást.

Ehhez hasonlóan, Sátán is arra törekszik, hogy az emberek gondolkodását és tetteit az ő akarata szerint alakítsa.

Azokban a napokban egyesek csak színlelik majd a hódolatot, de szívük mélyén tudják, hogy Isten akarata nem a vasárnap megszentelése, hanem a szombaté. De félelemből engednek a nyomásnak – pontosan úgy, mint amikor a kommunizmus idején sokan a nagy veszély avagy evilá-

így volt – Isten Törvénye, és az Ő szava körül fog forogni.

A titokzatos szám

És még valami: mi az első fenevad neve, avagy a nevének száma miért éppen 666?

„Itt van a bölcsesség. Akinek értelme van, számlálja meg a fenevad számát; mert emberi szám: és annak száma hatszázhatvanhat.” (Jelenések 13:18)

A római pápaságnak a hivatalos nyelve a latin; és e nyelven több címe is volt az idők folyamán.

Említsünk most meg kettőt ezek közül: *Vicarius Filii Dei* (szó szerint: Vikáriusa – Helytartója – Fiának az Istennek), és *Latinus Rex Sacerdos* (Latin Királya a Papoknak).

Mint tudjuk, egyes latin betűk számértékkel is bírnak. Adjuk tehát össze az első hivatalos pápai címben levő római számokat! (Megjegyzés: a latinban az U hangot is V betűvel jelölik).

VICARIVS FILII DEI

$V+I+C+I+V+I+L+I+I+D+I =$
 $5+1+100+1+5+1+50+1+$
 $+1+500+1 = 666$

Most pedig próbáljuk meg a másik hivatalos címmel is:

LATINVS REX SACERDOS

$L+I+V+X+C+D =$
 $50+1+5+10+100+$
 $+500 = 666$

A fenevad nevének vagy számának a felvétele ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a sátánista fiatalokhoz hasonlóan, betetováltatjuk (vagy erőszakos betetoválják) e nevet vagy a számát bőrünkre.

Itt egyébről van szó: kinek engedelmeskedünk inkább? Istennek, vagyis az Ő szavában megírt akaratainak, avagy az erőszakos és

A román diktátort kevesen szerették, de annál többen éljenezték és dicsőítették

És ez ígék, amelyeket e mai napon parancsolok néked, legyenek a te szívedben.

És gyakoroljad ezekben a te fiadát, és szólj ezekről, mikor a te házadban ülsz, vagy mikor úton jársz, és mikor lefekszel, és mikor felkelsz.

És kössed azokat a te **kezedre jegyül, és legyenek homlokkötőül** a te szemeid között.” (5 Mózes 5:1,5-8)

Istennek kézjegyül vagy homlokkötőül viselt Törvénye nem kis, teleírt lapocskákat tartalmazó dobozok felszíjazását jelenti (ahogy a hívő zsidók ma teszik), hanem az Isten akaratának való szünte-

gi érdekek miatt megtagadták a Krisztust. Ők csak a kezükre veszik fel a fenevad bélyegét.

A homlok, mint említettük, a gondolkodást jelenti: lesznek (amint már ma is rengeteg ilyen van) minden bizonyítékot elutasító fanatikusok, akik mindvégig kitartanak az e földi tekintély "fentről" jövő, és a széles út szabályaival (a többség szokásaival, véleményével) egybecsengő utasításainak, figyelmen kívül hagyva Isten Igéjét. Ők azok, akik a bélyegget a homlokukon viselik majd.

Tehát: a végső küzdelem – ha bár már az Édenkerttől kezdve is

gonosz üldöző hatalmakat¹⁰ ihl-
tő Sátánnak? Mert végül is annak
seregébe soroltatunk, akinek en-
gedelmeskedtünk.

Ez itt hát a kérdés. És nem csak
majd akkor, és azok számára, akik
megérik e (talán hamarosan be-
következő) próbát, hanem ma

10 Sokak számára szinte hihetetlen-
nek tűnhet az, hogy a demokrácia és
lelkiismereti szabadság fő védnöke, az
Egyesült Államok, és a jelenleg csupán
szeretetet, toleranciát és megbékélést
hirdető Katolikus Egyház ilyen szerepet
vállaljanak el nemsokára. Egyedül a be-
teljesedés igazolhatja csak ezen Biblia-
magyarázatot. „És most mondtam meg
néktek, mielőtt meglenne: hogy amikor
majd meglesz, higgyetek.” (János 14:29)

is mindannyiunk számára, napi
döntéseink szintjén.

Addig is, ne feledjük: Isten ki-
menthet minket a legnehezebb
helyzetből is, de ha meg is enged-
né számunkra a szenvedést és a
mártírhálált (amint ezt az apos-
tolo és számos próféta esetében
is megtette) akkor a feltámadást
követően mi is az önekik járó juta-
lomban részesülünk.

„Mert valaki szégyel engem és
az én beszédeimet e parázna és bű-
nös nemzetség között, az ember-
nek Fia is szégyelni fogja azt, mikor
eljö az ő Atyja dicsőségében a szent
angyalokkal.” (Márk 8:38)

„És hallék nagy szózatot az ég-
ben, amely ezt mondja vala: Most
lett meg az idvesség és az erő, és
a mi Istenünknek országa, és az ő
Krisztusának hatalma; mert a mi
atyánkfiainak vádolója levettetett,
ki vádolja vala őket éjjel és nappal
a mi Istenünk előtt.

És ők legyőzték azt a Bárány vé-
réért, és az ő bizonyágtételöknek
beszédéért; és az ő életüket nem
kímélték mind halálig.” (Jelenések
12:10-11)

(Folytatjuk)

Jancsó Erik,
Szászfenes

Amikor Jézus visszajön értünk, minden idők mártírjai és hűségesei kimondhatatlan jutalomban
részesülnek.

Jobb az engedelmisség

Jobb az engedelmisség, mint az áldozat.
Nekem ne add a pénzed, az életed add!
Tudom, hallottad, mondtam: „Eljövök hamar”,
De téged ez rég nem zavar.

Olyan sok a szép szó a szeretetről,
De te nem teszel többet csak beszélsz erről.
Látom előre könnyeidet arcodon,
Ha elém állsz a nagy napon.

Figyelem imád minden nap reggelén.
Miért nem hallod meg mit mondok Én?

Jobb az engedelmisség, mint az áldozat.
Többet várok, mint hétvégi alkalmakat.
Nálam elolthatod szomjad élő vízzel,
Mért csak vasárnap reggel jössz el?

Jobb az engedelmisség, mint az áldozat,
Nekem tüzes szív kell, nemcsak meleg szavak,
Mert én mindenkinek érdem szerint fizetek,
Ha ítélni jövök hamar, Ha ítélni jövök hamar...
Ahogy mondtam, eljövök hamar.

(Mike Duó – Mike Sámuel)

Lórántffy Zsuzsanna (1600-1660)

Isten szolgája egyaránt lehet nő vagy férfi. Erdély múltjába tekintve, a messzeség ködéből feltűnik előttünk egy országa és népe javát kereső, istenfélő feje-delemasszony alakja.

1610-et írunk. A sárospataki vár tornyán vígan lobog a Lórántffyak címeres zászlója. Vígan ám, mert lent, a tágas várudvarba egymás után begördülő hintók úri népe is vígsággal teljes: hisz örömteli alkalomra, esküvőre érkeznek!

Lórántffy Mihály nemesúré a kastély, kinek neje, Zeleméri Borbála elhalván, új asszonyt, a gazdag Andrassy Katát hozza ma házához.

Isten emberei

– Adjon az Úristen Mihály bátyáknak hosszú életet, az ifjú menyecskének fiúgyermeket! Vivát! Vivát! – hangzik a boroskupáikat emelő vendégek harsány jókívánsága.

És okkal kívánják ezt a vár urának: fiútód nélkül halt meg szerető felesége, „csupán” két lányt szülve férjének: Zsuzsannát és Máriát. És ha fiú nem lesz, a Lórántffy családnak is vége. A nagyobbik, Zsuzsanna alig tízéves: ő viselte, viseli legnehezebben az anyja elvesztését. Míg a cselédség korgó gyomorral a nyárson forgó ökröt figyeli, és mindenki a terjen-gő jó illatoknak örvend, a kislány a várkápolnába menekül, anyját siratva.

De Sepsi Máté udvari tiszteletes megneszeli, és utána siet.

– Ne sírj, Zsuzsika... édesanyád mélyen hívó, igaz asszony volt, és

én is azóta veled együtt bánkódom. De hát a gyász sem tarthat örökké. Gyere: ma anya helyett anyát kaptok!

A kislány könnyei lassan felszáradnak, s nevelője kezét fogva, reménykedve visszatér a nevető, éljenző sokadalomba.

De túl korán száradtak fel a könnyeid, szegény kis Zsuzsika – édesanyád helyett valódi mostohát kaptál...

A nagy vigasság elmúltával a kislányok bizakodva közeledtek az új, fiatal feleséghez, azonban Kata hideg pillantással, ridegen fogadta az árvákat. Ezenkívül, édesapjukat lekötötte a nagy uradalom, így alig volt ideje velük foglalkozni. Nemsokára megszületett a közös, legkisebb gyerek – de ő is csak kislány: Katalin.

Zsuzsanna és a négy évvel kisebb Mária egymást vigasztalva töltik ezen szorgalmas tanulással, életre való készüléssel telt éveket, s mily hamar eltelnek azok! És mely új bánatot képesek elhozni! Mert alig négy esztendő

múltán már az apa halálos ágyánál állhatnak a lányok:

– Vigyázz, kislányom, a húgodra. Légy anyja helyett anyja, mert mostohád nem volt az... Orsolya nénédhez mentek, ő lesz a gyámotok, míg férjhez mész – hagyakozik az erőtlenedő Mihály.

– Ne mondjon ilyet, édesapám! – sírnak a lányok. – Hisz még fiatal, alig múlt ötvenéves!

De hiába – a halál nem az életkort szokta nézni... Nem telik bele sok idő, és Mihály Borbála mellé kerül, a kapu feletti hársleveles címert pedig megfor-

A sárospataki vár légifotója

I. Rákóczy György erdélyi fejedelem. Lórántffy Zsuzsannáról nem őrződött meg hiteles festmény.

dítják: vége szakadt az ősi família férfiágának.

A megözvegyült feleség amit csak tud, összeszed, és elhagyja a kastélyt, amelybe öröklésre éhes, senkitől sem félő, marakodó rokonok telepednek be. Végül a gyámasszony, Bakosné Lórántffy Orsolya, látva hogy nem bír velük, kocsira rakja a két kiskorú lányt, hogy saját uradalmába szállítsa őket.

A családi várkastélytól bús az elválás: milyen sors vár rájuk? De Simonyi, az öreg várnagy utolsó pillanatban a kocsi mellé lépve, így szól biztatón a lányokhoz:

– Ne féljenek a kisasszonyok: ami értékesebb, elrejtettem – várni fogja az igazi örökösöket!

– Köszönjük, Simonyi bácsi, és Isten áldja meg hűségéért! – hangzik Zsuzsika és Marika ajkáról, miközben hintójuk kigördül a várkapun.

Ami értékesebb? Ó, ha tudnád, becsületes Simonyi apó, hogy ami igazán értékes, azt nem te rejtetted el valamely pincezugba: az

máshol van eltéve, ahol tolvaj és moly nem férhet hozzá, s amelyet az a Valaki őriz, aki árvát és özvegyet, és bárki Őbenne bízót sosem hagyott el...

Telnek a viharos évek, és háborúk, éhségek emészti Európát. A magyarnak is bőven kijut belőle: német, török, tatár, meg ki tudja még ki, kínozza, gyújtogatja, öli és kergeti.

Mégis, ha a nap kisüt a felhők mögül, az égiháború idején elbújít kismadár előjön, és még szebben zengi Istent dicsőítő, csodálatos dalát. És így van ez a hívő, fiatal szívvel is.

Szálljunk most fel mi is, a Délről visszatérő, a még itt-ott havas csúcsú Kárpátok gyűrűjébe érkező vándormadarakkal együtt! Kikkel tartunk? Az erőteljes szárny-csapású vadludakkal, vagy a tavasz megjöttét mindig oly biztosan jelző, nyugalmat árasztó, lebegő gólyákkal?

Érzed-e a tavasz illatát, kedves olvasó? A Menny illata ez, amelyet előre küldött, hogy meg vigasztalja sokszor bánatos szívünket...

De tekintsünk most alá: íme, már valahol Sárospatak felett járunk! Újból sokadalmat látunk, sokkal népesebbet, mint emlékeztek? hat évvel ezelőtt.

1616 áprilisának 18-ik napja van ma: a mindenhol érkező nemesi családokkal együtt fényes kíséret közeledik Erdély felől is: a már három éve uralkodó Bethlen Gábor fejedelem szeretné megtisztelni az ifjú pár Isten előtti frigyét. Igen, mert ma Felső-Magyarország két legvagyonosabb fiatalja – Rákóczy György, ónódi várkapitány, és a nemes Lórántffy Zsuzsanna – fogják letenni a szent fogadalmat.

Valahol az elménkben talán most megszólal egy gyanakvó hang: ha ilyen nagy gazdagságról van szó, akkor itt is biztosan csak az érdek diktál...

A vidám násznéppel együtt biztosíthatlak: ó, mennyire igaz e gondolat! Igen, valóban az érdek diktál – de nem az aranyaké, sem a sok százezer holdé, hanem másé, ami ezen múlandóknál mérhetetlenül becsesebb: a forrón szerető szívéké.

Az ónódi vár megmaradt bástyája.

Húzódjunk be most a régi falak egy kiszögellésébe! Innen jól láthatunk mindent, és együtt örvendhetünk a fiatal párral. György huszonkettő, Zsuzsanna pedig alig tizenhat éves. Mennyire fiatalok még! De ezért nehogy megvessük őket: a vőlegény nemcsak jó katona, hanem már Borsod vármegye ispánja is volt. Az okos, művelt, szorgalmas menyasszony pedig korán megtanulta, mit jelent gazdálkodni, a saját lábán megállni. Ezen kívül pedig már nagyon rég, gyerekkortól ismerik egymást – és szerelmük mostanra teljesedett ki. De psszt! oda figyeljünk ám – a boldog pár beszélget, egymásra szeretettel mosolyogva:

– Kislány koromban egyszer Sárospatakon sírva aludtam el... úgy éreztem, anyámmal együtt a szívemet is betették a koporsóba. Kegyelmed vitt fel azelőtt a ravatal mellől, és tett le az ágyamra. S reggelre csoda történt! Mellettem volt az édesanyámtól régen kapott, s még szülőhelyemen, Ónódon elveszített gyémántgyűrűm: ugye

maga lelte meg? és adta vissza, hogy bánatos szívemet megvigasztalja? Ugye, kegyelmed volt az őrangyal?

– Igen, én voltam az. De mátol fogva te leszel az én őriző angyalom!

Ritkán ejtenek ki e Földön igazabb szavakat, mint amelyeket a szép, fiatal lány aznap kimondott pap, ember, és az egész Menny előtt:

– Szeretem, és hűséges segítőtársa leszek. Isten engem úgy segéljen!

És azzá – küzdőtársává, tanácsadójává, vigasztalójává – lett. Mert küzdelem várt rájuk, hosszú és nehéz. És súlyos felelősség: egy ország sulya, és a számtalan bajoké, melyeket Krisztus Uruk segített nekik hordozni.

(Folytatjuk)

A fenti cikk Antal György: *A hit példaképei* című könyvének Lórántffy Zsuzsanna fejezete (247-257 oldal), Kálvin János Kiadó, Budapest, 2011, és internetes forrásanyagok alapján íródott.

(J.E.)

Figyelem!

Azon mákói, daróci, inaktelki vagy kisbácsi olvasóink, akik a múlt-kori, november-decemberi lapszám helyett tévedésből valamely régebbi számot kapták, kérjük jelezzék ezt a szerkesztőség telefonszámán (0749 021 935). Szíves elnézésüket kérjük!

Kedves Kalotaszegiek!

Régi kerámiát, kancsókat, tányérokat, régi kályhát, kályhacsempéket, festett bútort, népviseletet, textiliákat és egyéb néprajzi vagy polgári régiségeket vásárolok.

Tisztelettel, Vigh István,
tel. 0745 397 133

Kedves Olvasók!

A 2019 május – 2020 május időszakára a *Kalotaszeg Reménye* havilap minimális előállítási költsége **25 lej**, melyet lapterjesztőinknek lehet átnyújtani. Köszönjük hogy eddig is velünk tartottak, és az Úr áldását kívánjuk mindenki számára.

Kalotaszeg: Nádasmente: Kisbács, Szucság, Méra, Vista, Türe, Mákó, Bogártelke, Daróc, Inaktelke, Egeres-Gyártelep, Egeres-falu, Jegenye. **Peremvidék:** Kajántó és Györgyfalva. **Havasalja és környéke:** Szászfenes, Magyarlóna, Magyarfenes, Tordaszentlászló, Léta, Gyalu, Magyarkapus, Magyarkiskapus, Gyerővásárhely. **Felszeg:** Gyerőmonostor, Kőrösfő, Sárvasár, Nyárszó, Bánffyahunyad, Kalotadámos, Jákótelke, Magyarvalkó, Kalotaszentkirály, Magyarókerke. **Alsó (Almás vidéke):** Ketesd, Bikal, Zsobok, Sztána, Farnas, Kispetri, Nagypetri, Váralmás, Bábony, Középlak, Zsombor.

Kalotaszeg Reménye

Szerkesztő: **Jancsó Erik**

Tel: **0749 021 935**

E-mail:

kalotaszegremenye@gmail.com

Minden eddigi lapszám elolvasható és ingyenesen letölthető a

www.kalotaszegremenye.ro honlapról.

Postacím: 400 107 Cluj-Napoca (Kolozsvár), str. Cuza Vodă (Postakert utca) nr. 12 (szám)

Bankszámla: Asociația „Pro Scriptura”. Conturi Banca Transilvania: RO 72 BTRL RON CRT 0383 906 901 (lejben), RO 22 BTRL EUR CRT 0383 906 901 (euróban).

ISSN/ISSN-L: 2501-3041

Készült: a *Viața și Sănătate* Kiadó nyomdájában (Cernica út 101, Pantelimon, Ilfov megye)

A *Kalotaszeg Reménye* egy magánkezdemenyezésű havilap, amelynek révén az élet különböző területeit szeretnénk megvilágítani a Szentírás által, ez utóbbi jobb megismerésével együtt, kiemelve egyúttal Kalotaszeg keresztényi és szellemi értékeit is (templomok, tájak, reprezentatív épületek, Istent dicsőítő irodalmi alkotások, stb). Ugyanakkor, mivel az *Igemagyarázatok a szerkesztő és a szerzők személyes meglátását tükrözik*, bizonyos tekintetben különbözhetnek egyik vagy másik történelmi Egyház vagy egyéb felekezetek álláspontjától.

Bármikor szeretettel várjuk visszajelzéseiket, megjegyzéseiket és kérdéseiket telefonhívás, SMS, e-mail avagy postai levél útján, a fenti címeiken. Levél esetén a borítékra kérjük írják rá:

Kalotaszeg Reménye

Ha másképpen nem jelöljük, akkor a Bibliai idézetek a *Károli Gáspár* fordításból valók.